
Vergaderjaar 2008–2009

31 702

**Bijlage bij de Staat van de Europese Unie
2008–2009**

Nr. 2

BIJLAGE

INHOUDSOPGAVE	blz.
RAADSAGENDA'S	5
1. Europese Raad	5
2. Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen	8
Algemene Zaken	8
Externe Betrekkingen	11
3. Raad Economische en Financiële Zaken	21
De begroting van de Unie	26
4. Raad Justitie en Binnenlandse Zaken	31
Algemeen	31
Migratie, Asiel, Grenzen en Visa	31
Politiesamenwerking en justitiële samenwerking in strafzaken	36
Terrorismebestrijding	38
Bestrijding georganiseerde criminaliteit	40
Justitiële samenwerking in civiele zaken	41
5. Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken	43
Werkgelegenheid en sociaal beleid	43
Volksgezondheid	48
6. Raad voor Concurrentievermogen	53
7. Raad Vervoer, Telecom en Energie	61
Vervoer	61
Telecommunicatie	67
Energieraad	69
8. Landbouw- en Visserijraad	72
9. Milieuraad	77
10. Raad Onderwijs, Jeugdzaken en Cultuur	83
Onderwijs	83
Jeugd	86
Cultuur en Media	86
Sport	90
Fiches opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC)	91
Stand implementatie Europese Regelgeving	95
Tabellen	96
Trefwoordenregister	99
Lijst van afkortingen	103

RAADSAGENDA'S

1. EUROPESE RAAD

Vergaderdata

<i>15–16 oktober 2008</i>	<i>Europese Raad</i>
<i>11–12 december 2008</i>	<i>Europese Raad</i>
<i>19–20 maart 2009</i>	<i>Europese Raad</i>
<i>18–19 juni 2009</i>	<i>Europese Raad</i>

Stand van zaken

Na een korte Intergouvernementele Conferentie die in juni 2007 begon, werd op de informele bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders in Lissabon op 18 en 19 oktober 2007 een akkoord bereikt over de tekst van een nieuw Hervormingsverdrag. Dit verdrag voorziet in een nieuwe verdeling van bevoegdheden tussen de Europese instellingen en de lidstaten, aangepast aan de grotere omvang van de Unie. Tevens schept het een kader voor nieuw beleid, nodig om de uitdagingen op het gebied van o.a. energie, klimaat, milieu, extern beleid, alsmede asiel en migratie tegemoet te treden.

Met het hervormingsverdrag werd recht gedaan aan de zorgen van de Nederlandse bevolking die in 2005 leidden tot het nee bij het referendum inzake het Grondwettelijk Verdrag: de rol van de nationale parlementen werd vergroot, het burgerinitiatief mogelijk gemaakt en de Kopenhagen-criteria opgenomen. De wijzigingen op de spelregels als vervat in het Verdrag van Lissabon stellen de Unie in staat zich te richten op op de uitdagingen van de toekomst: de kansen en uitdagingen van de globalisering, het behoud van werkgelegenheid en concurrentievermogen, maar ook: migratie en veiligheid, energievraagstukken en klimaatverandering.

De Europese Raad van 14 december 2007 werd voorafgegaan door de ondertekening door de staatshoofden en regeringsleiders van het nieuwe Hervormingsverdrag te Lissabon, waarmee met het ratificatieproces in de lidstaten kon worden begonnen. In december sprak de Raad zich ook uit over migratie, justitie- en politiesamenwerking, alsmede over milieu- en sociaal-economische aangelegenheden. Ten aanzien van migratie werd onderkend dat er naast de uitoefening van de eigen nationale bevoegdheden ook behoefte is aan meer beleidscoördinatie op Europees niveau en partnerschappen met derde landen. De Raad nam tevens een verklaring over globalisering aan. Voorts werd ook de uitbreiding van het Schengen-gebied met negen nieuwe Schengen-landen gememoreerd als een historische stap.

Op voorstel van de Franse president Sarkozy is afgesproken dat in december 2008 een mandaat zal voorliggen voor een Reflectiegroep horizon 2020–2030, die zich zal gaan buigen over de langetermijn-uitdagingen voor de Unie. De Spaanse oud-premier Felipe González wordt voorzitter van de hierboven genoemde reflectiegroep. De Letse oud-president Vaira Vike-Freiberga en de Finse Nokia-topman Jorma Ollila zijn aangesteld als vice-voorzitters. Afgesproken is dat eind 2008 de andere leden worden benoemd door de Europese Raad.

Tijdens de Europese Raad van 13 en 14 maart jl. werden de klimaat- en energievoorstellen van de Commissie voor substantiële emissiereducties (broeikasgassen) en verhoging van het aandeel hernieuwbare energie, inclusief biobrandstoffen, verwelkomd. Met deze voorstellen wordt concrete invulling gegeven aan de ambitieuze klimaat- en energie-doelstellingen die een jaar eerder door de Raad werden onderschreven. De EU wil uiterlijk begin 2009 een akkoord bereiken over deze voorstellen. Door op vastberaden wijze zelf verder te gaan met ambitieus klimaat-beleid, bevestigde Europa haar wil om een leidende mondiale rol te willen spelen in de strijd tegen klimaatverandering. De regeringsleiders bevestigden dat de emissiereductie-doelstelling van 20 procent zal worden verhoogd tot 30 procent bij het bereiken van een internationaal klimaatakkoord in 2009 in Kopenhagen. Daarnaast werden er principes vastgelegd over het EU-emissiehandelsstelsel en het belang van het bevorderen van CO₂-afvang en -opslag. Ten aanzien van de doelstelling van 10 procent bijmenging van biobrandstoffen werd, op aandringen van Nederland, vastgelegd dat deze op duurzame wijze dient te worden bereikt. Tenslotte werd afgesproken dat voldoende aandacht moet worden geschonken aan het risico van *carbon leakage*. Op deze Raad werd tevens de uitvoering van de Lissabon-strategie besproken, waarbij minister-president Balkenende op verzoek van het Sloveense voorzitterschap een inleiding hield over de succesvolle implementatie daarvan in Nederland. Geconcludeerd werd dat de lidstaten in de periode 2008–2010 voortvarend door moesten gaan met de concrete uitvoering van de landenspecifieke aanbevelingen.

Op de Europese Raad van 19 en 20 juni 2008 werden de gevolgen besproken van de negatieve uitslag van het Ierse referendum over het Verdrag van Lissabon. Eveneens vond een debat plaats over de oorzaken en mogelijke remedies tegen de snel gestegen mondiale brandstof- en voedselprijzen. De Raad herhaalde zijn streven om tot een alomvattend migratiebeleid te komen, waarin een verband wordt gelegd tussen migratie en werkgelegenheid en gewerkt wordt aan een geïntegreerde strategie voor de grensbewaking en verbetering van de samenwerking met de oorsprongslanden. Dit is een belangrijk deel van de inspanningen om een Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid tot stand te brengen.

Voorts werd gesproken over de uitbreidingsstrategie voor de landen van de Westelijke Balkan, waarbij Nederland wederom wees op zijn *strict but fair*-benadering en het vasthouden aan de ICTY-conditionaliteit. Tenslotte kwam ook het Europese nabuurschapsbeleid (ENB) aan de orde, waarbij in het bijzonder werd ingegaan op de voorstellen van de Commissie inzake het *Barcelona Process: Union for the Mediterranean* en – mede op initiatief van Polen en Zweden – de oostelijke dimensie van het ENB.

Beleid in voorbereiding

De Europese Raad zal zich onder het Frans voorzitterschap bezighouden met de negatieve uitslag van het Ierse referendum en de vraag hoe de afronding van het ratificatieproces van het Verdrag van Lissabon zijn beslag krijgt. Aan de hand van een analyse van de Ierse premier zal de Europese Raad hierover spreken in zijn eerstvolgende vergadering op 15 en 16 oktober a.s. Alsdan zal hopelijk meer duidelijkheid bestaan over de duiding van het Ierse nee en of daaruit een oplossingsrichting te destilleren valt voor het alsnog bewerkstelligen van de ratificatie door alle lidstaten. Het is mogelijk dat meer tijd nodig is voor zo'n oordeel en dat de Europese Raad van 11 en 12 december het debat hierover zal voortzetten.

Het klimaat- en energiepakket zal de nodige aandacht blijven opeisen. De Unie heeft gekozen voor leiderschap in de internationale klimaat-discussie. Niet alleen heeft de Unie zich met haar 20-20-20-doelstellingen¹ aan het meest ambitieuze klimaatbeleid ter wereld gecommitteerd, zij is ook vastbesloten de doelen voor de reductie van de uitstoot van broeikasgassen en voor de ontwikkeling van duurzame energie indien mogelijk nog dit jaar om te zetten in bindende wetgeving.

Het is mogelijk dat de Commissie nog dit najaar zal komen met voorstellen voor de begrotingsreview; alsdan zullen de werkzaamheden op dit terrein al onder Frans voorzitterschap aanvangen, danwel onder het Tsjechische voorzitterschap. Het Franse voorzitterschap wil graag een versterking van het EVDB zien, parallel aan de Franse toenadering tot de NAVO.

Ten aanzien van de uitbreiding zullen in het najaar de voortgangsrapportages over de vorderingen van de individuele kandidaat-lidstaten worden behandeld; Frankrijk heeft al aangegeven dat het vooruitgang zou willen boeken ten aanzien van de Westelijke Balkan.

Op migratiegebied zal het Franse voorzitterschap de voorstellen voor een Europees pact over asiel en migratie prominent op de Europese agenda plaatsen. Voor wat betreft het Europese nabuurschapsbeleid zal in eerste instantie het Franse voorzitterschap veel aandacht willen geven aan de zuidelijke ENB-dimensie, door het *Barcelona Process: Union for the Mediterranean* verder uit te werken. Op 13 en 14 juli jl. werd hier al een Euro-Mediterrane Top aan gewijd.

Tijdens het Tsjechisch voorzitterschap zullen tijdens de voorjaarsraad besluiten worden genomen over *Lissabon 2.1*, waarin afspraken worden gemaakt voor het behoud van de concurrentiekracht van de Unie en haar afzonderlijke lidstaten. Daarnaast zal er ook veel aandacht worden besteed aan beleidsterreinen als energievoorzieningszekerheid en stabiliteit, de oostelijke dimensie van het ENB (Westelijke Balkan en oostelijke buurlanden) en Justitie en Binnenlandse Zaken (uitvoering van het Haags programma).

¹ De Unie moet in 2020:

- 20% minder broeikasgassen uitstoten (vergeleken met het niveau 1990);
- een aandeel van 20% hernieuwbare energie hebben bereikt in het totale energieverbruik;
- 20% energiebesparing hebben gerealiseerd ten opzichte van de prognoses voor 2020.

2. RAAD ALGEMENE ZAKEN EN EXTERNE BETREKKINGEN

Vergaderdata:

5–6 september 2008	Informele RAZEB – Buitenlandse Zaken (Gymnich)
28–30 september 2008	Informele RAZEB – Ontwikkelingssamenwerking
2–3 oktober 2008	Informele RAZEB – Defensie
11 oktober 2008	Informele RAZEB – Ontwikkelingssamenwerking
13–14 oktober 2008	RAZEB
10–11 november 2008	RAZEB
8–9 december 2008	RAZEB
26–27 januari 2009	RAZEB
22 februari 2009	Informele RAZEB – Handel
23–24 februari 2009	RAZEB
12–13 maart 2009	Informele RAZEB – Defensie
16–17 maart 2009	RAZEB
27–28 april 2009	RAZEB
18–19 mei 2009	RAZEB
15–16 juni 2009	RAZEB

Algemene Zaken

Uitbreiding

Uitbreiding algemeen

De Europese Raad van december 2007 heeft de voor Nederland belangrijke consensus over uitbreiding zoals vastgesteld door de Europese Raad van december 2006, herbevestigd. Nederland is er in geslaagd een verwijzing naar de toetredingscriteria opgenomen te krijgen in het Verdrag van Lissabon.

In het uitbreidingsproces staan kwaliteit en naleving van de criteria voorop. Elk land wordt beoordeeld op eigen merites. Alleen op basis van daadwerkelijke hervormingen zal vooruitgang geboekt kunnen worden. De ontwikkelde instrumenten ter verbetering van het onderhandelingsproces werpen hun vruchten af. Het gebruik van openings- en sluitingsijkpunten en de introductie van het nieuwe hoofdstuk 23 (rechterlijke macht en grondrechten) hebben de kwaliteit van de toetredingsonderhandelingen versterkt: de kandidaat-lidstaten leveren nu gedetailleerde actieplannen in over de overname van het *acquis*. De sluitingsijkpunten zorgen voor een concrete focus op de knelpunten in het *acquis* terwijl hoofdstuk 23 zorgt voor heldere dwarsverbanden tussen *acquis* en politieke criteria. Het feit dat de huidige toetredingsprocessen op zich staan en niet zoals in voorgaande uitbreidingsrondes met elkaar verbonden zijn, voorkomt onwenselijke druk. Door constante aandacht voor de kwaliteit van het proces en het naleven van afspraken blijft het proces geloofwaardig: op deze wijze kan een breed draagvlak voor de uitbreiding beter gegarandeerd worden. De uitbreidingsstrategie besteedt, mede op verzoek van Nederland, aandacht aan het vermogen van de Unie om nieuwe leden op te nemen. De Commissie zal hiertoe de gevolgen van toetreding van een land in kaart brengen aan de hand van effectrapportages die daarmee een belangrijke extra evaluatie in het toenaderingsproces zijn.

Naast overname van het *acquis* en de totstandbrenging van een vrije markteconomie zal Nederland tevens specifiek aandacht blijven besteden

aan de politieke Kopenhagen-criteria. In dit kader verwelkomt Nederland de versterkte aandacht van de Commissie voor ontwikkelingen in de Westelijke Balkan op het gebied van versterking van de rechtstaat en van het maatschappelijk middenveld, en administratieve- en justitiële hervormingen. Voor de landen van de Westelijke Balkan blijft goede samenwerking met het ICTY een cruciale voorwaarde voor verdere toenadering tot de EU. Deze landen zullen de erfenissen van de Balkan-oorlogen op overtuigende wijze moeten aanpakken. Het gaat daarbij om zaken als de berechting van oorlogsmisdaden, de terugkeer van vluchtelingen, minderhedenbeleid en het oplossen van grensgeschillen.

Het uitbreidingsdossier was in 2008 volop in beweging en dat zal ook gaan gelden voor 2009. Een flink aantal lidstaten wil meer vaart zetten achter het integratieproces van de Westelijke Balkan. Het gaat daarbij om een versnelling in de onderhandelingen met Kroatië, de start van onderhandelingen met Macedonië en zo snel mogelijke lidmaatschapsaanvragen van de andere landen in de Westelijke Balkan. Het is zaak voor Nederland om samen met ander lidstaten vast te houden aan het raamwerk voor uitbreiding dat de nadruk legt op een technisch en door criteria en resultaten gedreven proces.

Turkije

Turkije heeft de afgelopen jaren een indrukwekkend aantal hervormingen doorgevoerd. In 2007 nam het tempo van de hervormingen, mede door de constitutionele crisis waarin het land verkeerde, aanzienlijk af. Turkije zal moeten laten zien dat het de vaart weer terug kan brengen in het proces. Dit zal ondanks het ruime mandaat van de regerende AK-Partij niet eenvoudig zijn, mede door de zaak die door de hoogste aanklager van het land tegen de AK-Partij is aangespannen. In deze zaak kwam het Turkse Constitutionele Hof op 30 juli jl. tot een uitspraak. Het Hof besloot niet over te gaan tot de door de aanklager verzochte sluiting van de partij, maar tot halvering van de staatssubsidie die de partij ontvangt. Het is van belang dat Turkije onverwijld verder gaat met het hervormingsproces, dat nodig is om de mensenrechten en het democratisch bestel nog verder in lijn te brengen met de politieke Kopenhagen-criteria.

Positief is dat er na de Cypriotische presidentsverkiezingen in februari 2008 een nieuw momentum lijkt te zijn ontstaan ten aanzien van het Cyprus dossier. De onderhandelingen over een mogelijke hereniging van het eiland onder auspiciën van de VN zijn nieuw leven ingeblazen en zullen op 3 september 2008 officieel aanvangen. Voortgang op dit vlak zou kunnen bijdragen aan een doorbraak van de impasse rondom het Ankara-protocol op basis waarvan Turkije ongehinderde toegang dient te verlenen aan Cypriotische schepen en vliegtuigen. De mate waarin Turkije aan de implementatie van dit protocol voldoet wordt nog twee keer geëvalueerd, eind 2008 en eind 2009. Een positieve evaluatie kan leiden tot ontdooiing van de acht onderhandelingshoofdstukken, die in 2006 waren bevroren in verband met de niet-naleving door Turkije van het protocol.

Vooralsnog gaan de onderhandelingen met Turkije gestaag verder, ondanks de bevriezing van de genoemde acht hoofdstukken en van de vijf hoofdstukken die Frankrijk gesloten houdt (Frankrijk wil geen hoofdstukken openen die er expliciet van uitgaan dat uitkomst van de onderhandelingen toetreding zal zijn). Onder de komende voorzitterschappen zal naar verwachting een aantal nieuwe hoofdstukken kunnen worden geopend. Ook tijdens het Franse voorzitterschap wordt beperkte

voortgang in het onderhandelingsproces verwacht. Nederland hecht veel belang aan het behoud van momentum in de onderhandelingen. Daarnaast is Nederland in het bijzonder betrokken bij de onderhandelingen over het screeningsrapport over hoofdstuk 23 betreffende de rechterlijke macht en grondrechten, aangezien dit hoofdstuk over een aantal cruciale hervormingsdossiers gaat.

Kroatië

De onderhandelingen met Kroatië verlopen in een vlot tempo. Het screeningproces is afgerond en Kroatië maakt op een aanzienlijk aantal hoofdstukken goede voortgang ten aanzien van de vervulling van de openingsijkpunten. In het geval van Kroatië is er echter spanning tussen het tempo en de kwaliteit van de onderhandelingen. In dit verband zijn voor Nederland de geleerde lessen van de toetreding van Bulgarije en Roemenië van groot belang. De toetredingsonderhandelingen met Kroatië gaan vergezeld van duidelijke ijkpunten, waaraan steeds strikt zal moeten worden getoetst. Nederland zal er scherp op toezien dat Kroatië aan de noodzakelijke criteria voldoet. Met name op het gebied van administratieve en justitiële hervormingen en de erfenissen van de jaren 90 zal Kroatië nog moeilijke hervormingen moeten implementeren om de Europese normen en waarden te verankeren. Een ander knelpunt wordt gevormd door de bilaterale geschillen met Slovenië. Ingevolge het onderhandelingsraamwerk zijn goed nabuurschap en inspanning om grensgeschillen op te lossen criteria aan de hand waarvan voortgang gemeten wordt. Voor Nederland betekent dit overigens niet dat bilaterale geschillen in de technische onderhandelingen een directe rol dienen te spelen.

Macedonië

Macedonië heeft in december 2005 de status van kandidaat-lidstaat verkregen. De start van onderhandelingen werd afhankelijk gesteld van verdere voortgang ten aanzien van de politieke criteria. In maart 2008 heeft de Commissie aangegeven de acht prioriteiten van het toetredingspartnerschap dat begin 2008 werd vastgesteld, als ijkpunten te zullen gebruiken in de voortgangsrapportage in het najaar van 2008. Indien Macedonië doorgaat met de hervormingen op het terrein van politieke criteria, is het niet onwaarschijnlijk dat de Commissie zal adviseren met de onderhandelingen te beginnen.

Overige landen van de Westelijke Balkan

De stabiliteit in de Westelijke Balkan en verdere toenadering tot de Unie blijft ook in het komende jaar een belangrijke prioriteit van het Gemeenschappelijke Buitenlands en Veiligheidsbeleid.

De EU speelt een leidende rol in de opbouw van Kosovo, dat zich op 17 februari 2008 onafhankelijk verklaarde. De meerderheid van de lidstaten heeft Kosovo inmiddels erkend. Inspanningen van de Unie zullen in de komende periode gericht zijn op de opbouw van de rechtstaat in Kosovo. Hierbij de volledige ontplooiing van de EULEX EVDB-missie een belangrijke prioriteit vormen. Ook zal de EU zich blijven inspannen om Kosovo te ondersteunen in de opbouw van bestuur en economie.

De presidentiële en parlementaire verkiezingswinst van de pro-Europese krachten in de eerste helft van 2008 en de uitlevering van Radovan Karadzic hebben aangetoond dat Servië haar toekomst in de Unie ziet. De geclausuleerde ondertekening van de Stabilisatie en Associatie Overeenkomst (SAO) op 29 april 2008 heeft hieraan mede bijgedragen. De EU zal de Servische regering het Europese perspectief blijven voorhouden,

inclusief de daartoe geldende voorwaarden. Servië zal pas kunnen profiteren van de voordelen van de SAO nadat de Raad unaniem heeft vastgesteld dat Servië volledig samenwerkt met het ICTY.

Post-toetredingsmonitoring

Roemenië en Bulgarije

Op 1 januari 2007 traden Roemenie en Bulgarije toe als zesentwintigste en zevenentwintigste lidstaat van de Unie. Bij hun toetreding heeft de Commissie op het gebied van Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ) voor beide landen een samenwerkings- en verificatiesysteem ingesteld (*Cooperation and verification mechanism, CVM*) met een aantal ijkpunten ten aanzien van verdere hervorming van het justitieel stelsel en de bestrijding van de corruptie en de georganiseerde misdaad. Wanneer Bulgarije en/of Roemenië onvoldoende voortgang maken ten opzichte van deze ijkpunten kan de Commissie vrijwaringsmaatregelen voorstellen op JBZ-terrein. Concreet betekent dit schorsing, overeenkomstig de in de Gemeenschapswetgeving vervatte voorwaarden, van de verplichting voor de lidstaten om vonnissen en gerechtelijke uitspraken – zoals Europese aanhoudingsbevelen – uit beide landen te erkennen en uit te voeren.

In juni 2007 heeft de Commissie voor de eerste keer verslag gedaan over de voortgang die Bulgarije en Roemenië op JBZ-terrein hebben gemaakt na toetreding. De Commissie concludeerde daarbij dat Bulgarije en Roemenië in de eerste zes maanden van 2007 voortgang hebben gemaakt, maar dat realisatie van de ijkpunten een langere tijdspanne vereist. In februari 2008 volgde een actualisering van de voornoemde juni-rapportage. Hieruit bleek dat de voortgang nog steeds beperkt was en dat beide landen de nodige inspanningen dienden te leveren op zeer veel van de ijkpunten.

Op 23 juni jl. rapporteerde de Commissie wederom over de voortgang met betrekking tot het CVM. Uit beide rapporten blijkt dat Bulgarije en Roemenië inspanningen hebben gedaan en vorderingen hebben gemaakt, maar dat substantiële resultaten op het gebied van bijvoorbeeld de hervormingen van de rechtspraak, de bestrijding van misdaad en corruptie en het bevorderen van goed bestuur teleurstellend zijn. Met name Bulgarije heeft weinig resultaat geboekt wat betreft bestrijding van corruptie op hoog niveau en georganiseerde misdaad. De Commissie heeft echter geen vrijwaringsmaatregelen voorgesteld. Terzake zij verwezen naar de kabinetsappreciatie van de op 23 juli 2008 uitgebrachte CVM-rapporten van de Commissie over Bulgarije en Roemenië, zie de brieven van 29 juli¹ en 26 augustus 2008.

Nederland is zowel in Brussel als in Bulgarije en Roemenië actief betrokken bij de discussie over het CVM. Nederland heeft daarbij niet alleen bijgedragen aan de totstandkoming van de rapportages door het leveren van een expert, maar heeft beide landen ook ondersteund bij de inspanningen om de ijkpunten te behalen. Een gedegen uitvoering van het CVM acht Nederland van belang.

Externe Betrekkingen

Kinderen in het Externe EU-beleid/Kinderarbeid

In mei 2007 nam de Raad conclusies aan met daarin een strategie voor de bescherming en bevordering van de rechten van het kind in het externe beleid van de EU. De strategie staat een geïntegreerde aanpak voor met

¹ Kamerstuk 2007–2008, 23 987, nr. 82.

gebruik van alle instrumenten, inclusief ontwikkelingssamenwerking, humanitaire hulp, handelsbeleid en politieke dialoog met betrokken landen. Nederland heeft bij de totstandkoming van de strategie specifiek ingezet op aanvullende maatregelen op het gebied van de bestrijding van kinderarbeid. Op Nederlands initiatief heeft de Raad de Commissie verzocht onderzoek te doen naar de mogelijkheden van maatregelen tegen producten die gemaakt zijn met behulp van de ergste vormen van kinderarbeid, met inbegrip van restrictieve handelsmaatregelen zoals een invoerverbod. Daarmee is een voor Nederland belangrijke eerste stap gezet in de richting van strengere EU-maatregelen tegen dergelijke producten. Naar verwachting zal het onderzoek in de tweede helft van 2008 worden afgerond.

Georgië

In augustus 2008 kwam een bijzondere zitting van de RAZEB bijeen om over de crisis in Georgië te spreken. De Unie hecht zeer aan de naleving van het zes-stappenplan dat door Georgië en de Russische Federatie medio augustus werd ondertekend, na bemiddeling van het Franse voorzitterschap en het OVSE-voorzitterschap. Aan de hand van de voorstellen van de Commissie en Hoge Vertegenwoordiger Solana zal de Unie, in nauwe samenwerking met de OVSE, een bijdrage leveren aan het vinden van een duurzame oplossing voor het conflict met Zuid-Ossetië. De Unie zal daarvoor de verschillende instrumenten die haar ter beschikking staan coherent inzetten (GBVB, hulpinstrumentarium van de Commissie, eventueel het EVDB, ENB met Georgië, strategische relatie met Rusland). Op korte termijn gaat de aandacht echter uit naar de naleving van het staakt-het-vuren, de humanitaire gevolgen van het geweld en de wederopbouw van de getroffen gebieden. Een en ander zal op onderdelen in samenwerking met de VN geschieden.

De Russische disproportionele reactie op de Georgische militaire actie in Zuid-Ossetie begin augustus beïnvloedt op dit moment in negatieve zin de relatie tussen de Unie en Rusland. In een eerste reactie heeft de RAZEB op 13 augustus het Russische optreden veroordeeld en steun uitgesproken aan het Franse voorzitterschap dat een breekbaar staakt-het-vuren tot stand wist te brengen in samenwerking met het OVSE-voorzitterschap en de VS. De situatie blijft evenwel fragiel. Op welke wijze de Unie haar betrekkingen met Rusland kan ontwikkelen, vormen onderwerp van nader diepgaand overleg deze herfst. Nederland zal daarbij als ijkpunten enerzijds vasthouden aan de noodzaak Rusland zich te laten houden aan Europese en internationaalrechtelijke verplichtingen en beginselen alsmede anderzijds aan de noodzaak met dit land, waarmee Europa op veel wijzen politiek, cultureel en economisch verbonden is, in constructief *engagement* en overleg te blijven.

Het Midden-Oosten Vredesproces (MOVPP)

De EU blijft zich inzetten voor een duurzaam vredesakkoord tussen Israël en de Palestijnen, onder meer door diplomatieke bemiddeling in Kwartet-kader (VN, Europa, VS en Rusland) en door het faciliteren van vertrouwenwekkende maatregelen. Het proces dat in gang is gezet met de conferentie in Annapolis in november 2007 moet voor het einde van 2008 tot concrete resultaten leiden. De Unie zal dit proces actief ondersteunen, onder meer door intensivering van de steun die wordt gegeven voor de opbouw van een Palestijnse staat. Het einddoel blijft een twee-staten oplossing, waarbij Israël en een onafhankelijke Palestijnse staat in vrede en veiligheid naast elkaar leven.

Israël

In juni 2008 werd tijdens de achtste EU-Israël Associatieraad besloten de wederzijdse betrekkingen te intensiveren. Israël is een belangrijke partner voor de EU en vice versa. De komende maanden zal worden gekeken naar de exacte invulling van de opwaardering van de wederzijdse relaties.

Iran

Inzake het nucleaire programma van Iran, dat de internationale gemeenschap grote zorgen baart, werken het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland namens de Unie nauw samen met de VS, Rusland en China (E3+3) om een oplossing te vinden voor de problemen. De EU staat hierbij een meersporenbeleid voor, gericht op strenge naleving van de eisen van de VN-Veiligheidsraad ten aanzien van het nucleaire programma van Iran in combinatie met een beleid gericht op betrokkenheid en dialoog. Waar nodig, zal de Unie Iran voorts blijven aanspreken op de mensenrechtensituatie en op de meer verantwoordelijke rol die het in de regio moet spelen, in het bijzonder ten aanzien van het Israëlisch-Palestijnse conflict, Libanon, Irak, Afghanistan en de strijd tegen het terrorisme.

Soedan

Vrede en veiligheid in Soedan blijft een prioriteit voor de EU. De Unie zal de implementatie van het Noord-Zuid vredesakkoord en de wederopbouw van Zuid-Soedan blijven steunen. Voorts zal de Unie zich inzetten voor een politieke oplossing van het conflict in Darfur, en voor een verbeterde humanitaire en veiligheidssituatie. Waar nodig zal de EU maatregelen ondernemen tegen degenen die het vredesproces dwarsbomen.

Kenia

De EU heeft de totstandkoming van de coalitieregering, die op 17 april 2008 beëdigd werd, verwelkomd en hoopt dat hierdoor de stabiliteit in het land zal terugkeren. De EU roept de regering op om snel met het verzoeningsproces aan te vangen. Daarnaast dient de regering noodzakelijke hervormingen uit te voeren waardoor de achterliggende oorzaken van het conflict structureel aangepakt kunnen worden. De Unie zal nauwkeurig toezien op het naleven van de politieke akkoorden van 28 februari en op basis van de voortgang besluiten om de samenwerking met Kenia weer te normaliseren.

Grote Merengebied

De Grote Merenregio blijft een prioriteit binnen het Europese vrede- en veiligheidsbeleid. Naast voortgezette ondersteuning van de EVDB-missies EUPOL en EUSEC in de Democratische Republiek Congo (DRC), blijft de EU sterk betrokken bij het regionale vredesproces en de verschillende nationale processen zoals de vredesonderhandelingen tussen de regering van Uganda en de *Lords Resistance Army*, de regering van Burundi en de FNL, de regering van de DRC en de verschillende binnenlandse gewapende groeperingen en tussen de regeringen van Rwanda en de DRC. De Speciaal Vertegenwoordiger van de EU voor het Grote Merengebied, de Nederlander Roeland van de Geer, speelt hierin een belangrijke rol.

Zimbabwe

De EU blijft zorgen houden over de schendingen van de mensenrechten en het gebrek aan goed bestuur in Zimbabwe. De uitkomst van de onderhandelingen tussen regering en oppositie, die eind juli 2008 onder buitenlandse druk zijn gestart nadat president Mugabe op onrechtmatige wijze de tweede ronde van de presidentsverkiezingen had gewonnen, is nog ongewis. Vooral snog beperken de lidstaten en de Commissie zich tot

hulp die direct ten goede komt aan de bevolking. Hiermee is de EU de grootste donor aan de bevolking van Zimbabwe. De Unie is pas bereid de samenwerking met de regering van Zimbabwe te herstellen, als deze heeft aangetoond te handelen in overeenstemming met internationaal aanvaarde principes van goed bestuur en respect voor mensenrechten. Zolang dit niet het geval is, zullen in EU-verband de mogelijkheden van verdere aanscherping van het huidige sanctieregime worden bezien.

EVDB

Het belang van de ontwikkeling van voldoende capaciteiten van de EU op het gebied van crisisbeheersing neemt toe. Het Franse voorzitterschap zal zich inzetten om tot een grotere inspanning van de lidstaten op civiel en militair gebied te komen: meer samenwerking binnen de Unie en met de NAVO, betere planning van operaties en afstemming van middelen. In aparte en gezamenlijke sessies van de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie zal in de RAZEB in november en mei aan de capaciteitsversterking aandacht worden besteed.

Verenigde Staten

In juni 2008 vond de jaarlijkse EU/VS Top plaats in Brdo, Slovenië. De Amerikaanse delegatie naar deze bijeenkomst stond voor de laatste maal onder leiding van president Bush. In Brdo ontmoette president Bush Commissievoorzitter Barroso, de Sloveense premier Jansa en Hoge Vertegenwoordiger Solana. Zij bespraken een groot aantal buitenlandpolitieke dossiers, waaronder het MOVP, de Westelijke Balkan, Centraal Azië, de Kaukasus en Iran. Ook wisselden zij van gedachten over klimaatverandering, energie, de WTO Doharonde, ontwikkeling, gezondheid en veiligheid, vrijhandel en het vrije verkeer van personen. Tot slot blikten zij terug op de werkzaamheden van de Transatlantische Economische Raad. Deze in 2007 opgerichte Raad kwam vorig jaar tweemaal bijeen met het doel de transatlantische economische integratie te versterken, samenwerking te bevorderen en de last van regelgeving te verminderen. Hiertoe is een gedetailleerd werkprogramma overeengekomen waarop lastige dossiers prijken als de import van kippenvlees uit de VS, de implementatie van REACH en het Amerikaanse voornemen tot het 100% scannen van containers. Gebleken is dat de betrokkenheid van de lidstaten bij de voorbereiding van de bijeenkomsten van de Transatlantische Economische Raad verbeterd kan worden. Het Franse voorzitterschap heeft aangegeven hiervan werk te zullen maken.

Latijns Amerika

De betrekkingen met Latijns Amerika stonden het afgelopen jaar in het teken van de vijfde topontmoeting tussen staatshoofden en regeringsleiders uit de EU en de landen van Latijns Amerika en de Caraïben. Deze ontmoeting vond plaats in mei 2008 in Lima. De Top verliep in goede sfeer en onderstreepte de goede betrekkingen tussen beide continenten. De centrale thema's waren armoede, ongelijkheid en insluiting, alsmede duurzame ontwikkeling: klimaatverandering, milieu en energie. De belangrijkste resultaten van de bijeenkomst zijn vastgelegd in een brede gezamenlijke slotverklaring. Hierin staat de politieke wil centraal om intensiever samen te werken op onder meer het gebied van energie- en voedselzekerheid, vrede en veiligheid, armoedebestrijding en klimaatverandering, alsook een dialoog aan te gaan over migratie.

In Lima werd teruggeblikt op een jaar van onderhandelingen over associatie van Centraal Amerika en de Andesgemeenschap met de Unie. Geconstateerd werd dat deze onderhandelingen tot nog toe redelijk

succesvol zijn geweest, maar dat nog veel werk zal moeten worden verzet om tot akkoorden te komen die ambitieus en evenwichtig zijn en die rekening houden met de (ontwikkelings-)belangen van alle partners. In het geval van de Andesgemeenschap is het van groot belang dat de landen van deze gemeenschap overeenstemming bereiken over hun inzet ten aanzien van de handelsparagrafen van het akkoord. Om dit proces te vergemakkelijken heeft de Commissie toegezegd, waar mogelijk rekening te houden met de bestaande asymmetrieën binnen en tussen de regio's.

Op bilateraal vlak werd het afgelopen jaar gewerkt aan de invulling van het strategisch partnerschap met Brazilië. Met Chili en Mexico werd bezien hoe de bestaande associatieakkoorden beter kunnen worden benut.

Het komende jaar zal de tweede EU-Brazilië Top (28 december 2008, Brasilia) en de tweejaarlijkse ministeriele conferentie tussen de EU en de Rio-groep van Latijns Amerikaanse landen plaatsvinden. Deze conferentie zal plaatsvinden in de eerste helft van 2009 in Tsjechië. Daarnaast heeft de Commissie een mededeling uitgebracht over het aangaan van een strategisch partnerschap met Mexico. Vermoedelijk neemt de Raad in oktober conclusies aan over deze mededeling.

Azië

Azië staat onverminderd hoog op de Europese agenda. Op alle terreinen wordt gewerkt aan de versterking van de relaties met Azië. In april 2007 kreeg de Commissie van de Raad het mandaat om onderhandelingen te starten over vrijhandelsakkoorden met India, Zuid-Korea en de ASEAN-landen (*Association of South-East Asian Nations*). Deze onderhandelingen zijn in 2008 voortgezet. Tegelijkertijd werd afgesproken dat met alle Aziatische onderhandelingspartners overleg zal worden gestart gericht op (vernieuwing van) politieke samenwerkingsakkoorden.

Met enkele ASEAN-landen wordt onderhandeld over Partnerschaps- en Samenwerkingsakkoorden (PSO's). Afsluiting van een PSO is voorwaarde voor het afsluiten van een vrijhandelsakkoord (FTA). Het is de bedoeling dat in de PSO's de vijf politieke clausules zullen worden opgenomen, te weten mensenrechten, non-proliferatie, anti-terrorisme, readmissie en het Internationale Strafhof (ICC). Vervolgens zal er een juridische en institutionele koppeling komen tussen de PSO's en de FTA's.

Beoogd wordt om met ten minste zeven ASEAN-landen (Indonesië, Singapore, Thailand, Filippijnen, Brunei, Maleisië en Vietnam) spoedig PSO-onderhandelingen te starten en af te ronden. Ook met India en Zuid-Korea worden waarschijnlijk onderhandelingen gestart over een nieuwe PSO, of een actualisering van de bestaande samenwerkingsakkoorden uit resp. 1994 en 2001.

Op multilateraal niveau zal de Unie haar samenwerking in ASEM (*Asia-Europe Meeting*) en ARF- (*Asean Regional Forum*) verband voortzetten. Ook zal de EU blijven samenwerken met regionale groepen als ASEAN, EAS (*East Asia Summit*) en SAARC (*South Asian Association for Regional Cooperation*). De EU zal ook in deze fora veel aandacht blijven besteden aan onderwerpen als stabiliteit, de strijd tegen terrorisme, non-proliferatie, mensenrechten en klimaat en energie. De zevende, tweejaarlijkse ASEM-Top (regeringsleiders) vindt plaats in Beijing op 24–25 oktober 2008. In mei 2009 zal in Phnom Penh, Cambodja de 17e ASEAN-EU Ministeriële bijeenkomst plaatsvinden.

China

De opkomst van China als wereldspeler dwingt de EU tot een steeds constructiever en assertiever China-beleid. Het EU-beleid ten aanzien van China wordt tegelijkertijd steeds coherenter, hetgeen aansluit bij de Nederlandse visie om te komen tot een geïntegreerd China-beleid. Zo streeft de EU in de relatie met China naar een alomvattende samenwerkingsovereenkomst – *Partnership and Cooperation Agreement (PCA)* – waarin alle bestaande EU-akkoorden worden vervat en vernieuwd. Het PCA met China is de uitwerking van het strategische partnerschap waartoe in 2004 is besloten en omvat een breed samenwerkingsverband op politiek, economisch en maatschappelijk terrein. In dit brede samenwerkingsverband zal het steeds eenvoudiger zijn om op een integrale, themaoverstijgende wijze invulling te geven aan de diverse Nederlandse belangen. Het PCA is tevens een medium om het Europese gedachtegoed aan China over te brengen.

De EU en China zijn sinds begin 2007 over het PCA in onderhandeling via een tweesporentraject met gescheiden onderhandelingen op politieke en economische onderwerpen, maar met een overkoepelend PCA als eindresultaat. Inmiddels heeft een aantal onderhandelingsronden plaatsgevonden. Daarbij is meer voortgang op economisch dan op politiek terrein geboekt. Ook is duidelijk dat het afsluiten van een PCA met China een kwestie van de lange adem is. Bij de EU-China Top op 24 november 2008 zal een tussentijdse balans worden opgemaakt.

De economische relatie tussen China en de EU wordt steeds intensiever. China is momenteel de tweede handelspartner van de Unie en een zeer belangrijke bestemming voor Europese investeringen. Belangrijke thema's van de economische samenwerking met China zijn verbetering van de markttoegang voor Europese bedrijven, bescherming van investeringen en intellectueel eigendom, alsmede de implementatie van China's toetreding tot de WTO.

Ook op andere terreinen vindt een intensivering van de samenwerking met China plaats, zoals op het gebied van klimaat en energie en van de bestrijding van illegale migratie. Op deze gebieden moeten en kunnen het EU-beleid en bilaterale afspraken elkaar versterken. Die aanvullende rol van EU-beleid en nationaal beleid geldt ook op het gebied van mensenrechten, waar de EU een nuttig, breed instrumentarium ter beschikking heeft. Met een constructieve benadering kan de Unie China stimuleren de mensenrechtensituatie daadwerkelijk te verbeteren.

Afghanistan

De Unie bleef ook in 2007 en 2008 nauw betrokken bij de stabilisatie en wederopbouw in Afghanistan. De Commissie maakte voor de periode 2007–2010 in totaal € 610 miljoen vrij voor Afghanistan (o.a. voor de drie prioritaire sectoren: justitie, gezondheid en rurale ontwikkeling). De Commissie is de grootste donator van het *Law and Order Trust Fund* (€ 200 miljoen) voor de opbouw van politie, en één van de grootste donoren van het *Afghanistan Reconstruction Trust Fund* (€ 187 miljoen) voor de opbouw van de Afghaanse overheid en nationale wederopbouwprojecten. De EU-politiemissie is inmiddels volledig operationeel en is ontplooid naar meer provincies, waaronder het zuiden van Afghanistan. Voorts speelt EU Speciaal Gezant Vendrell een actieve rol op politiek vlak. In totaal dragen 25 EU-lidstaten bij aan de ISAF missie.

Handelsbetrekkingen

WTO Doharonde

Nadat de onderhandelingen in het kader van de Doha-ronde van de WTO op 24 juli 2006 voor onbepaalde tijd werden opgeschort, namen DG WTO Lamy en de voorzitters van de Geneefse onderhandelingsgroepen het voortouw om het proces vlot te trekken. Dit resulteerde in juli 2007 in onderhandelingsteksten over de zogenaamde «modaliteiten» voor landbouw en niet-agrarische markttoegang (NAMA). Deze omvatte met name reductiepercentages voor tarieven – en uitzonderingen hierop – en landbouwsteun. Bij landbouw ging het ook om afschaffing van exportsteun en disciplines voor voedselhulp, staatshandel en exportkredieten.

In de winter van 2007/2008 vond in Genève technisch overleg plaats over de modaliteitenpapers. Naar aanleiding van dit overleg werden de papers tweemaal herzien (in resp. februari en mei). Mede in het licht van de voortgang die op technisch niveau werd geboekt kondigde DG Lamy eind juni aan ministerieel overleg te willen voeren met de 30 meest betrokken lidstaten (w.o. de VS, de EU, India en Brazilië). Dit overleg zou aanvangen op 21 juli 2008 en had als doel een doorbraak te bereiken op de modaliteiten. Daarnaast zouden ministers zich buigen over de bescherming van geografische indicaties (GI's) en de openbaarmaking in octrooiaanvragen van de herkomst van genetische bronnen en/of traditionele kennis. En zou een ministeriële bijeenkomst over diensten worden georganiseerd waarop landen signalen konden afgeven over nieuwe aanbiedingen.

Uiteindelijk heeft de ministeriële bijeenkomst tien dagen geduurd. Aan het einde van deze periode moest DG Lamy constateren dat de aanwezige ministers geen overeenstemming hadden bereikt. Breekpunt in de onderhandelingen bleek een speciaal vrijwaringsmechanisme voor ontwikkelingslanden. Over dit mechanisme bleken de verschillen van mening tussen de Verenigde Staten enerzijds en India en China anderzijds onoverbrugbaar. Dit ondanks het feit dat over de meeste andere onderwerpen wel overeenstemming werd bereikt. Zo werden onder leiding van de Noorse Minister Store goede vorderingen gemaakt die zouden leiden tot een akkoord over het wereldwijde gebruik van een register met de bekende GI's. Tijdens de signalerende conferentie voor diensten boden een groot aantal landen consolidatie van de reeds bestaande markttoegang aan en werd voor enkele markten en sectoren nieuwe markttoegang geboden (bijvoorbeeld voor financiële dienstverleners in China).

Het mislukken van de ministeriele is betreuenswaardig omdat over meer dan 90% van de onderwerpen overeenstemming was bereikt. Tijdens de afsluitende zitting van de *Trade Negotiations Committee* benadrukten veel WTO-leden dat de geboekte voortgang behouden moest blijven. Hierbij riepen velen DG Lamy op om na een korte afkoelingsperiode, snel de draad weer op te pakken. In dit kader zeiden de voorzitters van de onderhandelingsgroepen voor landbouw en NAMA toe de komende periode de voortgang van de afgelopen ministeriële schriftelijk vast te zullen leggen.

Nederland blijft zich – ondanks het mislukken van de ministeriele – inzetten voor een ambitieus en evenwichtig akkoord, dat rekening houdt met zijn offensieve en defensieve belangen en dat serieus werk maakt van de ontwikkelingsdimensie van deze ronde. Het staat buiten kijf dat voor een middelgrote, open economie als de Nederlandse een open multilateraal handelsregime van groot belang is. Het transparante, non-discrimina-

toire en open WTO-regime biedt handel en investeerders houvast en zekerheid. Nederland profiteert meer dan gemiddeld van handel. Ook blijft Nederland de Commissie steunen als constructieve onderhandelaar.

Regionale en bilaterale handelsakkoorden

In het kader van de Mededeling *Global Europe – competing in the world* (2006) verstrekte de Raad de Commissie op 23 april 2007 het mandaat onderhandelingen te voeren over een vrijhandelsakkoord met India, Zuid-Korea en de ASEAN-landen.

De mandaten omvatten een breed scala van onderwerpen. In het algemeen is de ambitie t.a.v. de inhoud van het vrijhandelsakkoord hoog. WTO-conformiteit is uitgangspunt voor het vrijhandelsakkoord, hetgeen betekent dat *substantially all trade* voor landbouw- en industriegebeden en diensten zal worden geliberaliseerd. Tevens is bevordering van duurzame ontwikkeling – in relatie tot handel – in brede zin opgenomen in het mandaat voor de Commissie. De te sluiten akkoorden zullen voor beide partijen tot gevolg hebben dat de handel toeneemt, investeringen beter beschermd worden, gezonde concurrentie mogelijk is, en over het geheel genomen een gelijk speelveld wordt gecreëerd.

Afgesproken is dat met alle Aziatische onderhandelingspartners ook overleg zal worden gestart gericht op (vernieuwing van) politieke samenwerkingsakkoorden (PSO). Doel is dat een juridische en institutionele koppeling wordt gelegd tussen het vrijhandelsakkoord en de nieuwe PSO respectievelijk vernieuwde raamwerkovereenkomst.

Met betrekking tot ASEAN is het standpunt van de Unie dat met Birma geen akkoord zal worden afgesloten, tenzij de huidige politieke situatie ingrijpend verandert. Wel kan de EU aanvaarden dat Birma – evenals de minder ontwikkelde landen Laos en Cambodja waarmee niet op korte termijn over een handelsakkoord zal worden onderhandeld – als waarnemer bij de onderhandelingen aanwezig zal zijn. Het streven is om met de andere zeven ASEAN-landen een handelsakkoord te sluiten (naast de hogergenoemde PSO's). Begin mei 2007 heeft de Commissie met de ASEAN-landen de onderhandelingen officieel gestart.

De FTA-onderhandelingen met Zuid-Korea zijn al vrij snel na goedkeuring van de mandaten door de Raad gestart, aangezien beide partijen deze zeer voortvarend willen oppakken en spoedig willen afronden. Onderhandelingen over een PSO met Zuid-Korea zijn op 17 juni 2008 gestart. Ook met India zijn de FTA-onderhandelingen gestart (juni 2007). Alle onderhandelingen lopen op dit moment nog.

Ontwikkelingssamenwerking

De Commissie presenteerde in april 2008 het zogenaamde Hulpeffectiviteitspakket. Dit pakket omvat een mededeling over onder meer de EU-implementatie van afspraken over effectievere hulp in OESO-kader (de zogenaamde Parijs-agenda van 2005), de stand van zaken t.a.v. de Millennium Ontwikkelingsdoelen (MDG's) en het EU *Monterrey*-rapport over de hulpinspanning van de lidstaten. Het pakket en de Raadsconclusies hierover die in mei zijn aangenomen dienen ter voorbereiding van het *High Level Forum on Aid Effectiveness* in september 2008 in Accra/Ghana, de *High Level Meeting* van de VN over de MDG's in september 2008 in New York en de *Financing for Development*-conferentie in Doha eind dit jaar. Voor versterking van de effectiviteit van de EU-hulp blijft de

implementatie van de in mei 2007 overeengekomen EU gedragscode inzake ontwikkeling van belang.

Tijdens de Europese Raad van juni 2008 werd een *EU Agenda for Action on MDGs* bekrachtigd. In die Actieagenda wordt aangegeven welke specifieke bijdrage de Unie wil leveren op het gebied van onder meer landbouw/voedsel, onderwijs, gezondheidszorg en rechten van vrouwen, om de MDGs in 2015 te kunnen realiseren.

Het EU *Monterrey*-rapport 2007 vertoonde voor het eerst sinds jaren een lichte daling van de hulpuitgaven van de Unie tot € 46 miljard (0,38% BNI van EU-27). Nederland is hierover bezorgd, omdat zo het bereiken van de afgesproken doelstelling van de hulpomvang voor 2015 (0.7% BNI) en het tussendoel voor 2010 (0.56% BNI) in gevaar komt. Om die redenen heeft Nederland een aantal lidstaten bilateraal aangesproken op het nakomen van de afspraken en met succes aangedrongen op het opnemen in de Raadsconclusies van het belang van meerjarige planning door alle lidstaten.

Naast bovengenoemde conferenties in Accra en Doha, zal het Franse voorzitterschap in de tweede helft van 2008 aandacht vragen voor het thema lokaal bestuur in ontwikkelingslanden. Centrale gedachte hierachter is dat betrokkenheid van lokale actoren in ontwikkelingslanden belangrijk is voor het bereiken van de MDG's. Verder zal de Commissie het onderhandelingsmandaat voor tussentijdse herziening van het Cotonou Verdrag presenteren. De verwachting is dat 2009 op EU-OS-gebied voor het overige sterk in het teken zal staan van het implementeren en evalueren van eerder ingezet beleid, onder meer t.a.v. donorcoördinatie en werkverdeling, de EU consensus voor Ontwikkeling en Beleidscoherentie voor ontwikkelingssamenwerking.

Onder het Portugese voorzitterschap nam de Raad in november 2007 conclusies aan over Veiligheid en Ontwikkeling en over Fragiliteit. Eind 2008 worden de eerste resultaten van de implementatie van deze conclusies verwacht. Zo heeft de Commissie opdracht gegeven tot het uitvoeren van een studie, waarin aan de hand van *pilots* onderzocht wordt hoe de wisselwerking tussen veiligheid en ontwikkelingssamenwerking op dit moment is en waar die verbetering behoeft. Op basis van deze studie zal de Commissie in 2009 een actieplan opstellen. Ten behoeve van de implementatie van de conclusies over fragiliteit, werkt Nederland samen met de Commissie aan een specifieke *pilot* voor Burundi.

Economic Partnership Agreements (EPA's)

Op 1 januari 2008 (deadline voor tussentijds resultaat) waren met ongeveer de helft van de ACS-landen akkoorden gesloten, te weten een volledige regionale EPA met de 15 ACS-landen in de Caraïben en interim-EPA's met een twintigtal landen in Afrika en de Stille Oceaan. Nederland is blij dat op deze wijze een forse terugval in export van de ACS-landen naar de Unie is voorkomen en heeft hier in de Raad sterk op ingezet. De meeste Minst Ontwikkelde Landen onder de ACS-landen zijn tot nu toe buiten de akkoorden gebleven, maar deze categorie landen had onder het *Everything But Arms*-initiatief al vrije toegang tot de EU-markt.

Naar verwachting zullen de EPA-onderhandelingen met Afrikaanse landen nog zeker tot in 2009 doorlopen. Alle regio's in Afrika hebben laten weten door te willen gaan met onderhandelingen voor volledige regionale EPA's.

Nederland steunt voortzetting van de EPA-onderhandelingen met als doel definitieve akkoorden met alle landen in alle ACS-regio's. Daarbij pleit Nederland wel voor een realistische en flexibele aanpak. De perspectieven voor het tijdig afsluiten van EPAs verschillen sterk per regio. Als sommige ACS-landen alleen beperkte akkoorden wensen of zelfs geheel buiten de EPA's willen blijven, dan zal de Unie dat signaal serieus moeten nemen. De raadsconclusies van 26-27 mei 2008 benadrukken de door Nederland gewenste flexibiliteit van de EU in de onderhandelingen, zodat de kans op regionale akkoorden zo groot mogelijk wordt.

3. RAAD ECONOMISCHE EN FINANCIËLE ZAKEN

Vergaderdata:

12–13 september 2008	Informele Ecofin Raad
7 oktober 2008	Ecofin Raad
4 november 2008	Ecofin Raad
21 november 2008	Ecofin-Begrotingsraad
2 december 2008	Ecofin Raad
20 januari 2009	Ecofin Raad
10 februari 2009	Ecofin Raad
10 maart 2009	Ecofin Raad
3–4 april 2009	Informele Ecofin Raad
5 mei 2009	Ecofin Raad
9 juni 2009	Ecofin Raad
7 juli 2009	Ecofin Raad
10 juli 2009	Ecofin-Begrotingsraad

Stand van zaken

Lissabon-proces

Onder het Sloveense voorzitterschap zijn nieuwe globale richtsnoeren aangenomen in het kader van de Lissabon-strategie. Op basis van het Commissie-voorstel voor de globale richtsnoeren en landenspecifieke aanbevelingen uit december 2007 is in verschillende fora gewerkt aan een versie waarin alle lidstaten zich konden vinden. De richtsnoeren zelf zijn in dit proces ongewijzigd gebleven in vergelijking met de richtsnoeren voor de periode 2005–2007.

Wel zijn de inleidende teksten op de richtsnoeren geactualiseerd in het licht van nieuwe uitdagingen en doelstellingen. De landenspecifieke aanbeveling van de Commissie voor Nederland had betrekking op het verbeteren voor het arbeidsaanbod voor vrouwen, oudere werknemers en kwetsbare groepen.

Stabiliteits- en Convergentieprogramma's

De stabiliteits- en convergentieprogramma's zijn besproken in de Ecofin Raad en de Eurogroep (alleen de stabiliteitsprogramma's) en zijn door de Raad, zonder verdere tekstwijzigingen, aanvaard. Voor de landen die hun middellange termijn doelstelling al hebben bereikt ligt de nadruk vooral op de houdbaarheid van de overheidsfinanciën (mede in het licht van de toekomstige kosten als gevolg van de vergrijzing). De landen die hun middellange termijn doelstelling nog niet hebben bereikt zijn opgeroepen om deze zo snel mogelijk te halen. In zijn algemeenheid geldt voor deze landen dat zij jaarlijks een verbetering van het structurele saldo van 0,5% moeten realiseren.

Volgens de Commissie en de ECB was 2007 in macro-economisch opzicht een goed jaar.

De beter dan verwachte resultaten op het gebied van de overheidsfinanciën, die in meerdere lidstaten werden geconstateerd, waren te danken aan een hoger dan verwachte groei. Een kanttekening hierbij is wel dat extra inkomsten niet altijd zijn ingezet voor schuldreductie, wat in een aantal gevallen kan bijdragen aan de inflatie. De Commissie en de ECB wijzen uitgavenoverschrijdingen af en geven aan dat sommige lidstaten waakzaam moeten zijn voor oververhitting. Vooral Bulgarije, Estland, Letland en Litouwen worden opgeroepen tot handhaven van de begrotingsdiscipline.

Uitbreiding van het eurogebied

De invoering van de euro in Cyprus en Malta is soepel verlopen. Slowakije zal de euro op 1 januari 2009 introduceren.

Kwaliteit van de overheidsfinanciën

De kwaliteit van publieke financiën is een terugkerend onderwerp op de Ecofin Raden en is van groot belang voor solide overheidsfinanciën en economische groei. Tijdens discussies is er ruimte voor het uitwisselen van ervaringen en *best practices*.

De Raad heeft meerdere malen benadrukt dat het vergroten van de effectiviteit van publieke uitgaven een grote impact heeft op het verbeteren en behouden van de kwaliteit en de lange termijn houdbaarheid van de Europese sociale modellen. De Raad ondersteunde dan ook in mei jl. het EPC (*Economic Policy Committee*) en de Commissie in hun pogingen de meting en analyse van de kwaliteit van publieke financiering en haar effecten te verbeteren en nodigde deze instanties uit om hun sectorale analyses te continueren.

Décharge EU-begroting en Nationale Verklaring

De Raad geeft jaarlijks een advies aan het Europees Parlement over de décharge van de EU-begroting en geeft daarbij aanbevelingen voor verbeteringen. Dit jaar heeft de Raad opnieuw een positief advies gegeven over de décharge, ondanks het feit dat de Europese Rekenkamer in haar jaarverslag over de EU-begroting 2006 voor de dertiende maal geen positieve betrouwbaarheidsverklaring (DAS) heeft kunnen geven. Vooral bij fondsen in gedeeld beheer (ca. 80% van de EU-begroting), zoals structuurfondsen, werden problemen geconstateerd.

Nederland heeft tijdens de Begrotingsraad van november 2007 zijn bezorgdheid uitgesproken over de bevindingen van de Europese Rekenkamer. Tijdens de Ecofin-vergadering van februari 2008 heeft Nederland tegen het décharge-advies over de EU-begroting 2006 van de Raad gestemd, omdat Nederland van mening was dat onvoldoende vooruitgang was geboekt, het décharge-advies te weinig concrete acties bevatte om problemen bij structuurfondsen op te lossen en dat lidstaten te weinig verantwoordelijkheid nemen voor ontvangen EU-middelen. Door tegen het décharge-advies te stemmen wilde Nederland een duidelijk signaal afgeven naar collega-lidstaten dat verdere verbeteringen nodig zijn; de tegenstem was niet gericht tegen de Commissie.

Nederland stelt sinds 2007 een Nationale Verklaring op, waarin verantwoording wordt afgelegd over de besteding van Europese landbouwfondsen in Nederland. De Nationale Verklaring over 2007, verschenen in mei 2008, is positief ontvangen door de Algemene Rekenkamer; in haar rapport geeft zij een positief oordeel over de totstandkoming van de Nationale Verklaring, de werking van financiële beheerssystemen en de rechtmatigheid van de uitgaven op het niveau van eindbegunstigden. Vanaf 2009 zal de Nationale Verklaring ook structuurfondsmiddelen omvatten. Denemarken, het Verenigd Koninkrijk en Zweden hebben soortgelijke initiatieven ontplooid en Luxemburg heeft aangegeven voornemens te zijn eveneens te werken aan een Nationale Verklaring.

IMF-quota

De leden van het IMF zijn in april 2008 tot een akkoord gekomen over de hervorming van de verdeling van de IMF-quota- en stemverhoudingen. In de daar voorafgaande onderhandelingen hebben de EU lidstaten steeds

gezamenlijk opgetrokken. De uiteindelijke uitkomst die door vrijwel alle leden, waaronder alle Europese leden, werd gesteund weerspiegelt de veranderende verhoudingen in de wereldeconomie. Lage- en middeninkomenslanden winnen aan stemgewicht terwijl geïndustrialiseerde landen als groep en de Europese Unie als geheel stemgewicht hebben ingeleverd.

Staatsinvesteringsfondsen

De EU streeft naar een open mondiaal investeringsklimaat op basis van vrij kapitaalverkeer en de doeltreffende werking van mondiale kapitaalmarkten. Staatsinvesteringsfondsen hebben tot dusverre een nuttige rol gespeeld als leveranciers van kapitaal en liquiditeiten voor investeringen met een langetermijn perspectief. De komst van nieuwe spelers met beperkte transparantie inzake *governance* en doelstellingen heeft evenwel een aantal vragen opgeroepen in verband met mogelijke niet-commerciële doeleinden.

Na voorbereiding in de Ecofin Raad oordeelde de Europese Raad op 14 maart 2008 dat een gemeenschappelijke Europese aanpak nodig is die, met inachtneming van de nationale prerogatieven, spoort met de vijf door de Commissie voorgestelde beginselen, te weten: (1) streven naar een open investeringsklimaat, (2) ondersteuning van de lopende werkzaamheden in het IMF en de OESO, (3) gebruik, zo nodig, van nationale en EU-instrumenten, (4) nakoming van de verplichtingen van het EG-Verdrag en (5) internationale afspraken, evenredigheid en transparantie. De Europese Raad steunde de doelstelling om op internationaal niveau tot een akkoord te komen over een vrijwillige gedragscode voor staatsinvesteringsfondsen en om op internationaal niveau de beginselen voor ontvangende landen vast te stellen. Nederland steunde het streven om een gecoördineerde Europese input te leveren aan de werkzaamheden bij het IMF.

Economische situatie/kredietcrisis

Tijdens de Ecofin Raad is geconcludeerd dat het meest passende antwoord op de huidige turbulentie op de financiële markten doorgaan met het voorgenomen beleid is. Dit betekent dat hervormingsmaatregelen worden doorgevoerd conform de Lissabon-agenda en dat voldaan moet worden aan de vereisten van het Stabiliteit- en Groeipact. Een dergelijke boodschap zal het meeste vertrouwen in de markt bewerkstelligen.

Door de Ecofin Raad is het interim rapport van de Commissie over de ontwikkelingen op de financiële markten en de Europese prioriteiten voor het versterken van financiële stabiliteit goedgekeurd. Er werd geconcludeerd dat zowel binnen de EU als in internationale fora, zoals het IMF, gewerkt moet worden aan macrofinanciële stabiliteit. Daarnaast wordt op dit moment binnen de internationale toezichtgemeenschap gekeken naar verbetering in het huidige toezichtraamwerk. Er is aandacht voor de kapitaaleisen onder Basel II, liquiditeitsrisicobeheer, waardering van illiquide activa, de rol van beloningsstructuren in relatie tot het nemen van excessieve risico's en de rol van kredietbeoordelaars. Daar waar nodig zullen autoriteiten maatregelen overwegen.

De situatie vraagt om permanente afstemming, coördinatie en informatie-uitwisseling tussen autoriteiten. Mede hierom zijn bestaande afspraken hierover tussen ministeries van Financiën, centrale banken en toezichthouders op de financiële sector onlangs herzien. De afspraken zijn

vastgelegd in een *Memorandum of Understanding on cross border financial stability*.

Europees toezicht

De toenemende mate van financiële integratie, consolidatie en internationalisatie brengt duidelijke voordelen met zich mee, maar zorgt ook voor uitdagingen. Om goed op deze uitdagingen te kunnen reageren, is Nederland van mening dat het huidige raamwerk voor financieel toezicht in Europa¹ moet worden aangepast, zodat het voorkomen en oplossen van internationale financiële crises wordt verbeterd, consumenten en investeerders blijvend adequaat worden beschermd en zodat voor de financiële sector een *level playing field* wordt gecreëerd met zo weinig mogelijk administratieve lasten. Nederland vindt dat het financieel toezicht in Europa aan 9 kernprincipes moet voldoen. Elk model moet:

1. de diversiteit van financiële markten reflecteren en marktontwikkelingen anticiperen;
2. effectief en efficiënt zijn voor zowel nationale als grensoverschrijdende financiële instellingen;
3. conform de Europese principes van subsidiariteit en proportionaliteit opereren;
4. relevant en adequaat zijn voor zowel prudentieel toezicht als gedrags-toezicht;
5. grensoverschrijdende en cross-sectorale consistentie en coherentie garanderen;
6. garanderen dat de belangen van alle lidstaten behartigd worden;
7. operationeel onafhankelijk en democratisch en politiek aansprakelijk zijn;
8. relevant en adequaat zijn voor zowel dagelijks toezicht als crisis management;
9. adequate betrokkenheid van Centrale Banken garanderen.

Om deze principes op de korte en middellange termijn te implementeren, steunt Nederland ten volste het besluit van de Ecofin Raad van mei 2008 tot het versterken en verplichten van *colleges of supervisors* voor alle grensoverschrijdende financiële instellingen. *Colleges of supervisors* zijn samenwerkingsverbanden tussen nationale toezichthouders per grensoverschrijdende financiële instelling. Ook hecht Nederland veel belang aan het Ecofin besluit om de Niveau 3 Comités² parallel te versterken. Deze Comités hebben onder meer de taak om op hoofdlijnen de coherentie en communicatie tussen de *colleges of supervisors* te bewaken en om adviezen af te geven over de convergentie van financieel toezicht in Europa.

¹ In het huidige raamwerk is elke lidstaat zelf verantwoordelijk voor het toezicht op de eigen financiële sector. Door de toenemende integratie en internationalisatie van de financiële sector is het nodig dit raamwerk aan te passen.

² De Niveau 3 Comités bestaan uit vertegenwoordigers van de toezichthouders van alle 27 EU lidstaten (i.t.t. tot de colleges of supervisors waar per college alleen die toezichthouders in zitten die toezicht houden op de betreffende grensoverschrijdende financiële instelling). Er bestaan 3 Niveau 3 Comités: één voor de bankensector, één voor de effecteninstellingen, en één voor de pensioen- en verzekeringssector. Niveau 3 Comités adviseren de Europese Commissie en de lidstaten over EU wetgeving op het terrein van de financiële markten, en ze zijn verantwoordelijk voor versterkte samenwerking en convergentie van toezichthouders.

Op de lange termijn (15–25 jaar) kan Nederland zich een ontwikkeling naar verdergaande Europese samenwerking voorstellen. Een model dat alleen gebaseerd is op nationale toezichthouders en samenwerking via *colleges of supervisors* en Niveau 3 Comités riskeert namelijk dat het op de lange termijn achter marktontwikkelingen aan gaat lopen in plaats van hierop anticipeert. Een dergelijk model kan daarom op de lange termijn inefficiënt en ineffectief worden. De exacte modaliteiten van een lange termijn Europees model verdienen nadere analyse en discussie.

Begrotingsevaluatie

In september 2007 is door de Commissie een publieke consultatie gestart over de EU-begroting na 2013. Het kabinet heeft hierop in april 2008 gereageerd. In deze reactie wordt benadrukt dat Nederland fundamentele

hervormingen en modernisering voorstaat van de EU-uitgaven en de financiering daarvan. Een toekomstbestendige EU-begroting moet uitdagingen aanpakken zoals globalisering, klimaatverandering en energiezekerheid. Voor de uitgaven betekent dit een nieuwe prioriteitstelling, met als uitgangspunt dat oud en achterhaald beleid moet wijken voor de nieuwe beleidskeuzes.

Concreet wil Nederland na 2013 een groter aandeel in de EU-begroting voor:

- Versterking concurrentiekracht (zoals onderzoek en ontwikkeling);
- Energie- en klimaatbeleid;
- Intensivering van Europese samenwerking op JBZ-gebied;
- Een actievere rol van de EU op het wereldtoneel.

Daarnaast wil Nederland structuur- en cohesiefondsen richten op de minst welvarende regio's in de minst welvarende lidstaten, aangevuld met een programma voor grensoverschrijdende samenwerking. Ook wil Nederland handelsverstoring markt- en prijsbeleid binnen het landbouwbeleid afbouwen, inkomenssteun concentreren op boeren die actief zijn in benadeelde en maatschappelijk waardevolle gebieden en specifieke diensten en prestaties belonen. De totale EU-uitgaven dienen als percentage van het Europese BNI constant te blijven.

Voor de inkomsten van de EU is de Nederlandse inzet een systeem van eigen middelen dat transparant, voorspelbaar en eenvoudig is, waarbij de bijdragen geheel gebaseerd zijn op de welvaart van lidstaten, waarbij de inkomsten en uitgaven gelijk zijn en dat lage inningskosten heeft. Dit pleit voor één financieringsbron: het BNI-middel.

Beleid in voorbereiding

Belastingfraude/belastingen

De Ecofin Raad heeft een akkoord bereikt over het BTW-pakket, dat bestaat uit voorstellen over: de plaats van dienst-regeling, de teruggaaf-procedure van buitenlandse BTW en administratieve samenwerking en uitwisseling van informatie.

Het akkoord is tot stand gekomen nadat een compromis kon worden bereikt over de plaats van dienst-regeling. Dit compromis houdt in dat het grootste deel van het BTW-pakket in werking zal treden per 1 januari 2010. Een onderdeel van de definitieve plaats van dienst-regeling zal echter pas in werking zal treden per 1 januari 2015.

Spaarrenterichtlijn

Een aantal lidstaten bepleit herziening van de spaarrenterichtlijn. Dit is mede naar aanleiding van de ophef die in Duitsland is ontstaan, nadat uit informatie van de LGT-bank bleek dat nog steeds in omvangrijke mate zwart spaargeld bij Liechtensteinse banken wordt gestald, ondanks de spaartegoedenovereenkomst tussen de Europese Gemeenschap en Liechtenstein. Nederland steunt de strijd tegen belastingfraude en is voorstander van een versnelde evaluatie van de spaarrenterichtlijn. De Commissie is gevraagd om het evaluatierapport uiterlijk 30 september 2008 naar de Raad te sturen. De Commissie zal na de evaluatie met voorstellen komen voor een strengere en uitgebreidere spaarrichtlijn.

BTW-fraudebestrijding

De prioriteit voor BTW fraudebestrijding ligt op verbetering van bestaande

instrumenten. Bestrijding via nieuwe BTW-regelgeving, zoals heffing van BTW op intracommunautaire leveringen of een algemene verleggingsregeling van BTW, wordt pas overwogen als de verbetering van bestaande instrumenten niet effectief blijkt te zijn. Bij een aantal lidstaten bestaat echter de wens om in één lidstaat een pilotproject voor een algemene verlegging van BTW uit te voeren. De Commissie zou kunnen worden uitgenodigd om daartoe met een gepast voorstel te komen.

De Commissie heeft in het kader van verbetering van bestaande instrumenten een eerste richtlijnvoorstel uitgebracht met maatregelen tot versnelling van informatieverzameling en -uitwisseling en komt nog dit jaar met meer maatregelen. De Commissie heeft nogmaals toegezegd dat de maatregelen ter effectieve bestrijding van de fraude geen onnodige administratieve lasten voor het bedrijfsleven zullen veroorzaken. Al deze punten zijn door het voorzitterschap als raadsconclusies aan de Ecofin Raad van mei 2008 voorgesteld. De Ecofin Raad heeft geen akkoord bereikt over de raadsconclusies; struikelblok daarbij bleek de voorgestelde conclusie om de Commissie uit te nodigen om te komen tot een voorstel om een proefproject uit te voeren, waarbij de algemene verleggingsregeling in de BTW zal worden toegepast.

BTW-verzekeringsdiensten en financiële diensten

De Commissie heeft in november 2006 een richtlijnvoorstel en daarbij behorende verordening uitgebracht ter modernisering van de bestaande BTW-regels voor verzekerings- en financiële diensten. De huidige regelgeving loopt achter bij de complexe financiële sector wat een ondubbelzinnige en consistente toepassing in de Unie in de weg staat. De hoofdpunten van het voorstel bestaan uit een verduidelijking van de BTW-vrijstelling, verruiming van het keuzerecht voor volledige belastingheffing en invoering van een samenwerkingsverband gericht op de het delen van de kosten.

BTW-Verlaagde tarieven

De Commissie heeft in juli 2008 een voorstel gedaan voor een wijziging van de BTW-richtlijn als het gaat om verlaagde tarieven. Bedoeling is om de huidige tijdelijke regeling voor toepassing van verlaagd btw-tarief voor arbeidsintensieve diensten structureel te maken. Daarnaast bevat het voorstel een uitbreiding van toepassing van een verlaagd btw-tarief naar lokale diensten. Zodoende ontstaat meer flexibiliteit voor de lidstaten om een verlaagd tarief toe te passen. Er volgen de komende tijd nog meer voorstellen van de Commissie als het gaat om verlaagde tarieven, zoals voor milieuvriendelijke producten.

Begroting van de Unie

Traject EU-begroting 2009

De behandeling van de EU-begroting voor 2009 verloopt als volgt:

- Begin mei 2008: lancering voorontwerp van de begroting door de Commissie;
- 17 juli 2008: eerste lezing door de (Begrotings) Raad en vaststelling van de Ontwerpbegroting 2009;
- Oktober 2008: eerste lezing van de ontwerpbegroting door het Europees Parlement in een plenaire zitting;
- 21 november 2008: tweede lezing door de (Begrotings) Raad van de ontwerpbegroting zoals geamendeerd door het Europees Parlement. Op dezelfde dag vindt de conciliatie plaats tussen de Raad en het Europees Parlement over de begroting 2009;

- December 2008: tweede lezing van de ontwerpbegroting en formele vaststelling van de Begroting 2009 door het Europees Parlement.

Eerste lezing door de Raad van het voorontwerp 2009 en vaststelling ontwerpbegroting 2009

In mei 2008 heeft de Commissie een voorontwerp van de begroting voor 2009 gepresenteerd. De omvang hiervan is € 134,4 miljard voor vastleggingen, met een marge onder de Financiële Perspectieven van € 2,6 miljard, en € 116,7 miljard aan betalingen in 2009.

Tijdens de eerste lezing van de Raad werd een compromis bereikt over de ontwerpbegroting 2009 dat door alle lidstaten werd gesteund.

De vastleggingen zijn verlaagd ten opzichte van het Commissievoorstel en komen op € 133,9 miljard (inclusief noodhulpreserve en globaliseringsfonds). De marge onder de Financiële Perspectieven bedraagt € 3,1 miljard, waarvan € 2,5 miljard in categorie 2 (landbouw/visserij). Ten opzichte van 2008 stijgen de vastleggingen met € 4,8 miljard (3,7%). De vastleggingen bedragen in beide jaren 1,03% van het EU-BNI. In dit compromis is een extra bedrag van € 100 miljoen voor de Palestijnse gebieden en € 60 miljoen voor Kosovo gereserveerd, bovenop het Commissievoorstel.

De betalingen werden vastgesteld op € 115 miljard. Dit is een daling ten opzichte van 2008; als percentage van het EU-BNI dalen de betalingen van 0,96% naar 0,89%. In de Financiële Perspectieven was al een relatief laag betalingsniveau voorzien voor 2009.

Nederland heeft het compromis voor de ontwerpbegroting 2009 gesteund, hoewel Nederland een voorkeur had gehad voor grotere marges in de diverse uitgavencategorieën, om onvoorziene uitgaven en nieuwe prioriteiten te kunnen opvangen. Nederland heeft in de Raad benadrukt dat de Financiële Perspectieven geen «*spending targets*» zijn maar plafonds. Wanneer nieuwe prioriteiten opkomen, zouden deze binnen hun eigen uitgavencategorie gefinancierd moeten worden, zonder dat daarbij sprake is van een verschuiving tussen begrotingscategorieën of een verhoging van de Financiële Perspectieven.

Tijdens de eerste conciliatie met het Europees Parlement werd overeenstemming bereikt tussen de Raad, het Europees Parlement en de Commissie over diverse verklaringen:

1. snelle goedkeuring en monitoring van management- en controle-systemen bij structuur- en cohesiefondsen en bij plattelandsontwikkeling;
2. snelle werving van staf uit nieuwe lidstaten (evenals vorig jaar);
3. voorstellen voor gebruik van het solidariteitsfonds voortaan indienen via een aparte aanvullende begroting;
4. behoud van snelheid bij gebruik van het globaliseringsfonds en de noodhulpreserve;
5. de Commissie zal voorstellen voor transfers zoveel mogelijk indienen voor eind april 2009, in verband met de verkiezingen van het Europees Parlement;
6. update van financiële programmering van administratieve uitgaven voor eind oktober.

Daarnaast hebben de Raad en het Europees Parlement unilaterale verklaringen afgelegd over betalingen en de aankomende evaluatie van

agentschappen. Het Europees Parlement heeft een unilaterale verklaring afgelegd over de financiering van een landbouwfonds voor ontwikkelingslanden.

In oktober 2008 zal het Europees Parlement zijn eerste lezing houden van de ontwerpbegroting; op 21 november volgt de tweede lezing van de Raad en conciliatie met het Europees Parlement. Vervolgens zal het Europees Parlement een tweede lezing houden en de uiteindelijke EU-begroting voor 2009 vaststellen, binnen de kaders die tijdens de laatste conciliatie worden afgesproken.

Terugblik op onderhandelingen over de begroting 2008

In de eerste lezing van de Raad voor de begroting 2008 werd als compromis € 128 miljard aan vastleggingskredieten beschikbaar gesteld (1,4% stijging ten opzichte van 2007; de Commissie stelde een stijging voor van 2,0%). De betalingskredieten bedroegen in het compromisvoorstel € 119 miljard. Een ruime gekwalificeerde meerderheid van de Raad, inclusief Nederland, kon zich vinden in de voorgestelde ontwerpbegroting 2008. De hogere marge bij Categorie 1a (concurrentievermogen), alsook het alvast inschrijven van extra-middelen voor Kosovo en de Palestijnse gebieden, werden expliciet door Nederland gesteund. Wel heeft Nederland samen met een aantal andere lidstaten aandacht gevraagd voor de administratieve uitgaven. Hoewel de Raad in eerste lezing een ruime korting op deze uitgaven heeft doorgevoerd, zou een grondiger analyse van de Commissie-uitgaven wenselijk zijn, mede in het licht van dergelijke exercities die op nationaal niveau uitgevoerd worden.

Bij de eerste conciliatie met het Europees Parlement in juli 2007 werd overeenstemming bereikt over een vijftal verklaringen: (1) oproep tot snellere aanneming en monitoring van structuur- en cohesiefondsen als ook plattelandsontwikkelingsprogramma's, (2) invulling Commissieposten voor nieuwe lidstaten, (3) meer transparantie bij de zogenaamde toegewezen ontvangsten, (4) oproep aan de gedecentraliseerde agentschappen om tot een efficiëntere inzet en betere verantwoording van hun middelen te komen en (5) met betrekking tot uitvoerende agentschappen werden Raad en het Europees Parlement het erover eens dat oprichting van nieuwe agentschappen alleen moet gebeuren als er een gedegen financiële onderbouwing is, die ook duidelijk maakt dat de administratieve uitgaven voor het betreffende programma niet onnodig toenemen. Nederland was vooral ingenomen met de verklaringen over de agentschappen en de toegewezen ontvangsten.

Bij de tweede lezing van de Raad en de conciliatie met het Europees Parlement in november 2007 werd een politiek akkoord bereikt over de begroting 2008 en de financiering van Galileo en het Europees Instituut voor Innovatie en Technologie (EIT). Vervolgens heeft het Europees Parlement de begroting 2008 vastgesteld in haar tweede lezing. Het totaal aan vastleggingen voor 2008 is vastgesteld op € 129,1 miljard (1,03% van het EU-BNI) en de betalingen op € 120,3 miljard (0,96% van het EU-BNI). Van de vastleggingen in 2008 is 45% beschikbaar voor duurzame groei (waaronder structuur- en cohesiefondsen, onderzoek en innovatie, ondernemerschap, energie en transport), 43% voor natuurlijke hulpbronnen (landbouw, visserij, plattelandsbeleid en milieu), 1% voor burgerschap, vrijheid en veiligheid, 6% voor extern beleid (naast het Europees Ontwikkelingsfonds, dat separaat wordt gefinancierd) en 6% voor administratieve uitgaven. De totale marge onder de Financiële Perspec-

tieven bedraagt in het uiteindelijke akkoord € 3,7 miljard, voornamelijk veroorzaakt door meevallende landbouwigtingaven.

Bij de conciliatie met het Europees Parlement is tevens overeengekomen dat in 2008 extra-middelen beschikbaar komen voor het GBVB en Kosovo, waarvan een deel via het flexibiliteits-instrument (€ 70 miljoen in 2008). Voor de financiering voor Galileo (€ 3,4 miljard) had de Commissie aanvankelijk voorgesteld om vooral onderuitputting van landbouw-middelen in 2007 te benutten. Onder druk van diverse lidstaten, waaronder Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Duitsland, is afgesproken dat een groter deel dan aanvankelijk voorgesteld zal worden gefinancierd via herschikking binnen de categorie 1a (concurrentiekracht en werkgelegenheid). Uiteindelijk is afgesproken dat € 400 miljoen herschikt zal worden binnen het zevende Kaderprogramma Onderzoek, € 200 miljoen uit diverse programma's binnen categorie 1a en € 200 miljoen uit het flexibiliteitsinstrument in 2008. Daarnaast zal € 1,6 miljard worden gebruikt van de onbenutte marge in categorie 2 (landbouw) in 2007. Het EIT zal worden gefinancierd uit de marge binnen categorie 1a (€ 0,3 miljard euro).

Als onderdeel van het pakket werd een verklaring aangenomen door de Raad, de Commissie en het Europees Parlement, waarin de eenmaligheid werd benadrukt van aanpassing van de Financiële Perspectieven en waarin werd gesteld dat eventuele vervolgfianciering voor Galileo binnen deze Financiële Perspectieven moet passen, zonder gebruikmaking van uitzonderingsclausules. Ook werd in de verklaring het belang van open aanbesteding bij Galileo benadrukt.

De Nederlandse nettopositie

De Nederlandse nettopositie is het saldo van de Nederlandse afdrachten aan de EU en de Nederlandse ontvangsten. De Nederlandse nettobijdrage in 2007 bedroeg € 4,4 miljard. Door de groeiende EU-begroting stijgen de Nederlandse afdrachten; in 2007 bedroegen deze € 6,3 miljard.

De ontvangsten bedroegen € 1,9 miljard.

Volgens de zogenoemde boekhoudkundige definitie bedraagt de Nederlandse nettobijdrage in 2007 0,77% van BNI en € 268 per inwoner. Volgens de Commissie-definitie is de Nederlandse nettobijdrage lager (0,50% van BNI, oftewel € 175 per inwoner), maar volgens beide definities bleef Nederland ook in 2007 de grootste netto-betaler, zowel als percentage van het BNI als in termen van netto-bijdrage per inwoner (zie tabel 3).

Zoals vermeld in de Staat van de Unie voor 2006–2007 en 2007–2008 was de hoge nettobijdrage van Nederland in de vorige periode van de Financiële Perspectieven (2001–2006) aanleiding om bij de onderhandelingen over de Financiële Perspectieven voor 2007–2013 krachtig te pleiten voor correctie van deze situatie. Nederland is daarin geslaagd en als gevolg van de afspraken van de Europese Raad van december 2005 zal de Nederlandse nettopositie in de periode 2007–2013 aanzienlijk verbeteren. Onder Duits voorzitterschap (op 6 juni 2007) is formele overeenstemming bereikt over de aanpassing van het Eigen Middelen-besluit, waarin de door Nederland bedongen korting van € 1 miljard euro per jaar (voor de periode 2007–2013) is opgenomen. Voordat het nieuwe Eigen Middelen-besluit in werking zal treden moet het door de nationale parlementen van alle lidstaten worden geratificeerd; naar verwachting gebeurt dit voor 1 januari 2009. Dit betekent dat de verbetering van de Nederlandse nettobijdrage in de cijfers van 2007 en 2008 nog niet zichtbaar zal zijn,

maar pas in de cijfers van 2009; die cijfers zullen dus incidenteel positiever zijn. Wel zal de Nederlandse korting, zodra het Eigen Middelen-besluit van kracht wordt, met terugwerkende kracht worden verrekend. Met deze korting zal Nederland een nettopositie hebben die weliswaar nog altijd tot de hoogste in de Unie behoort, maar meer in lijn ligt met die van andere lidstaten.

Voor tabellen zie Bijlage

4. RAAD JUSTITIE EN BINNENLANDSE ZAKEN

Vergaderdata

25–26 september 2008	JBZ-Raad
24 oktober 2008	JBZ-Raad
27–28 november 2008	JBZ-Raad
15–16 januari 2009	Informeel JBZ-Raad
26–27 februari 2009	JBZ-Raad
6–7 april 2009	JBZ-Raad
4–5 juni 2009	JBZ-Raad

Algemeen

Ook in het afgelopen jaar stond de samenwerking op het terrein van justitie en binnenlandse zaken in de Unie in het teken van de uitvoering van het Haags Programma ter versterking van vrijheid, veiligheid en recht in de Europese Unie. Dit programma, dat de doelstellingen en het beleid beschrijft op terreinen variërend van politie- en justitiesamenwerking tot asiel, migratie en integratie, loopt tot en met 2009. Op initiatief van het Duitse voorzitterschap hebben twee kleine groepen ministers van respectievelijk binnenlandse zaken en justitie (van de opeenvolgende voorzitterschappen) zich in de zogenaamde *future groups* gebogen over de vraag welke onderwerpen in de opvolger van het Haags Programma moeten worden opgenomen. Nederland maakt geen deel uit van deze groepen, maar heeft wel een inbreng gedaan. De rapporten die deze groepen hebben opgesteld zijn besproken tijdens de informele JBZ-Raad van 7–8 juli 2008. De Commissie zal de rapporten gebruiken bij het opstellen van de mededeling over het post Haags-Programma die begin 2009 zal worden gepubliceerd. Deze mededeling moet onder het Zweeds voorzitterschap in de tweede helft van 2009 leiden tot een nieuw JBZ-programma.

Migratie, Asiel, Grenzen en Visa

Stand van Zaken

Migratie, asiel, grenzen en visa blijven belangrijke onderwerpen binnen de EU. Tijdens de Europese Raden van december 2007 en juni 2008 zijn opnieuw conclusies over deze onderwerpen aangenomen.

Migratie

De Europese Raad van juni 2008 benadrukte het belang van samenwerking met de landen van herkomst en transit en de voortgang die is geboekt bij de algehele aanpak van migratie.

De ministeriële Euromed bijeenkomst over migratie in Lissabon in november 2007 kwam overeen dat samengewerkt gaat worden bij het faciliteren van mogelijkheden voor legale migratie, het aanpakken van achterliggende oorzaken (zgn. *root causes*) van migratie en het bestrijden van illegale migratie. Dit zal onder meer worden uitgewerkt in onderzoek en samenwerking op terrein van geldovermakingen (*remittances*) en mogelijkheden voor microkredieten, biometrie en vrijwillige terugkeer en arbeidsmigratie. Tijdens de EU-Afrika Top van december 2007 is afgesproken dat migratie en werkgelegenheid onderdeel worden van de *poverty reduction strategy programmes* en andere (nationale) ontwikkelingsstrategieën en dat samengewerkt wordt om de Verklaring van Tripoli over migratie en ontwikkeling en het bijbehorende EU-Afrika Actieplan

tegen mensenhandel uit te voeren. Daarbij ligt de nadruk op mobiliteit, aanpakken van de *root causes van migratie en het bestrijden van illegale migratie en de vluchtelingenproblematiek*.

In juni 2007 presenteerde de Commissie een mededeling over mobiliteitspartnerschappen en circulaire migratie. De Raad heeft beide mededelingen in juni 2007 verwelkomd en verzocht de Commissie in samenwerking met de lidstaten beide begrippen verder uit te werken. Over «mobiliteitspartnerschappen» werd vervolgens geconcludeerd dat het een flexibele samenwerkingsvorm (politiek raamwerk) zou moeten zijn tussen de Unie en geïnteresseerde lidstaten enerzijds en het derde land anderzijds, waarbinnen geïnteresseerde lidstaten specifieke afspraken met het betrokken land zouden kunnen maken. De inhoud van een dergelijke samenwerkingsvorm is dus afhankelijk van de relaties met het betrokken land. Eén van de elementen zou kunnen zijn het aanbieden van legale migratiemogelijkheden. Voor een dergelijke overeenkomst komen alleen landen in aanmerking die reeds interesse getoond hebben in samenwerking met de EU op het terrein van migratie, inclusief terug- en overname. Er zijn proefmobiliteitspartnerschappen aangegaan met Moldavië en Kaapverdië. Deze zullen de komende tijd worden uitgewerkt. Ook is besloten met Senegal en Georgië de discussie aan te gaan over het sluiten van een proefmobiliteitspartnerschap.

Inzake circulaire migratie werd overeengekomen dat afspraken met derde landen over deze tijdelijke vorm van migratie op bilaterale basis worden gemaakt. Daarbij moeten de bevoegdheden van de lidstaten en het principe van Gemeenschapsvoorkeur worden gerespecteerd. De Raad heeft geconcludeerd dat circulaire migratie kan bijdragen aan de arbeidsmarktbehoefte van de lidstaten en aan de ontwikkeling van de landen van herkomst.

Zowel de Raad als de Europese Raad hebben zich uitgesproken over de relatie tussen migratie, werkgelegenheid en de Lissabon-strategie. Migratie kan van significante invloed zijn op verschillende terreinen waaronder economische groei, maar is geen structurele oplossing voor demografische problemen (vergrijzing, dalende bevolkingsgroei), noch een reden om structurele hervormingen van het arbeidsmarktbeleid (onder andere beleid dat ruimte biedt aan snelle invulling van vacatures en voldoende prikkels geeft om te werken) achterwege te laten. Migratie kan op korte termijn weliswaar bijdragen aan het financieren van zogenoemde publieke *pay-as-you-go* pensioensystemen, maar het is geen substituut voor de noodzakelijke hervormingen van pensioensystemen. Verder is het belang van goede integratie van (arbeids)migranten, het belang *brain drain te voorkomen, migratie als mogelijkheid voor brain gain* en, tot slot, de noodzaak rekening te houden met mogelijk *spill-over* effect van nationaal migratiebeleid benadrukt.

Europees Migratie Netwerk

De Raad van mei 2008 heeft besloten tot oprichting van een Europees Migratie Netwerk. Doel van dit netwerk is te voldoen aan de informatiebehoefte over migratie en asiel van de communautaire instellingen, de autoriteiten en instellingen van de lidstaten en het publiek door actuele, objectieve, betrouwbare en vergelijkbare informatie over migratie en asiel te verstrekken.

Asiel

Tijdens de informele JBZ-Raad van januari 2008 is afgesproken dat

gewerkt gaat worden aan continuering en verbetering van de bestaande praktische samenwerking op het gebied van asiel. Als vervolg op de discussie heeft de Raad op 18 april 2008 conclusies aangenomen over dit onderwerp. Hierin wordt onder meer het belang en de noodzaak van de verdere versterking van de praktische samenwerking op het gebied van asiel aangegeven. Geconcludeerd is dat de verdere versterking van de praktische samenwerking op asielgebied één van de essentiële factoren is die bijdragen tot de totstandbrenging van een eerlijk en doeltreffend gemeenschappelijk Europees asielstelsel als bedoeld in het Haags programma, dat daadwerkelijk bescherming in de gehele EU waarborgt en misbruik van asielprocedures tegengaat. De praktische samenwerking op asielgebied moet worden versterkt, teneinde de convergentie van de besluitvorming van de lidstaten op asielgebied in het kader van de voorschriften van de EG-wetgeving ter zake te verbeteren. Ook wordt benadrukt dat de praktische samenwerking leidt tot een betere coördinatie en een grotere efficiëntie. De Commissie en de lidstaten worden opgeroepen in overleg met de UNHCR en andere relevante internationale organisaties activiteiten te intensiveren. Daarnaast wordt de haalbaarheidsstudie van de Commissie naar de oprichting van een Europees ondersteuningsbureau verwelkomd.

Terugkeer

Na veel discussie in de Raad en tussen de Raad en het Europees Parlement is overeenstemming bereikt over de richtlijn terugkeer. Deze richtlijn stelt gemeenschappelijke normen voor terugkeer vast met volledige inachtneming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden van de betrokkenen. Voorts benadrukte de ER van juni 2008 het belang van de versterking met de samenwerking inzake readmissie met derde landen en de noodzaak tot het afsluiten van readmissieovereenkomsten met alle belangrijke landen van herkomst en doorreis.

Grenzen

In het kader van de bestrijding van illegale immigratie hebben de Portugese en Sloveense voorzitterschappen aandacht besteed aan de verbetering van het beheer van de buitengrenzen. Tijdens de Raad van september 2007 zijn in dit kader raadsconclusies aangenomen over de situatie aan de zuidelijke zeegrenzen van de Europese Unie.

De Europese Raad van december 2007 riep de Raad op om het geïntegreerde buitengrensbeheer te versterken in verband met de bestrijding van illegale immigratie. Op 13 februari 2008 heeft de Commissie een EU-grenzenpakket gepresenteerd. Dit pakket bestaat uit drie mededelingen: de mededeling over een in- en uitreisysteem en andere grensbeheerinstrumenten; de mededeling met verslag over de evaluatie en de toekomstige ontwikkelingen van Frontex; en de mededeling inzake een Europees grensbewakingssysteem (EUROSUR). Het grenzenpakket is gericht op het verbeteren van de veiligheid van de buitengrenzen van de Unie en op het vergemakkelijken van reizen voor burgers, toeristen en legale migranten. Het pakket werd voor het eerst besproken tijdens de ministeriële conferentie «*Challenges of the EU External Border Management*» (12 maart 2008, in Brdo). Naar aanleiding van deze conferentie heeft de Raad op 5 en 6 juni 2008 conclusies aangenomen.

In de conclusies van de Europese Raad van juni 2008 wordt tevens de noodzaak van het verder ontwikkelen van een geïntegreerd buitengrensbeheer benadrukt. Hierbij wordt expliciet gewezen op de (migratie)druk die sommige lidstaten aan de grenzen van de EU ervaren. Snelle

voortgang is noodzakelijk voor toekomstige ontwikkeling van Frontex, inclusief de versterking van operationele coördinatie. Het gebruik van moderne technologieën voor het beheer van de buitengrenzen, een in- en uitreisysteem en een systeem voor geregistreerde reizigers, dient snel en grondig te worden onderzocht. De Europese Raad ziet daarnaast uit naar de studies over de haalbaarheid en de toegevoegde waarde van een Europees systeem voor reisautorisatie (ESTA) en de creatie van een grensbewakingsysteem (EUROSUR). De Europese Raad nodigt de Commissie uit om haar inspanningen op deze terreinen te verhogen en om zo snel mogelijk terug te rapporteren over de bereikte resultaten en mogelijke verdere stappen op dit terrein.

Visa

Op 1 januari 2008 zijn de visumfacilitatie- en readmissieakkoorden met de landen van de Westelijke Balkan (Albanië, Bosnië Herzegovina, FYROM, Montenegro en Servië) en Oekraïne en Moldavië in werking getreden. In april 2008 heeft de Commissie de eerste stappenplannen gepresenteerd, welke voor de landen van de Westelijke Balkan kunnen leiden tot visumvrijdom. Ook is er een uniform model voor een verblijfstitel voor onderdanen van derde landen aangenomen, waarin nieuwe veiligheidskenmerken (ter bescherming tegen namaak en vervalsing) en biometrische identificatiemiddelen worden vastgelegd.

Beleid in voorbereiding

Europees Pact over immigratie en asiel

Teneinde de discussie over immigratie en asiel in de EU een politieke impuls te geven, heeft Frankrijk voorgesteld een Europees Pact inzake Immigratie en Asiel te laten aannemen door de Europese Raad van 15 en 16 oktober 2008. Het Pact adresseert vijf politieke prioriteiten te weten: legale migratie en integratie; illegale migratie; terugkeer; grensbewaking; asiel en migratie in relatie tot ontwikkeling. Tijdens de informele Raad van ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken (juli 2008) hebben de lidstaten het Pact positief ontvangen. Het Franse voorzitterschap heeft voor eind augustus 2008 een nieuwe versie van het Pact aangekondigd. In september 2008 zal het Pact ter besluitvorming worden voorgelegd aan de Raad van ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken en na goedkeuring worden doorgeleid aan de Europese Raad.

Legale migratie

Ter uitvoering van het Haags Programma en het Beleidsplan legale migratie van december 2005 heeft de Commissie op 24 oktober 2007 twee concept-richtlijnen gepresenteerd over arbeidsmigratie; een richtlijn voor hooggeschoolde arbeidskrachten en een kaderrichtlijn inzake arbeidsmigratie. Beide voorstellen zijn tijdens de Raad van 8 en 9 november 2007 gepresenteerd. Over de concept-richtlijnen wordt momenteel in Raads-kader onderhandeld.

De twee richtlijnen voor seizoensarbeiders en voor binnen een onderneming overgeplaatste werknemers en bezoldigde trainees zullen naar verwachting in het najaar van 2008 worden gepresenteerd.

Het voorstel van de Commissie voor een richtlijn over het sanctioneren van werkgevers voor de tewerkstelling van illegaal verblijvende derdelanders van 16 mei 2007 zal tijdens het Franse voorzitterschap verder worden behandeld.

Asiel

In het Haags Programma is vastgelegd dat de tweede fase van de ontwikkeling van een Europees asielbeleid uiterlijk in 2010 moet uitmonden in een gemeenschappelijk Europees asielstelsel. Dit streven is opnieuw bevestigd in de conclusies van de Europese Raad van december 2007 en juni 2008. In dit proces van de tweede fase heeft de Commissie in juni 2007 onder andere een Groenboek over de toekomst van het gemeenschappelijk Europees asielsysteem gepresenteerd. De Commissie beoogt in deze tweede fase van de ontwikkeling van een gemeenschappelijk asielbeleid een hoger gemeenschappelijk beschermingsniveau te bereiken met meer eenheid in de asielpraktijk binnen de EU en grotere solidariteit tussen de lidstaten. Daartoe is verdergaande harmonisatie van wetgeving als ook versterking van de praktische samenwerking op het gebied van asiel nodig.

In juli 2008 werd het beleidsplan Asiel door de Commissie gepresenteerd. Het beleidsplan is bedoeld als «blauwdruk» van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel. In het beleidsplan worden voorstellen gedaan voor de lange-termijn elementen van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel die in het Haags programma worden genoemd, zoals de gemeenschappelijke asielprocedure, de uniforme status voor vluchtelingen en personen die subsidiaire bescherming genieten, het Dublin-systeem, de opvang, en het Europees ondersteuningsbureau voor alle vormen van samenwerking tussen de lidstaten. Voorstellen van de Commissie tot wijziging van de wetgevende maatregelen op het gebied van asiel die in de eerste fase reeds tot stand zijn gekomen [inzake minimumnormen voor de procedures en opvang en inzake het bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de afhandeling van een asielverzoek (zgn. Dublin II)] zullen in het najaar van 2008 en in 2009 worden gepresenteerd.

De onderhandelingen over het voorstel van de Commissie voor een Richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2003/109/EG inzake langdurig ingezetenen teneinde haar werkingssfeer uit te breiden tot personen die internationale bescherming genieten van 6 juni 2007 zal onder Frans voorzitterschap worden voortgezet.

Visa

De voorstellen van de Commissie voor een Verordening tot wijziging van de gemeenschappelijke visuminstructies aan de diplomatieke en consulaire beroepsposen in verband met de invoering van biometrische identificatiemiddelen, met inbegrip van bepalingen over de organisatie van de inontvangstneming en de behandeling van visumaanvragen van 31 mei 2006 en voor een Verordening tot vaststelling van een gemeenschappelijke visumcode van 19 juli 2006 zullen tijdens het Franse voorzitterschap verder worden behandeld.

Voorts hebben de VS in juli 2007 besloten tot aanpassing van de voorwaarden voor deelname aan het visumvrijwaringsprogramma (*Visa Waiver Program*, VWP). Dat betekent een aanscherping voor Nederland en andere EU-landen die reeds visum-vrij kunnen reizen naar de VS, en een versoepeling voor veel EU-landen uit Oost- en Midden Europa die nu een visumplicht hebben.

Tijdens de Raad van 18 april 2008 is een mandaat voor de Commissie aangenomen om onderhandelingen te openen met het oog op het afsluiten van een overeenkomst met de VS inzake bepaalde voorwaarden

voor toegang tot het VWP. Onderdelen die vallen onder de bevoegdheid van de lidstaten zullen door de nationale autoriteiten worden onderhandeld. Onderdelen die vallen onder de bevoegdheid van de EG zal namens de lidstaten door de Commissie worden onderhandeld. Over deze twee sporen benadering is met de VS, tijdens de EU-VS ministeriële JBZ-Trojka van 13 maart 2008, overeenstemming bereikt. De Commissie heeft de onderhandelingen met de VS inmiddels gestart. Aan de lidstaten wordt zeer regelmatig teruggekoppeld over de stand van de onderhandelingen.

In de Europese Raad conclusies van juni 2008 is neergelegd dat de staatshoofden en regeringsleiders groot voorstander zijn van het – zo snel als mogelijk – deelnemen van alle lidstaten aan VWP met het oog op het waarborgen van wederzijds visa-vrij reizen en gelijke behandeling voor alle EU-burgers hetgeen reeds het geval is voor VS-burgers die naar het territorium van de EU-lidstaten reizen.

Politiesamenwerking en justitiële samenwerking in strafzaken

Stand van zaken

Op 7 januari 2007 dienden 14 lidstaten, waaronder Nederland, een gezamenlijk voorstel in voor een ontwerpbesluit van de Raad betreffende het versterken van Eurojust om de strijd tegen ernstige vormen van criminaliteit te versterken. Het voorstel bouwt voort op de door Nederland toegejuichte mededeling van de Commissie uit oktober 2007 over de rol van Eurojust en van het Europees Justitieel Netwerk (EJN) bij de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit en het terrorisme. Het gaat hier vooral om zaken als minimumharmonisatie van de bevoegdheden die de nationale leden van het Eurojustcollege op basis van de wetgeving in hun eigen lidstaat mogen uitoefenen, uitbreiding van de bevoegdheden van het Eurojustcollege als zodanig, versterking van de rol en inzetbaarheid van Eurojust in urgente situaties, verbetering van de informatieverstrekking aan Eurojust vanuit de lidstaten. Verder voorziet het voorstel in intensivering van de samenwerking tussen Eurojust en andere actoren op het terrein van de justitiële samenwerking in strafzaken, in het bijzonder het EJN en Europol, maar ook OLAF, Frontex, Sitcen, Interpol en derde landen. Tijdens de JBZ-Raad van 24 en 25 juli jl. werd een politiek akkoord bereikt over dit voorstel.

De achterliggende periode is de nodige voortgang geboekt op een aantal Europese politiedossiers. Het betreft hier de evaluatie van de implementatie van het besluit ten aanzien van de aanpak van voertuigcriminaliteit. Tevens is de Commissie door middel van Raadsconclusies verzocht een effectbeoordeling te verrichten van een mogelijke invoering van verplichte onderdelenmarkering van nieuwe geproduceerde of ingevoerde voertuigen binnen de EU. Daarnaast werd in het kader van bestrijding voetbalvandalisme door de Raad een werkprogramma vastgesteld waarin onder meer gepleit wordt voor brede samenwerking, ook met private partijen. Het jaarlijkse werkprogramma van de Europese Politieacademie (CEPOL) stond in december 2007 op de Raadsagenda.

In navolging van de eerder overeengekomen PNR-overeenkomst (*Passenger Name Records*) tussen de VS en de EU van eind juni 2007 verzocht ook Australië om een PNR-overeenkomst met de EU te sluiten. In juni 2008 werd een akkoord over de PNR-overeenkomst tussen de EU en Australië bereikt. Nederland is tevreden met deze uitkomst aangezien deze

afdoende waarborgen bevat voor het kunnen garanderen van een adequaat niveau van gegevens- en rechtsbescherming. De overeenkomst voorziet er bovendien in dat het Australische PNR-systeem binnen een periode van twee jaar overgaat op een systeem waarbij de verantwoordelijkheid voor het verstrekken van de gegevens aan Europese kant ligt en worden de gegevens dus richting Australië gebracht. Bij dit zogenaamde *push systeem* blijft de controle over welke gegevens worden uitgevoerd bij de Europese Unie.

Naast Australië heeft ook Zuid-Korea de Commissie begin 2007 verzocht onderhandelingen te openen over een PNR-overeenkomst. De onderhandelingen zijn echter nog niet gestart. Ongeacht het verdere verloop staat voor Nederland voorop dat er een regeling tot stand moet komen die evenals bij vorige PNR-overeenkomsten een adequaat niveau van gegevensbescherming en rechtsbescherming voor EU-onderdanen garandeert.

De JBZ-Raad bereikte op 12–13 juni 2007 een akkoord over een Raadsbesluit tot omzetting van een aantal kernbepalingen uit het Verdrag van Prüm in EU-regelgeving. Dit Verdrag, dat informatie-uitwisseling tussen opsporings- en politieke autoriteiten versnelt, vereenvoudigt en de wederzijdse operationele samenwerking vergemakkelijkt, wordt nader uitgewerkt in een administratieve en technische implementatie overeenkomst, de zogenoemde ATIA. Over het Raadsbesluit waarin de ATIA is omgezet werd tijdens de JBZ-Raad van juni 2008 een akkoord bereikt. Door omzetting van het Verdrag van Prüm is de doelstelling van het Haags Programma dichterbij gekomen omdat de informatie-uitwisseling wordt gebaseerd op het beschikbaarheidsbeginsel. Wat is afgesproken in Prüm-kader zal hierdoor uiteindelijk niet worden afgezwakt, iets waar Nederland zich steeds voor heeft ingezet. Het in november 2007 in de Raad aangenomen besluit ter verbetering van de samenwerking in crisissituaties door speciale interventie-eenheden (ATLAS) kan gezien worden als een aanvulling op het Verdrag van Prüm.

De afgelopen vijftien maanden werd met succes gewerkt aan het traject voor versterking en omzetting van de Europol-Overeenkomst in EU-regelgeving. Uiteindelijk is tijdens de JBZ-Raad van april 2008 overeenstemming bereikt over het Raadsbesluit dat erin voorziet dat Europol per 2010 een volwaardig EU-agentschap wordt. Nederland is van meet af aan voorstander van omzetting van de Europol-Overeenkomst geweest. De Europol-regelgeving is immers aan meer flexibiliteit toe, zowel voor de operationele samenwerking als voor het bestuur van Europol. Aanwijzingen van een georganiseerd verband zijn geen voorwaarde meer voor ondersteuning van de opsporingsdiensten in de lidstaten door Europol; voortaan is het voldoende dat het een zware vorm van grensoverschrijdende criminaliteit betreft die voorkomt op de (ongewijzigde) lijst in de bijlage bij het Europol Raadsbesluit. Bijkomend effect is dat de politiesamenwerking en de bescherming van burgers binnen de EU verder zal worden vergroot.

Over het voorstel voor een kaderbesluit betreffende verstekvonnissen is in de Raad van juni 2008 een akkoord bereikt. Het kaderbesluit strekt er toe de bepalingen in een aantal andere kaderbesluiten over de wijze waarop bij erkenning kan worden omgegaan met verstekvonnissen, te verhelderen en gelijk te trekken.

Beleid in voorbereiding

Over het kaderbesluit Gegevensbescherming kon geen algemeen akkoord worden bereikt aangezien nog een aantal juridische en technische kwesties moet worden geregeld. Dit kaderbesluit bevat algemene regels over rechtmatigheid van de verwerking van persoonsgegevens, bepalingen over de verdere verwerking van gegevens die van andere lidstaten zijn verkregen en bepalingen over rechtsbescherming. Het hiaat in de derde pijler wordt met dit instrument opgevuld en hiermee wordt tegemoet gekomen aan beschermingsprincipes.

De omzetting van de Europol-Overeenkomst in een Raadsbesluit heeft tot gevolg dat ook alle implementatieregelingen van de Europol-Overeenkomst voor 1 januari 2010 moeten worden omgezet in EU-regelgeving. Een deel van de regelingen behelst de vervanging van de verwijzingen naar de Europol-Overeenkomst door verwijzingen naar het Raadsbesluit. Bij sommige regelingen brengt de omzetting ervan inhoudelijke wijzigingen mee zoals onder andere de regelingen ten aanzien van analysebestanden en van betrekkingen met derde landen en organisaties. Deze regelgeving zal door een tijdelijke werkgroep van de Raad van Bestuur van Europol worden verricht.

Tijdens de JBZ-Raad van 7 en 8 juli jl. werd een resolutie verwelkomd (Nederland was mede-initiatiefnemer) die zich richt op het vergroten van de kennis van rechters en andere juridische beroepsbeoefenaars op het gebied van de meest gangbare communautaire instrumenten. Beoogd wordt de ontwerpresolutie in oktober aan de Raad voor te leggen.

Milieustrafrecht

De JBZ-Raad nam in juni 2008 met instemming kennis van het akkoord in eerste lezing over de richtlijn die bereikt werd met het Europese Parlement. Deze richtlijn werd in februari 2007 door de Commissie gepresenteerd en omschrijft een aantal milieudelicten zoals het dumpen van giftige stoffen en het verplicht de lidstaten tot strafbaarstelling daarvan in hun nationale wetgeving. Nederland is verheugd dat er een akkoord is bereikt over deze richtlijn.

Terrorismebestrijding

Het afgelopen jaar werd het voorstel voor aanpassing van het Kaderbesluit terrorismebestrijding gepresenteerd. Dit voorstel maakt deel uit van een breder anti-terrorisme pakket van de Commissie (2007). Tijdens het Sloveense voorzitterschap werd een akkoord bereikt over de aanpassing van het kaderbesluit waardoor het publiekelijk uitlokken van het plegen van een terroristisch misdrijf, de werving voor het plegen van een terroristisch misdrijf en de training voor het plegen van een terroristisch misdrijf strafbaar worden gesteld.

De beveiliging van explosieven, precursoren en ontstekers was één van de prioriteiten van het Portugese voorzitterschap dat hiertoe ontwerp-Raadsconclusies opstelde die betrekking hebben op de mededeling en een actieplan met betrekking tot de beveiliging van explosieven van de Commissie van november 2007. Deze Raadsconclusies werden in december 2007 aangenomen. Over het EU Actieplan voor versterking van de beveiliging van explosieven werd tijdens de JBZ-Raad in april 2008 een akkoord bereikt. Nederland vindt dit een positief Europees initiatief omdat door uitvoering van het actieplan de barrière tegen aanslagen met

explosieven verhoogd wordt. Het Franse voorzitterschap zal streven naar het versterken van de preventiezijde van de beveiliging van explosieven.

Ten aanzien van bioparaatheid zal de Commissie medio 2008 de conclusies van de reacties van de lidstaten op het Groenboek presenteren. De resultaten van deze consultatie, de actualisering van de EU *Chemical Biological Radiological Nuclear* (CBRN) inventarisatie uit 2002, dient te leiden tot een CBRN-beleidspakket dat de Commissie begin 2009 hoopt te presenteren. In voorbereiding daarop komen in de tweede helft van 2008 expertwerkgroepen in uiteenlopende samenstelling bijeen. Deze zullen zich respectievelijk buigen over beleidsmaatregelen op voornoemd terrein, evenals ten aanzien van detectie.

De nieuwe EU Coördinator Terrorismebestrijding, Gilles de Kerckhove, presenteerde in december 2007 en juni 2008 zijn halfjaarlijkse voortgangsrapportages. In zijn rapportages legde hij vooral de nadruk op de noodzaak tot verbetering van de samenwerking tussen Europol-Eurojust en tussen de lidstaten en beide organisaties bij de bestrijding van terrorisme. Daarnaast gaf hij aan dat radicalisering een prioriteit blijft. Wat betreft dit laatste heeft De Kerckhove een aantal lidstaten gevraagd de leiding te nemen bij de uitwerking van een aantal aspecten van het Actieplan Radicalisering. Het gaat hier onder andere om training van religieuze leiders, buurtpolitie («community policing»), internet en de lokale aanpak. Nederland heeft toegezegd het initiatief te nemen op het terrein van de brede lokale aanpak. Het Franse voorzitterschap zal een vervolg op het Actieplan Radicalisering presenteren.

Op het gebied van de financiering van terrorisme werken de lidstaten, samen met de Kerckhove, op dit moment aan een herziene strategie ter bestrijding van de financiering van terrorisme.

Europese regelgeving vereist onder meer dat de plaatsing van personen en organisaties op de EU-terrorismelijst elk half jaar moet worden herzien. In het kader van deze herziening, heeft de Raad opnieuw gekeken of handhaving op de EU-terrorismelijst van de leden van de Hofstadgroep alsook de Hofstadgroep zelf nog opportuun is. Op 29 april 2008 oordeelde de Raad dat er ten aanzien van zes van de negen leden, geen redenen meer waren deze langer op de betreffende lijst te handhaven. Dit betekent dat de tegoeden van deze zes personen niet langer zijn bevroren.

De JBZ-raad van juni 2008 bereikte tevens een akkoord over een nieuwe Richtlijn met betrekking tot de bescherming van de Europese vitale infrastructuur. Doel van dit instrument is om te komen tot een betere beveiliging van Europese vitale infrastructuur zowel met het oog op natuurlijke rampen als terroristische aanslagen. De Nederlandse inzet in dit dossier is erop gericht geweest overlap met bestaande instrumenten te voorkomen en geen extra wettelijke verplichtingen of administratieve lasten voor eigenaren/operators van de infrastructuren te creëren. Mede daarom is het instrument in eerste instantie beperkt tot twee sectoren: transport en energie.

Tot slot ontwikkelde de Commissie begin 2008 een stappenplan met als doel het zo snel mogelijk beschikbaar krijgen van technologie waarmee vloeibare explosieven kunnen worden gedetecteerd, zodat de huidige vloeistoffenmaatregelen kunnen worden afgeschaft.

De Commissie heeft in september 2007 de Mededeling inzake publiek-private dialoog op het terrein van onderzoek en innovatie inzake veiligheid uitgebracht. De veiligheidsrisico's binnen Europa zijn complex en hebben in toenemende mate een internationale impact. De afzonderlijke lidstaten kunnen deze risico's niet eenzijdig oplossen. Technologie en onderzoek spelen een cruciale ondersteunende rol bij het aanpakken van deze risico's. Tegen deze achtergrond kondigt de Commissie in de Mededeling de oprichting van het *European Security Research and Innovation Forum* (ESRIF) aan. Het ESRIF heeft onder andere tot doel voorstellen te identificeren voor strategisch veiligheidsonderzoek en een agenda voor onderzoek en innovatie op te stellen. Het forum moet er verder op toezien dat de nationale en Europese onderzoeksbudgetten beter op elkaar afgestemd worden. Nederland verwelkomt het initiatief tot oprichting van het ESRIF en stimuleert het bedrijfsleven en kennisinstituten deel te nemen.

Bestrijding georganiseerde criminaliteit

Tijdens de Portugese en het Sloveense voorzitterschappen werd de nodige voortgang geboekt op het E-justice dossier. E-justice is het gebruik van informatietechnologie door justitiële autoriteiten ten behoeve van het grensoverschrijdend rechtsverkeer. Nederland neemt samen met vijf andere lidstaten deel aan het pilotproject van het E-justice portaal, waarmee de insolventieregisters van de lidstaten Oostenrijk, Portugal, Duitsland, Italië en Slovenië aan elkaar gekoppeld worden. Nederland neemt ook deel aan het informele portaalteam, bestaande uit de lidstaten die een prototype van het Europese E-Justiceportaal ontwerpen, aan het proefproject voor het netwerk van strafregisters en aan de informele werkgroep videoconferentie. Nederland is toevoerder bij het proefproject van enkele lidstaten ter invoering van een geautomatiseerde procedure voor het Europese betalingsbevel. Door deze actieve opstelling bouwt Nederland mee aan de toekomst van Europa, waarin digitale gegevensuitwisseling en samenwerking op het terrein van het te voeren informatiebeleid steeds belangrijker wordt.

De onderhandelingen over het ontwerp kaderbesluit wederzijdse erkenning alternatieve/voorwaardelijke straffen zijn lopende. Dit ontwerp-kaderbesluit voorziet in de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van voorwaardelijke en alternatieve straffen. Het voorstel omvat de voorwaardelijke veroordeling en de voorwaardelijke invrijheidsstelling. Bij de onderhandelingen is gebleken dat de wet- en regelgeving ten aanzien van voorwaardelijke en alternatieve straffen in de lidstaten zeer uiteenloopt.

De Europese Raad van december 2007 heeft de uitbreiding van het Schengen-gebied met 9 lidstaten verwelkomd. De binnengrenscontroles met deze landen zijn inmiddels ook opgeheven: de land- en zee grenzen op 21 december 2007 en de luchtgrenzen op 30 maart 2008. Aan het besluit hiertoe is een langdurig evaluatieproces voorafgegaan, waarin is vastgesteld dat de betreffende landen het Schengen-acquis in voldoende mate implementeren om tot opheffing van de binnengrenscontroles over te gaan. De Schengen-evaluaties in Bulgarije en Roemenië zullen in de eerste helft van 2009 beginnen. Beide landen hopen in 2011 toe te treden tot Schengen. Cyprus, Zwitserland en Liechtenstein hopen in de tweede helft van 2008 tot Schengen toe te treden. Momenteel wacht inwerking-treding van de EU-Zwitserland Schengen-overeenkomst nog op ratificatie door enkele lidstaten.

Voortgang op inwerkingtreding van de tweede generatie Schengen Informatie Systeem (SIS II) vordert gestaag. De ontwikkeling van SIS II liep vertraging op door onder andere technische problemen, de tussentijdse ontwikkeling van SISone4all en een nieuwe migratiestrategie van het huidige SIS naar SIS II. De verwachting is nu dat SIS II eind 2009 in werking treedt.

Justitiële samenwerking in civiele zaken

Stand van zaken

In de JBZ-Raad van 6 juni 2008 is de verordening «Rome I» (recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst) aangenomen. Op dezelfde dag kon de Raad, onder voorbehoud van goedkeuring door het Europees Parlement, akkoord gaan met de sluiting van het herziene verdrag van Lugano (bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken). Verder werd bij die gelegenheid een besluit aangenomen dat voorziet in collectieve ratificatie, door de lidstaten die nog geen partij zijn, van het Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996 in het belang der Gemeenschap. In de verslagperiode kwamen ook tot stand een wijziging van de Betekeningsverordening, een verordening tot vaststelling van een Europese procedure voor geringe vorderingen en een richtlijn inzake bemiddeling in grensoverschrijdende gevallen.

In november 2007 is in het kader van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht een nieuw wereldwijd alimentatieverdrag met bijbehorend protocol vastgesteld. De EU had een groot aandeel in de onderhandelingen. De EU onderhandelingen over een ontwerpverordening betreffende alimentatie (bevoegdheid, toepasselijk recht, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen en samenwerking) zijn nog lopende. De JBZ-raad van juni 2008 besprak de hoofdelementen van dat voorstel. De besprekingen leidden tot een compromis waarin alle lidstaten zich konden vinden. De meerwaarde van de ontwerpverordening ten opzichte van het nieuwe mondiale alimentatieverdrag van 23 november 2007 is vooral gelegen in de afschaffing, in de betrekkingen tussen lidstaten, van het exequatur (verklaring van uitvoerbaarheid, af te geven door de rechter van de staat van tenuitvoerlegging). Voor Nederland blijft van belang dat de ontwerpverordening daadwerkelijk complementair is aan de wereldwijde regeling van het internationale alimentatierecht.

De onderhandelingen over wijziging van de verordening «Brussel IIbis» en aanvulling daarvan met een regeling ter zake van het recht toepasselijk op echtscheiding (bekend als verordening «Rome III») hebben niet geleid tot de benodigde unanimiteit.

Beleid in voorbereiding

- Er wordt gesproken over de vormgeving van een gemeenschappelijk referentiekader op het gebied van contractenrecht, dat zou moeten leiden tot een zekere standaardisering van rechtsbegrippen die in EU-wetgeving op dat terrein worden gehanteerd. Een eventueel daartoe strekkend Commissievoorstel zal op basis van deze besprekingen worden voorbereid.

- De Commissie bereidt ontwerpverordeningen voor op het gebied van het internationaal erfrecht en het internationaal huwelijksvermogensrecht. Het betreft onderdelen van het Haags Programma.
- In voorbereiding zijn ook een Commissievoorstel tot herziening van de Verordening «Brussel I» (bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging in burgerlijke en handelszaken) evenals een of meer rechtsinstrumenten op het gebied van beslagrecht.

5. RAAD WERKGELEGENHEID, SOCIAAL BELEID, VOLKSGEZONDHEID EN CONSUMENTENZAKEN

Vergaderdata:

<i>4–5 oktober 2007</i>	<i>informele bijeenkomst ministers van gelijke kansen in Lissabon</i>
<i>5–6 december 2007</i>	<i>Raad WSBVC in Brussel</i>
<i>29 februari 2008</i>	<i>Raad WSBVC in Brussel</i>
<i>9–10 juni 2008</i>	<i>Raad WSBVC in Luxemburg</i>
<i>11 juli 2008</i>	<i>Informele WSBVC</i>
<i>8–9 september 2008</i>	<i>Informele Raad WSBVC – Volksgezondheid</i>
<i>2–3 oktober 2008</i>	<i>Raad WSBVC</i>
<i>15–16 december 2008</i>	<i>Raad WSBVC</i>
<i>22–24 januari 2009</i>	<i>Informele Raad WSBVC</i>
<i>9–10 maart 2009</i>	<i>Raad WSBVC</i>
<i>8–9 juni 2009</i>	<i>Raad WSBVC</i>

Werkgelegenheid en Sociaal beleid

Stand van zaken

Het werkterrein van de Raad WSBVC betreft voor een belangrijk deel de Lissabon-strategie en de samenwerking op het terrein van werkgelegenheid en sociaal beleid. Deze geven belangrijke impulsen aan het bevorderen van economische groei en werkgelegenheid. Doelstellingen liggen in de sfeer van versterking van de arbeidsdeelname, houdbaarheid van sociale systemen, het realiseren van een gelijk speelveld en het faciliteren van een vrij verkeer van personen. Deze doelstellingen zijn van wezenlijk belang met het oog op de gezamenlijke uitdagingen. Afspraken om (oneigenlijke) concurrentie op sociale en arbeidsvoorwaarden tegen te gaan, verminderen het risico op ongewenste effecten op sociaal gebied in Europa. Afspraken in de sfeer van sociale zekerheid en arbeidsvoorwaarden zijn verder gewenst om het vrije verkeer van personen (inclusief werknemers) niet onnodig door bepalingen van de lidstaten te belemmeren. Afspraken over uitwisseling van kennis en *good practices* met betrekking tot kwalitatief hoogwaardige en toegankelijke sociale diensten van algemeen belang worden belangrijker door nieuwe sociale risico's als gevolg van de overgang naar een kenniseconomie, vergrijzing en individualisering.

Werkgelegenheidsstrategie

De Raad heeft onder Sloveens voorzitterschap besloten dat de werkgelegenheidsrichtsnoeren voor de nieuwe cyclus van de Lissabon-strategie (2008–2010) niet hoeven te worden aangepast. Zo blijft de nadruk op daadwerkelijke implementatie van de hervormingen liggen. In 2010 loopt de huidige implementatieperiode voor de Lissabon-strategie af. Ook na 2010 blijft de Lissabon-strategie echter onverminderd van belang. De Europese Raad van maart 2008 heeft benadrukt dat de Unie zich na 2010 moet blijven inzetten voor structurele hervormingen, duurzame ontwikkeling en sociale cohesie om de vooruitgang die geboekt is dankzij de hernieuwde Lissabon-strategie voor groei en werkgelegenheid, te bestendigen.

De Europese Raad verzocht derhalve de Commissie, de Raad en de nationale Lissabon-coördinatoren om zich te beraden op de toekomst van de Lissabon-strategie na 2010.

Het kabinet zal zich de komende tijd buigen over het ontwikkelen van een visie op de toekomst van de Lissabon-strategie na 2010. Het kabinet is voornemens om, net als bij de «mid-term review» in 2005, de SER hierbij te betrekken door een adviesaanvraag in te dienen over de Lissabon-strategie na 2010. Dit advies kan dan betrokken worden bij de ontwikkeling van de Nederlandse visie en de standpuntbepaling ten aanzien van de voortzetting van de Lissabon-strategie na 2010.

Sociale insluiting

De lidstaten berichten regelmatig over hun nationale implementatie van de Lissabon-strategie door middel van twee soorten rapporten. Het Nationaal Hervormingsplan inventariseert vanuit een economische invalshoek de voortgang van de Lissabon-agenda. Het Nationaal Strategisch Rapport over Sociale Bescherming en Sociale Insluiting beziet de sociale aspecten. Naast sociale insluiting zijn dit pensioenen en gezondheidszorg. Sociale insluiting is geconcretiseerd in vier aspecten: (1) arbeidsparticipatie, opleiding en/of sociaal nuttige bezigheden; (2) bestrijding van (kinder)armoede en het bevorderen van participatie van kinderen en jongeren; (3) het terugdringen van onderbenutting van inkomensondersteuning; en (4) het aanpakken van schulden.

Onder Portugees voorzitterschap nam de Raad WSBVC in december 2007 Raadsconclusies aan over bescherming en ondersteuning in de context van actieve integratie. Hierin werd een voorstel opgenomen om onder Frans voorzitterschap in de tweede helft van 2008 een experimentele ministeriële Ronde Tafel betreffende Armoede en Sociale Uitsluiting te organiseren.

Er is op termijn een uitbreiding en verdieping van het proces van de Open Methode van Coördinatie (OMC-proces) voor sociale bescherming en sociale insluiting voorzien op de drie onderdelen van de mededeling «actieve integratie», namelijk minimuminkomens, inclusieve arbeidsmarkten en sociale diensten van algemeen belang. Het Sociaal Beschermingscomité (SPC) werkt in dit verband aan de formulering van gemeenschappelijke beginselen.

De Commissie zal vervolgens een aanbeveling doen (voorzien voor oktober 2008), die de basis gaat vormen voor conclusies van de Raad WSBVC (december 2008) en een resolutie van het Europees Parlement.

Tevens worden maatregelen getroffen ter voorbereiding van het «Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting» in 2010. De volgende thema's staan daarbij centraal:

- a) kinderarmoede en «overerving» van armoede van generatie op generatie;
- b) een op integratie gerichte arbeidsmarkt;
- c) achterstand in het onderwijs en bij scholing;
- d) toegang tot basisvoorzieningen, zoals behoorlijke huisvesting;
- e) bestrijding van discriminatie en bevordering van de inburgering van immigranten en de integratie van etnische minderheden in de samenleving en op de arbeidsmarkt; en
- f) de behoeften van mensen met een handicap en andere kwetsbare groepen.

Arbeidstijdenrichtlijn en uitzendrichtlijn

De Raad heeft onder Sloveens voorzitterschap in juni 2008 een akkoord bereikt over de herziening van de arbeidstijdenrichtlijn en de uitzend-

richtlijn. Het Sloveense voorzitterschap legde daarbij een koppeling tussen beide dossiers. Voor de arbeidstijdenrichtlijn geldt dat er twee maxima («caps») worden geïntroduceerd voor de «opt out», waarmee mag worden afgeweken van de gemiddelde maximale arbeidstijd van 48 uur. Dit is een verbetering ten opzichte van de huidige situatie, waarin geen sprake is van een limiet op de «opt out». Een belangrijk resultaat voor Nederland is dat er met de aanpassing van de definities van arbeidstijd een einde kan komen aan de juridische onzekerheid na de Hofuitspraken in de arresten Simap en Jaeger.

Voor de uitzendrichtlijn geldt dat er is afgesproken dat er geen wachttijd geldt voor de gelijke behandeling van uitzendkrachten ten opzichte van werknemers in vaste dienst. Hiervan kan worden afgeweken bij CAO of nationaal akkoord tussen sociale partners. Tevens is afgesproken dat belemmeringen en verboden voor uitzendarbeid moeten worden uitgebannen.

Zowel bij de arbeidstijdenrichtlijn als bij de uitzendrichtlijn gaat het om de vaststelling van een gemeenschappelijk standpunt in eerste lezing door de Raad. In het kader van medebeslissingsbevoegdheid is het woord nu weer aan het Europees Parlement.

Richtlijn overdraagbaarheid aanvullende pensioenen

De richtlijn overdraagbaarheid van aanvullende pensioenen stelt zich ten doel deelnemers aan bedrijfspensioenregelingen het recht te verlenen pensioenen op te bouwen en deze te behouden. Hiermee wordt beoogd de arbeidsmobiliteit binnen de nationale arbeidsmarkt en tussen de lidstaten te bevorderen. De richtlijn bevat inhoudelijke bepalingen over de vestigingsperiode (de periode waarna een werknemer pensioenrechten opbouwt) en het behoud van de slaperrechten (de pensioenrechten opgebouwd bij een vorige werkgever).

Dit dossier is onder het Portugese voorzitterschap in de Raad WSBVC van 5 december 2007 opnieuw aan de orde geweest. Er lag een nieuwe tekst voor die een duidelijke verbetering was ten opzichte van de vorige tekst. De verbetering was met name gelegen in een vermindering van het risico ten aanzien van juridische interpretaties met eventueel grote financiële gevolgen. De onderhandelingen liepen echter stuk op de lengte van de vestigingsperiode (de tijd die een werknemer moet deelnemen voordat hij pensioenaanspraken heeft opgebouwd).

Het Sloveens Voorzitterschap heeft diverse pogingen ondernomen om tot een compromis te komen over de lengte van de vestigingsperiode, maar is daar niet in geslaagd.

Flexicurity

Bij *flexicurity* gaat het om geïntegreerde beleidsstrategieën waarbij zowel arbeidsmarkt-flexibiliteit, als werkzekerheid (voor werknemers) wordt nagestreefd. Deze worden van belang geacht met het oog op het bereiken van de Lissabon-doelstellingen. Ter ondersteuning van de lidstaten en als referentiekader bij de implementatie van *flexicurity*-beleid heeft de Raad WSBVC onder Portugees voorzitterschap in december 2007 een achttal gemeenschappelijke beginselen aangenomen. Hierin is onder andere aandacht voor verschillende contractvormen, het «leven lang leren», een actief arbeidsmarktbeleid en een modern systeem van sociale zekerheid. De gemeenschappelijke beginselen zijn open geformuleerd en bieden de lidstaten ruimte om hun eigen beleidsstrategieën op het terrein van *flexicurity* te ontwikkelen. Lidstaten kunnen dus een eigen invulling aan

het beleid geven om op nationaal niveau de juiste balans te vinden tussen flexibiliteit en werkzekerheid.

De beleidsmaatregelen die lidstaten nemen op de onderdelen van *flexicurity* zullen onderdeel uitmaken van het beleidscoördinatieproces in het kader van de Lissabon-strategie (rapportage in Nationaal Hervormings Programma). Verder is er een «*mission for flexicurity*» ingesteld welke (op uitnodiging) een aantal lidstaten zal aandoen om te kijken op welke manier er invulling gegeven wordt aan het implementeren van een geïntegreerde *flexicurity* aanpak. Eind 2008 zal deze missie aan de Commissie een rapport presenteren over haar bevindingen.

Emancipatie/Beijing Platform for Action

Op de wereldvrouwenconferentie van Peking in 1995 heeft de EU zich verplicht om uitvoering te geven aan het aldaar vastgestelde actieprogramma. Elk half jaar behandelt de Raad een specifiek onderwerp uit dit actieprogramma en besluit daarbij over indicatoren, die een vergelijking op het betreffende terrein tussen lidstaten mogelijk moeten maken. Onder het Portugese voorzitterschap zijn Raadsconclusies vastgesteld inzake indicatoren over vrouwen en armoede. Onder het Sloveense voorzitterschap zijn Raadsconclusies vastgesteld inzake indicatoren over de positie van meisjes en jonge vrouwen en op het gebied van vrouwen in politieke besluitvorming. In deze Raadsconclusies wordt benadrukt dat gelijke participatie door vrouwen en mannen in besluitvormingsprocessen een voorwaarde is voor gelijkheid en de basis vormt voor democratie. In de conclusies worden de verschillende overheden, politieke partijen en sociale partners aangemoedigd maatregelen te nemen om meer vrouwen in de politiek deel te laten nemen.

Sociale diensten van algemeen belang

In Europees verband is een tijd gediscussieerd over de vraag of onduidelijkheden en knelpunten in de relatie tussen enerzijds «diensten van algemeen belang» (DAB) – en meer specifiek sociale diensten van algemeen belang (SDAB) – en anderzijds de EU interne markt- en concurrentieregelgeving, geadresseerd moeten worden door de introductie van EU-regelgeving. De aanvankelijke plannen van de Commissie om met regelgeving voor SDAB te komen zijn in de loop van 2007 bijgesteld. Dit als gevolg van de gebleken opstelling van EU-lidstaten (in consultatieprocessen), adviezen van onafhankelijke juridische deskundigen, alsmede relevante andere diensten binnen de Commissie. De mededeling over diensten van algemeen belang van 20 november 2007 dicht een belangrijke rol toe aan het Protocol betreffende de diensten van algemeen belang behorende bij het Verdrag van Lissabon. De mededeling bevat geen voorstellen voor horizontale regelgeving voor diensten van algemeen belang en het optreden van de Unie zal zich beperken tot een sectorspecifieke benadering.

Voor SDAB wordt nu gewerkt langs twee sporen. Het Sociaal Beschermingscomité (SPC) richt zich op de verheldering van de relatie tussen sociale diensten van algemeen belang enerzijds en de interne markt en concurrentieregelgeving anderzijds. Het SPC wil op deze wijze ook bijdragen aan activiteiten van de Commissie om de juridische zekerheid wat betreft SDAB te versterken.

Er wordt daarnaast gekoerst op een meer systematische versterking van de kwaliteit en de toegankelijkheid van deze diensten. Er is in dit verband op termijn een uitbreiding en verdieping van het proces van de OMC voorzien (zie onder «sociale insluiting»).

Gelijke kansen

Onder Portugees voorzitterschap nam de Raad WSBVC in december 2007 een resolutie aan inzake gelijke kansen voor iedereen. De aanneming van deze resolutie vormde een vervolg op het succesvolle Europees Jaar van gelijke kansen voor iedereen in 2007. De Raad nodigt de lidstaten en de Commissie uit om te zorgen voor (onder meer) volledige en effectieve implementatie en evaluatie van de bestaande wetgeving inzake gelijke behandeling en informatievoorziening en bewustwording over deze wetgeving te bevorderen.

Ook maatschappelijke organisaties en sociale partners worden opgeroepen om actief te participeren in de ontwikkeling en bevordering van gelijke behandelings- en diversiteitsbeleid.

Een evenwichtige rolverdeling tussen mannen en vrouwen

Onder Portugees voorzitterschap nam de Raad WSBVC in december 2007 Raadsconclusies aan die de lidstaten en de Commissie oproepen tot voortgaande inspanningen om – uit het oogpunt van werkgelegenheid, economische groei en sociale cohesie – de posities van mannen en vrouwen betreffende arbeid en zorg beter met elkaar in balans te brengen. In het kader van bredere Europese doelstellingen, waaronder de Lissabonstrategie, zullen bestaande Europese maatregelen en initiatieven op het vlak van de combinatie van arbeid en zorg worden geëvalueerd.

Beleid in voorbereiding

Verordening over de coördinatie van sociale zekerheidssystemen

De sociale zekerheidspositie van migrerende werknemers binnen de Unie wordt geregeld door twee verordeningen: de één bevat de materiële bepalingen (de basisverordening) en de ander de uitvoeringsbepalingen (de uitvoeringsverordening). Deze verordeningen zijn nodig voor de grensoverschrijdende coördinatie van de sociale zekerheidswetgeving. In 1998 is de Commissie een groot project gestart om beide verordeningen te moderniseren en te vereenvoudigen. De herziening van de materiële bepalingen is grotendeels voltooid en heeft geresulteerd in de nieuwe verordening, die pas toepasbaar wordt als ook de nieuwe uitvoeringsverordening gereed is. De tekst zal pas definitief worden vastgesteld wanneer de onderhandelingen over het volledige voorstel van vijf titels van de uitvoeringsverordening zijn afgerond. De herziening van deze uitvoeringsverordening vordert gestaag, waarbij onder elk van de afgelopen voorzitterschappen deeltitels zijn vastgesteld. Na behandeling door het Europees Parlement zouden de beide nieuwe verordeningen op zijn vroegst per 1 januari 2010 toepasbaar kunnen worden.

Sociale agenda

Op 7 juli 2008 heeft de Commissie een mededeling uitgebracht over de vernieuwde sociale agenda. De sociale agenda loopt in 2010 af. Deze mededeling dient tevens voor de discussie over de vaststelling van een nieuwe sociale agenda 2010–2015.

Na het verschijnen van de Sociale Beleidsagenda zal hierover een adviesaanvraag worden ingediend bij de SER. Onder Frans voorzitterschap zal de Sociale Beleidsagenda naar verwachting uitvoerig worden behandeld.

Uitbreiding richtlijnen gelijke behandeling

Op 7 juli 2008 heeft de Commissie als onderdeel van de sociale agenda een richtlijnvoorstel gepresenteerd voor uitbreiding van de Europese

richtlijnen gelijke behandeling buiten de arbeidsmarkt met de gronden handicap, godsdienst of geloofsovertuiging, leeftijd en seksuele oriëntatie. De Commissie baseert haar voorstel voor uitbreiding van de richtlijnen gelijke behandeling buiten de arbeidsmarkt op art. 13 (maatregelen ter bestrijding van discriminatie¹). Het richtlijnvoorstel zal verder worden behandeld in de Raad WSBVC.

Voorstel Europese ondernemingsraden

Begin 2008 heeft de Commissie een aantal voorstellen (ter wijziging van de bestaande richtlijn) geformuleerd. De voorstellen van de Commissie richten zich met name op informatierechten en de wijze van consultatie. De Commissie heeft vervolgens de Europese sociale partners gevraagd om te overleggen over veranderingen in de richtlijn op basis van het door de Commissie opgestelde consultatiedocument (opgesteld n.a.v. een evaluatie van de richtlijn). De sociale partners gaven aan hiertoe bereid te zijn, maar braken de onderhandelingen al snel af. Op 7 juli 2008 heeft de Commissie als onderdeel van de sociale agenda een richtlijnvoorstel over de positie van de Europese ondernemingsraden bij fusies en overnames gepubliceerd.

Volksgezondheid

Stand van zaken

Het werkterrein van het volksgezondheidsdeel van de Raad WSBVC betreft zaken als gezondheidsbeleid (gezondheidsbescherming, preventie en openbare gezondheidszorg, gezondheidszorg), voedselveiligheid en genees- en medische hulpmiddelen. Patiëntenrechten en grensoverschrijdende gezondheidszorg zijn eveneens onderwerpen die steeds meer aandacht krijgen, omdat via Hof-uitspraken duidelijk is geworden dat in de Unie gezondheidszorg zich niet aan de werkingssfeer van het interne marktacquis kan onttrekken. Het EG-Verdrag biedt naast deze beleids-terreinen ook een rechtsbasis voor het garanderen van een hoog beschermingsniveau van de menselijke gezondheid in alle beleidssectoren van de Unie («*Health in all policies*»). Het onderzoeksbeleid van de Unie heeft sterke raakvlakken met het gezondheidsbeleid (innovatie). Gezondheid is zelfs het meest prominente thema in het communautaire 7e Kaderprogramma Onderzoek en Ontwikkeling. Aangezien gezondheid in de Unie ook als een productiefactor wordt gezien (een gezonde werknemer produceert meer en beter), en dus niet alleen als een kostenpost, kunnen communautaire acties op het terrein van gezondheid bijdragen aan het Lissabon-proces (vermindering van de collectieve lastendruk door meer mensen aan het werk en verhoging van arbeidsproductiviteit).

Verordening inzake voedselinformatie aan consumenten

Doel van dit voorstel is dat consumenten goed leesbare en begrijpelijke informatie krijgen die ze nodig hebben om goede aankoopkeuzes te maken. Dit voorstel voegt de richtlijnen over etikettering van voedingsmiddelen en de voedingswaarde van levensmiddelen samen. Daarnaast lijkt het strenge verplichtingen op te willen leggen aan het bedrijfsleven, bijvoorbeeld door verplichte minimale lettergrootte en voedingswaarde-declaratie op de voorkant van de verpakking.

Ook breidt het voorstel de huidige voorschriften voor de etikettering van allergenen uit tot niet-voorverpakte levensmiddelen, inclusief levensmiddelen die worden verkocht in restaurants en andere cateringinstellingen.

¹ Onverminderd de andere bepalingen van dit Verdrag, kan de Raad, binnen de grenzen van de door dit Verdrag aan de Gemeenschap verleende bevoegdheden, met eenparigheid van stemmen, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement, passende maatregelen nemen om discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid bestrijden.

Omdat deze niet-voorverpakte voedingsmiddelen voor de consument niet worden verhandeld tussen lidstaten, twijfelt Nederland aan de meerwaarde en noodzaak van deze maatregel. Het voorstel bevat daarnaast striktere regels omtrent herkomstetikettering dan de bestaande richtlijn. Nederland ondersteunt het voorstel op dit punt.

Verordening nieuwe voedingsmiddelen

Deze verordening moet de werking van de bestaande verordening nieuwe voedingsmiddelen verbeteren. Ook wordt een vereenvoudigde toelatingsprocedure voor traditionele producten uit derde landen mogelijk gemaakt, wat voordelen oplevert voor ontwikkelingslanden. Door de huidige verordening blijkt het bedrijfsleven terughoudend met het indienen van nieuwe aanvragen vanwege de langdurige procedure en de onzekere uitkomst van de aanvraag.

Nederland heeft erop aangedrongen in de tekst een limitatieve opsomming te geven van niet-traditionele kweek- of foktechnieken. Dit is relevant voor Nederland, gezien de vele plantenveredelingstechnieken die sinds 1997 in ons land gangbaar zijn. Vanuit voedselveiligheid zou deze categorie niet onder de verordening moeten vallen, omdat de betreffende levensmiddelen niet in structuur, voedingswaarde, metabolisme of gehalte aan ongewenste stoffen van traditionele varianten afwijken en dus gelijkwaardig zijn aan de traditionele varianten. De bepaling is dan ook lastig te handhaven of uitvoerbaar en de vraag doet zich dan ook voor of hier sprake is van een handelsbarrière.

Richtlijn over wijzigingen in de voorwaarden van vergunningen voor het in de handel brengen van geneesmiddelen

Voor alle vergunningen voor het in de handel brengen van (dier-)geneesmiddelen gelden dezelfde geharmoniseerde eisen. Het wijzigen van vergunningen is eveneens geharmoniseerd, tenzij het nationale vergunningen betreft. Dit voorstel heeft tot doel om de wijzigingen in de voorwaarden van nationaal afgegeven vergunningen te harmoniseren en aan te laten sluiten op de bestaande wet- en regelgeving op Europees niveau.

Nederland zal zich met gelijkgezinde lidstaten ervoor inzetten dat dit voorstel daadwerkelijk tot een substantiële reductie van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven leidt. Het voorstel heeft namelijk betrekking op één van de prioritaire vereenvoudigingsdomeinen van het EU-actieprogramma ter vermindering van de regeldruk voor bedrijven met 25% in 2012. Daarnaast maakt het onderdeel uit van het in maart 2008 uitgebrachte 2e pakket *fast track actions* van de Commissie, gericht op een merkbare verlichting van de administratieve lasten voor bedrijven op de kortere termijn. Nederland ondersteunt dit streven.

Kanker

Binnen de Unie heeft de sterfte aan kanker die aan hart- en vaatziekten van de eerste plaats verdrongen; de vergrijzing van de EU-bevolking speelt daarbij een grote rol. Om deze trend te keren is een brede aanpak nodig: een sluitende keten van goede diagnostiek, behandeling en begeleiding, maar ook – anders dan nu – preventie, vroeg opsporen en zelfmanagement. Daarbij moet er aandacht zijn voor de verbinding tussen gedrag en omgeving. Gezien de aanzienlijke gezondheidsverschillen binnen de Unie is een integrale aanpak nodig.

Onder Sloveens voorzitterschap nam de Raad WSBVC op 10 juni jl. raadsconclusies aan die aangeven dat kankerbestrijding weliswaar een

nationale verantwoordelijkheid is, maar dat Europese samenwerking meerwaarde heeft, vooral wat betreft het uitwisselen van betrouwbare gegevens en *best practices*.

Antimicrobiële resistentie

De communautaire strategie voor het verstandig gebruik van antimicrobiële stoffen in de menselijke geneeskunde van 2001 spitst zich toe op surveillance, infectieziektepreventie, onderzoek en internationale samenwerking. Nederland is met o.a. Duitsland van mening dat het gebruik van antimicrobiële diergeneesmiddelen bij de bedrijfsmatige dierhouderij bijdraagt aan het groeiende resistentieprobleem. Nederland is met Duitsland voorstander van een gezamenlijk optrekken van de landbouwministers in de Unie bij de bestrijding van deze problematiek. In het algemeen vindt Nederland het belangrijk om terughoudend te zijn met het voorschrijven van antibiotica, ook bij mensen, om zo het resistentieprobleem te vertragen. Nederland doet het behoorlijk goed op dit punt.

Onder Sloveens voorzitterschap nam de Raad WSBVC op 10 juni jl. Raadsconclusies aan met als doel dit onderwerp op de politieke agenda te plaatsen. EU-ministers vinden dit bij uitstek een onderwerp waarbij de meerwaarde van samenwerking op EU-niveau duidelijk is vanwege het grensoverschrijdend probleem. Ministers vinden het zorgwekkend dat er weinig nieuwe antibiotica in de onderzoekspijp zitten. Daarom wordt een oproep gedaan aan de Commissie tot intensievere samenwerking tussen de DG's gezondheid/consumentenbescherming, de veterinaire sector en onderzoek.

Implementatie van de EU-gezondheidsstrategie

De Commissie gaat in de EU-gezondheidsstrategie uit van ontwikkelingen die in de komende jaren grote invloed zullen hebben op het gezondheidsbeleid in Europa, zoals de vergrijzing, externe gezondheidsbedreigingen en de snelle opmars van nieuwe technologieën. Hiernaast tracht de strategie de diversiteit aan Europees gezondheidsbeleid in een samenhangend kader te plaatsen en de prioriteiten en ambities voor het gemeenschappelijke gezondheidsbeleid over de periode 2008–2013 aan te geven. De Raad heeft op 10 juni 2008 besloten te komen tot een gestructureerde samenwerking in EU-verband en het stroomlijnen van overleg over het gehele gezondheidsterrein van de Unie in één Raadswerkgroep op hoog niveau.

Patiëntenvoorlichting over geneesmiddelen

De Raad nam eveneens op 10 juni jl. Raadsconclusies aan over patiëntenvoorlichting over geneesmiddelen. De lidstaten zijn het erover eens dat *direct-to-consumer-advertisement* (DTCA) voor receptplichtige geneesmiddelen verboden dient te blijven en dat er goed onderscheid moet worden gemaakt tussen informatie over en reclame voor geneesmiddelen. In de laatste vergadering van het *Pharmaceutical Forum* in oktober 2008 zal gesproken worden over het farmaceutisch pakket dat de Commissie voorbereidt. Een wetsvoorstel voor patiëntenvoorlichting is onderdeel hiervan.

EU Actieplan 2008–2009 gehandicapten

Het EU-Actieplan 2008–2009 gehandicapten heeft als thema de arbeidsparticipatie van personen met beperkingen door het bevorderen van toegankelijkheid en mobiliteit. Het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap is ook door de Commissie ondertekend. Voor die onderwerpen waarvoor de lidstaten het mandaat aan de EU hebben

gegeven, zal de Commissie met voorstellen komen voor implementatie. De EU wil ook dat de lidstaten zoveel mogelijk gezamenlijk optrekken bij de ratificatie en implementatie van het verdrag. Voor Nederland lopen goedkeuring en invoering parallel. Nederland streeft ernaar het VN-verdrag uiterlijk in 2011 te ratificeren.

Beleid in voorbereiding

- Op 2 juli 2008 presenteerde de Commissie het Richtlijnvoorstel Patiëntenrechten en grensoverschrijdende gezondheidszorg als onderdeel van het zogenaamde «sociaal pakket». Diverse Hofuitspraken hebben aangegeven dat gezondheidszorg ook onder de werkings-sfeer van het interne markt acquis valt. Volgens deze uitspraken hebben Europese burgers het recht om gezondheidsdiensten af te nemen in de EU-lidstaat van hun voorkeur en hier een vergoeding voor te ontvangen gelijk aan de vergoeding die ze in eigen land zouden krijgen. De Commissie wil, o.a. op verzoek van een aantal lidstaten, met het voorstel deze jurisprudentie codificeren, zorgen voor transparantie in de internationale zorgmarkt en de positie van de patiënt versterken. Daarnaast worden impulsen gegeven voor versterking van regionale intergouvernementele samenwerking op het gebied van gezondheidszorg. Nederland is één van de weinige lidstaten die bovenstaande Hofuitspraken reeds in de nieuwe Zorgverzekeringswet heeft gecodificeerd.

Verder zal de Commissie in de tweede helft van 2008 de volgende voorstellen presenteren:

- *Orgaandonatie en -transplantatie*
Dit voorstel biedt een wetgevend kader over de kwaliteit en de veiligheid van orgaandonatie en -transplantatie. Daarnaast werkt de Commissie aan een actieplan dat nauwere samenwerking en de uitwisseling van goede praktijken tussen de lidstaten op dit gebied moet bevorderen.
- *Aanbeveling over gezondheidszorggerelateerde infecties*
Preventie en bestrijding zijn in eerste instantie een nationale en zelfs zorginstellingsspecifieke verantwoordelijkheid. Europese richtlijnen en indicatoren kunnen hierop een waardevolle aanvulling vormen. Europese samenwerking levert een meerwaarde voor infecties die vanuit de bevolking hun intrede doen in zorginstellingen of die zich juist vanuit instellingen naar de gemeenschap verspreiden (MRSA, Clostridium difficile).
- *Groenboek over gezondheidswerkers in Europa*
In dit groenboek zal de arbeidsproblematiek in de gezondheidszorg in de EU zowel als de mobiliteit van gezondheidswerkers van binnen en van buiten de Unie in al zijn facetten aan de orde komen. De EU kent het principe van vrij verkeer van werknemers. Nederland vindt dat alleen niet-discriminatoire kwaliteitsvereisten reden mogen zijn om werknemers van binnen de Unie niet toe te laten tot de nationale arbeidsmarkt. Hierbij moet er wel voldoende ruimte zijn voor het toepassen van nationale wet- en regelgeving.
- *Geneesmiddelen*
 - a) Mededeling over de toekomst van de interne markt voor geneesmiddelen voor menselijk gebruik;

- b) Richtlijn betreffende informatie voor de patiënt over geneesmiddelen; en
- c) Versterking en rationalisering van de geneesmiddelenbewaking in de EU.

Het geneesmiddelenpakket bestaat uit een aantal maatregelen die moeten bijdragen aan medicatieveiligheid (door goede patiënteninformatie en registratie van bijwerkingen) en de ontwikkeling van nieuwe innovatieve geneesmiddelen. Geneesmiddelenbewaking is het proces dat EU-breed bijwerkingen van geneesmiddelen tijdig moet detecteren. De komende jaren zullen de onderwerpen uit het geneesmiddelenpakket veelvuldig op politieke agenda's komen te staan, zowel nationaal, EU-breed als mondiaal. Ook komt er een tussentijdse evaluatie van EU-regels voor toelating van geneesmiddelen op de markt.

6. RAAD VOOR CONCURRENTIEVERMOGEN

Vergaderdata:

25–26 september 2008	<i>Raad voor Concurrentievermogen (mogelijk inclusief ruimtevaart)</i>
6 november 2008	<i>(mogelijk) Raad voor Concurrentievermogen</i>
1–2 december 2008	<i>Raad voor Concurrentievermogen</i>
5–6 maart 2009	<i>Raad voor Concurrentievermogen</i>
3–5 mei 2009	<i>Informeel Raad voor Concurrentievermogen</i>
28–29 mei 2009	<i>Raad voor Concurrentievermogen</i>

Review Interne Markt (inclusief Vrij Verkeer van Goederen)

De Commissie heeft in november 2007 haar eindrapport over de Review van de Interne Markt gepubliceerd. De mededeling bevat de strategie van de Commissie voor de Interne Markt in de 21ste eeuw. Anders dan voorheen ging de review niet uit van een lange lijst van nieuwe wetgevingsinitiatieven, maar schetste de Commissie in de mededeling haar voorgenomen werkwijze. Die bestaat uit een meer pragmatische en op feiten gebaseerde benadering van de Interne Markt, waarbij meer focus wordt gericht op het concreet verbeteren van de werking van markten in praktijk voor burgers en bedrijven. Daarnaast legt de mededeling sterk de nadruk op de wijze waarop actie op Europees niveau tot stand komt.

Zo wordt het Interne Markt beleid voortaan gericht op de sectoren waar de grootste baten te behalen zijn voor burgers en bedrijven. In dit kader wordt aandacht besteed aan het proces van markt- en sectormonitoring, wordt het huidige gebruik van de op EU-niveau beschikbare instrumenten (o.a. regelgeving) tegen het licht gehouden en wordt de nadruk gelegd op de rol die lidstaten en andere aandeelhouders (bijvoorbeeld bedrijven) spelen bij het zorgen voor een optimaal functionerende Interne Markt. Ten slotte wordt stilgestaan bij het belang van communicatie over de kansen en baten van de Interne Markt voor burgers en bedrijven.

Sinds de publicatie van de mededeling heeft op de verschillende deelreinen nadere concretisering plaatsgevonden. Zo heeft de Commissie bijvoorbeeld in januari jl. voor het eerst een consumentenscoreboard gepubliceerd, waarin de werking van de Interne Markt specifiek voor consumenten onder de loep wordt genomen. Ook heeft zij afgelopen zomer een zogenaamde *midterm review* van de sociale agenda uitgebracht.

Een belangrijke exponent van de pragmatische, op feiten gebaseerde, aanpak zoals gepropageerd in de Interne Markt review, is voorts het goederenpakket dat in juni 2008 is aangenomen. Dit pakket aan voorstellen zal, na invoering door de lidstaten, een significante verbetering van het vrije verkeer van goederen tot gevolg hebben. Dit kan onder andere gebeuren door het vergroten van het vertrouwen in accreditatie (door het instellen van overheidsverantwoordelijkheid), het instellen van procedurevereisten voor toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning en het opzetten van zogenaamde product contactpunten in de lidstaten.

De nadere concretisering zal ook tijdens het Frans en Tsjechisch voorzitterschap een vervolg krijgen. Zo wordt bijvoorbeeld momenteel in overleg met de lidstaten gewerkt aan een mededeling over de *governance* van de Interne Markt (waarin o.a. *best practices* zullen worden uiteengezet) die waarschijnlijk nog tijdens het Frans voorzitterschap zal worden gepresen-

teerd. Ook op het gebied van sector- en marktmonitoring zullen naar verwachting tijdens zowel het Franse als het Tsjechische voorzitterschap verdere resultaten bekend worden gemaakt.

Europees MKB beleid

Om een nieuwe impuls te geven aan het Europese MKB-beleid heeft de Commissie in november 2007 het initiatief genomen om te komen tot een *Small Business Act (SBA)*. Deze SBA is vervolgens aangekondigd in de Lissabon-strategie. Het belang daarvan is nog eens onderstreept door de Europese Raad van december 2007. Tijdens de informele Raad voor Concurrentievermogen van april 2008 is gesproken over de contouren en mogelijke status van de SBA. Op 25 juni jl. heeft de Commissie de SBA uitgebracht. Deze is vervolgens besproken tijdens de informele Raad voor Concurrentievermogen van 17 en 18 juli jl. Het voorzitterschap heeft aangegeven tijdens de Raad in december a.s. Raadsconclusies te willen aannemen over de SBA.

Met de SBA geeft de Commissie een integraal overzicht van reeds lopende initiatieven die gericht zijn op ondernemerschap en het MKB; tevens wordt een aantal nieuwe acties geïnitieerd. Het doel van de mededeling is drieledig, namelijk:

- 1) het vergroten van de erkenning voor ondernemerschap;
- 2) het verankeren van het «Think Small First»-principe in het maken van (Europees) beleid; en
- 3) het stimuleren van de groei en concurrentiekracht van het MKB.

In de SBA wordt verwezen naar vijf wetgevingsvoorstellen die deels tegelijkertijd met de SBA zijn gepresenteerd en deels nog gepubliceerd moeten worden. De voorstellen voor een Algemene Groepsvrijstellingsverordening voor staatsteun, een Europese BV-statuuut voor het MKB (European Private Company Statute) en verlaagde BTW-tarieven voor arbeidsintensieve diensten zijn in juni/juli jl. gepresenteerd. De voorstellen voor de vereenvoudiging van BTW-regels en een herziening van de richtlijn late betalingen zullen later volgen.

Nederland steunt het doel en de integrale aanpak van de Commissie om het belang van ondernemerschap en het MKB stevig in het beleid te verankeren om zo groei en concurrentievermogen te versterken. MKB-beleid is echter primair een nationale aangelegenheid, omdat het MKB vanwege zijn omvang met name gericht is op nationale en regionale structuren. Voor Nederland staan twee uitgangspunten centraal bij de SBA. Ten eerste moet de SBA zich in hoofdzaak richten op die zaken waar werkelijk toegevoegde waarde is te verwachten van actie op Europees niveau (zoals het verbeteren van de werking van de interne markt en het vereenvoudigen van Europese wetgeving). Het overgrote deel van de maatregelen die de Commissie voorstelt, is van het juiste ambitieniveau en de suggesties voor de lidstaten richten zich op de juiste knelpunten. Bij sommige suggesties aan de lidstaten gaat de Commissie volgens Nederland echter te ver, doordat deze te gedetailleerd zijn geformuleerd. Hoewel de suggesties niet bindend zijn, had Nederland liever gezien dat de Commissie met meer algemene suggesties was gekomen. Het tweede uitgangspunt voor Nederland is dat de voorgestelde maatregelen moeten aansluiten bij de knelpunten van het MKB in de praktijk. Ook aan dit uitgangspunt komt de Commissie in grote lijnen tegemoet.

Europees industriebeleid

In juli 2007 werd de *midterm review* van het Europese industriebeleid door de Commissie gepresenteerd. In deze tussentijdse evaluatie werden

onder andere nieuwe initiatieven en prioriteiten in het Europese industriebeleid voorgesteld voor de resterende periode van het mandaat van de Commissie Barroso. In dat verband zijn het afgelopen jaar bijvoorbeeld mededelingen uitgebracht over het concurrentievermogen van de Europese metaalindustrie en de houtverwerkende industrie. Daarnaast heeft de Commissie in die context onlangs het *Lead Markets Initiative for Europe* gepresenteerd. Met dit initiatief beoogt de Commissie het Europese en mondiale marktpotentieel beter te benutten door knelpunten op te lossen die innovatie belemmeren in de volgende zes Europese markten:

- (1) *E-health* (ICT-toepassingen in de gezondheidszorg),
- (2) beschermende textielproducten,
- (3) duurzame bouw,
- (4) recycling,
- (5) *bio-based*-producten en
- (6) hernieuwbare energie.

Verder heeft de Commissie gewerkt aan een aantal doorlopende initiatieven, o.a. het defensiepakket.

Defensie-industrie

Het eind 2007 door de Commissie gepresenteerde defensiepakket bestaat uit een overkoepelende mededeling met daarin een strategie gericht op een sterke en concurrerende Europese defensie-industrie en twee richtlijnvoorstellen. Tijdens de Raad voor Concurrentievermogen van 29 en 30 mei 2008 is een aantal conclusies aangenomen over de strategie in de mededeling als onderdeel van de integrale raadsconclusies inzake concurrentiekracht en innovatie.

Het voorstel voor een specifieke aanbestedingsrichtlijn op het terrein van defensie en veiligheid kan ingrijpende gevolgen hebben voor de Nederlandse defensie-industrie die hoofdzakelijk met toeleveren actief is. In het voorstel is nog niet verzekerd dat de beoogde marktopening op het niveau van de grote Europese hoofdleveranciers van defensiesystemen ook doorwerkt naar de onderliggende leveringsketens van Europese middelgrote en kleine bedrijven. Ook moet nog een aantal specifieke uitzonderingen worden aangebracht voor (spoed-)verwervingen t.b.v. het militaire optreden in operatiegebieden. Het Franse en het komende Tsjechische voorzitterschap zullen het voorstel behandelen. Dit zelfde geldt voor het voorstel voor een richtlijn ter stroomlijning van de vergunningsprocedures voor de overdracht van defensiegoederen (onderdelen, componenten en subsystemen) binnen de EU.

Betere regelgeving

Nederland heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in een Europese aanpak van regeldruk, als aanvulling op de inzet van het kabinet om tot een (nationale) vermindering van de administratieve lasten en regeldruk te komen. In januari 2008 heeft de Commissie de Tweede Strategische Herziening van Betere Regelgeving gepresenteerd. Deze herziening geeft een overzicht van hetgeen de Commissie heeft bereikt en nog wil bereiken op de terreinen van het vereenvoudigingsprogramma, het actieprogramma administratieve lasten voor bedrijven (vermindering van 25% in 2012) en de *impact assessments*.

Wat betreft het actieprogramma administratieve lasten voor bedrijven, worden reductievoorstellen verwacht voor het vennootschapsrecht, de financiële verslaggeving en de controle van jaarrekeningen. De reductievoorstellen op de overige prioritaire domeinen verschijnen waarschijnlijk

in de eerste helft van 2009. Met name reductievoorstellen op de terreinen van vennootschapsrecht, statistieken, financiële diensten, milieu, gezondheid en landbouw zijn voor Nederland belangrijk. Nederland hecht, in aanvulling hierop, aan een kwantitatief monitoringsysteem van het gerealiseerde jaarlijkse reductiepercentage. Daarnaast heeft de Commissie in 2007 een tiental concrete voorstellen gedaan die als zogenaamde *Fast Track Actions* snel tot reducties moeten leiden. Van deze tien *Fast Track*-maatregelen zijn er inmiddels vijf aangenomen. De resterende vijf zullen naar verwachting in de komende maanden worden aangenomen.

In maart jl. heeft de Commissie weer een nieuw pakket van tien voorstellen voor *Fast Track Actions* gepresenteerd waarvan er al een aantal is gepresenteerd, o.a. op het terrein van vennootschapsrecht en farmacie. Daarnaast is eind 2007 de *High Level Adviesgroep* onder leiding van de heer Stoiber opgericht. Deze groep ziet toe op een voortvarende implementatie van het actieprogramma. Nederland beschouwt de groep Stoiber als een belangrijk extern controlemechanisme dat erop toeziet dat wordt gesneden in administratieve lasten daar waar bedrijven de reducties als merkbaar zullen ervaren.

Wat betreft het vereenvoudigingprogramma, ligt de nadruk vooralsnog op het schrappen van overbodige wetspagina's en het verenigen van verschillende richtlijnen. Als het gaat om het vereenvoudigingprogramma vindt Nederland het van belang dat de Commissie beter inzicht geeft in de effecten van de voorgestelde vereenvoudigingen en wie daarvan zullen profiteren.

Tenslotte gaat de herziening in op de onafhankelijke evaluatie van het *impact assessment*-systeem en de rol van de *Impact Assessment Board* (IAB) bij voorgenomen regelgeving. De IAB heeft het afgelopen jaar goed werk verricht binnen de mogelijkheden van het eigen mandaat. De opinies van de IAB bevatten over het algemeen duidelijke en kernachtige aanbevelingen en terechte constatering over tekortkomingen.

Tijdens de komende EU-voorzitterschappen zal betere regelgeving op de agenda blijven staan. Het Franse voorzitterschap heeft veel aandacht voor de *Small Business Act*, waarin regeldrukvermindering voor het MKB een rol speelt. Ook het Tsjechische en Zweedse voorzitterschap zullen betere regelgeving op de agenda blijven plaatsen.

Intellectueel eigendom

In het kader van het octrooibeleid heeft de Commissie op 3 april 2007 een mededeling aangenomen Verbetering van het octrooisysteem in Europa, waarin zij haar visie op de toekomst van het Europese octrooisysteem uiteenzet, met als doel om één uniform stelsel van octrooibeschermt en -rechtspraak te ontwikkelen voor de interne markt. Aanleiding voor deze mededeling is een in 2006 gehouden consultatie onder gebruikers waaruit naar voren is gekomen dat octrooieringskosten in Europa onevenredig hoog zijn. Hoge vertaalkosten en een verbrokkeld geschilbeslechtsysteem zijn de twee belangrijkste veroorzakers daarvan.

In haar mededeling stelt de Commissie voor om opnieuw (een eerdere poging mislukte in 2003) te pogen het Gemeenschapsoctrooi tot stand te brengen en een stelsel van Europese octrooirechtspraak te ontwikkelen. In vervolg op de mededeling is door achtereenvolgens het Portugese en het Sloveense voorzitterschap verder gewerkt aan zowel de realisatie van een uniforme geschilbeslechtsregeling als ook aan het Gemeenschapsoctrooi, met als einddoel dat beide gelijktijdig inwerking zullen treden.

De twee trajecten zijn onder het Sloveense Voorzitterschap gepresenteerd als één pakket. Tijdens het Franse voorzitterschap zullen de onderhandelingen hierover worden voortgezet.

Beheer intellectueel eigendom

Het beheer van intellectueel eigendom, kennisoverdracht en het delen van kennis vormde één van de onderdelen van het Groenboek Europese Onderzoeksruimte (april 2007). Om de kennisoverdracht tussen publieke kennisinstellingen en het bedrijfsleven te verbeteren, werd tijdens het Duitse voorzitterschap in 2007 de Commissie door de Raad voor Concurrentievermogen uitgenodigd om te komen met een voorstel voor een handvest op dit terrein. In april 2008 heeft de Commissie hieraan gevolg gegeven. De Commissie heeft hierbij gekozen voor een aanbeveling en een bijbehorende vrijwillige praktijkcode voor universiteiten en andere publieke onderzoeksorganisaties. Deze zijn inhoudelijk gebaseerd op de eerdere mededeling uit 2007 over kennisoverdracht tussen onderzoeksinstellingen en industrie binnen Europa. Daarnaast is meer aandacht gegeven aan de bescherming van intellectueel eigendom in relatie tot internationale partners in derde landen. De Raad voor Concurrentievermogen nam op 30 mei 2008 een korte resolutie aan over het beheer van intellectueel eigendom in activiteiten gericht op kennisoverdracht. Lidstaten en belanghebbenden worden uitgenodigd in de vormgeving van hun beleid rekening te houden met de inhoudelijke aanbevelingen van de Commissie. In 2010 zal worden terugkomen op de mate waarin dit is gebeurd en wat hiervan de effecten zijn geweest, met het oog op eventuele verdere initiatieven.

Europees Instituut voor Innovatie en Technologie (EIT)

De Raad bereikte eind 2007 een akkoord over de verordening tot oprichting van het Europees Instituut voor Innovatie en Technologie (EIT). Er werd door de Begrotingsraad eind 2007 ook overeenstemming bereikt over de financiering van het EIT (en Galileo). Het Europees Parlement stemde februari jl. in tweede lezing in met het voorstel zoals was goedgekeurd door de Raad. Daarna kon de verordening formeel worden bekrachtigd door de Raad en begin 2008 in werking treden.

Hiermee startte de uitvoeringsfase van het EIT. Twee besluiten zijn in dit verband van groot belang. Dit betreft allereerst de benoeming van de leden van de Raad van Bestuur door een onafhankelijk Identificatie Comité. In juli 2008 heeft de Commissie, op basis van een voorstel van het Comité, de 18 leden van de Raad van Bestuur benoemd. Deze Raad van Bestuur, waarin twee Nederlanders zitting zullen hebben, zal de strategische lijnen van het EIT uitzetten. Onder andere zal het daartoe de eerste twee tot drie Kennis- en Innovatiegemeenschappen (KIG's) selecteren. Deze KIG's zijn samenwerkingsverbanden tussen onderwijs- en kennisinstellingen en bedrijven die op sleutel terreinen van economisch en maatschappelijk belang onderwijs, onderzoek en innovatieprojecten zullen opzetten. De selectie van de twee tot drie KIG's door de Raad van Bestuur is voorzien in 2010. Als thema's voor deze KIG's zijn in de preambule van de EIT-Verordening ter suggestie duurzame energie, klimaatverandering en de nieuwe generatie ICT genoemd.

Het tweede belangrijke besluit betreft de keuze van de vestigingsplaats van het administratieve centrum van het EIT. In juni 2008 is in een Intergouvernementele Conferentie besloten dat de zetel van het EIT in Boedapest zal worden gevestigd.

Met deze belangrijke stappen is de weg vrijgemaakt voor de concrete start van het EIT.

Europese Onderzoeksruimte (European Research Area, ERA)

Het streven naar een ERA werd in 2000 gelanceerd en richt zich primair op het tegengaan van versnippering in het onderzoeksbeleid van de lidstaten. In april 2007 publiceerde de Commissie een Groenboek Europese Onderzoeksruimte, met het oog op een tussenbalans en nieuwe initiatieven. Dit vormde de start voor een consultatieproces bij de Europese onderzoeksgemeenschap, een grote conferentie in oktober 2007 en verschillende debatten in informele en formele Raden. Raadsconclusies over de toekomst van de Europese wetenschap en technologie tijdens het Portugese voorzitterschap vormden de input voor het *Key Issues Paper* ter voorbereiding van de Voorjaarsraad van 13–14 maart 2008 en de Voorjaarsraad zelf. In het *paper* werd ook een accent gelegd op de totstandbrenging van een vrije onderzoekmarkt, aangeduid als de vijfde vrijheid.

De ER verzocht de lidstaten om in hun nationale hervormingsprogramma's niet alleen aan te geven hoe vooruitgang geboekt zal worden in het realiseren van de nationale doelen gericht op investeringen in onderzoek en ontwikkeling (Europese 3%-doelstelling voor investeringen in O&O in 2010), maar voortaan ook aan te geven hoe nationale strategieën op dit terrein zullen bijdragen aan de vorming en een betere aansturing van de Europese onderzoeksruimte. De Raad voor Concurrentievermogen van 30 mei jl. riep op om vóór eind 2008 een toekomstvisie voor de Europese onderzoeksruimte in 2020 en vóór eind 2009 de politieke aansturing hiervan te ontwikkelen. Het Sloveense voorzitterschap heeft dit aangeduid als een nieuw Ljubljana-proces.

De Franse en de inkomende Tsjechische en Zweedse Voorzitterschappen hebben dit proces opgenomen in hun 18-maanden werkprogramma dat op 1 juli 2008 gestart is. Tijdens de informele Raad op 16 en 17 juli heeft de daadwerkelijke start van dit proces plaatsgevonden. Deze Raad was gestructureerd rond vier thematische workshops, waarin de ministers discussieerden over de toekomst van het Europese onderzoek vanuit vier maatschappelijke uitdagingen waarvoor men zich gesteld ziet: de voedselcrisis en de gevolgen daarvan op de landbouw en de uitvoering van ecosystemen; klimaatverandering en de noodzaak van alternatieve energiebronnen; de overgang naar een kennismaatschappij; en de vergrijzende bevolking van Europa. Deze thema's zullen deel uitmaken van de onderwerpen die zullen worden voorgesteld als strategische beleidsgebieden in voornoemde toekomstvisie.

Het Franse voorzitterschap zal nadrukkelijk ook inzetten op het vergroten van de samenhang tussen het onderzoeksbeleid van de lidstaten.

Naast dit politieke proces heeft de Commissie een aantal vervolgininitiatieven gelanceerd. Het idee is deze initiatieven in een partnerschap tussen Commissie en lidstaten vorm te geven. De Europese onderzoeksruimte is immers gebaseerd op gedeelde communautaire en nationale bevoegdheden en dient rekening te houden met het feit dat over meer dan 85% van de Europese publieke onderzoeksinvesteringen op nationaal niveau wordt beslist. Het eerste initiatief in dit kader betreft de eerder genoemde aanbeveling met betrekking tot het beheer van intellectueel eigendom door publieke onderzoeksinstituten. Andere initiatieven die inmiddels zijn gepresenteerd, zijn mededelingen over:

- de mobiliteit en loopbaanontwikkeling van onderzoekers;

- de juridische basis voor de constructie en het beheer van nieuwe pan-Europese onderzoeksinfrastructuren;
- het gezamenlijk programmeren van onderzoek.

Tenslotte wordt in het najaar de mededeling verwacht over internationale samenwerking op het vlak van wetenschap en technologie.

Deze voorstellen zullen tijdens het Franse voorzitterschap in de Raad worden behandeld.

Onderzoeksfaciliteiten

De Raad heeft in mei 2008 op voorstel van het Sloveense voorzitterschap conclusies aangenomen over het belang van hoogwaardige (excellente) onderzoeksinfrastructuren voor de ontwikkeling van de Europese onderzoekruimte. Ten opzichte van eerdere Raadsconclusies hierover tijdens het Duitse voorzitterschap werd hierin ook de bijdrage van deze infrastructuren benadrukt aan een dynamische en duurzame regionale ontwikkeling en het innovatiepotentieel van regio's. Ook de Europese Raad riep in maart 2008 op tot versterking van een hoogwaardige onderzoekinfrastructuur van een brede Europese betekenis.

Voor de daadwerkelijke totstandkoming van de pan-Europese faciliteiten die op Europees niveau noodzakelijk geacht worden (*ESFRI roadmap*), zijn grote investeringen nodig, zowel publiek als privaat, en op communautair, nationaal en regionaal niveau. Dit vergt nieuwe manieren en modellen om onderzoeksinfrastructuren te financieren, waarbij ook een betere inzet van middelen voor regionale ontwikkeling gerealiseerd kan worden. Het Franse voorzitterschap zal de voortgang op dit gebied, de actualisering van de *ESFRI-roadmap* en het door de Commissie aangekondigde voorstel voor een juridische basis voor pan-Europese onderzoeksfaciliteiten agenderen in de Raad.

Zevende Kaderprogramma

Tijdens de Raad voor Concurrentievermogen van 23 november 2007 werd in afwachting van de besluitvorming in het Europees Parlement een gemeenschappelijke aanpak vastgesteld met betrekking tot vier voorstellen voor Gezamenlijke Technologie Initiatieven (*Joint Technology Initiatives*, JTI's). Op 20 december 2007 werd de besluitvorming in de Raad afgerond en in 2008 is gestart met de uitvoering. Met deze initiatieven wordt een nieuwe vorm van publiek-private samenwerking onder het Zevende Kaderprogramma (KP7) geïntroduceerd.

JTI's hebben tot doel om, door het bereiken van voldoende kritieke massa, vooruitstrevend en excellent onderzoek tot stand te brengen in sectoren waar de Unie koploper kan zijn. Het gaat hier om grootschalige publiek-private onderzoeksinitiatieven op het gebied van innovatieve medicijnen, nanotechnologie, *embedded systems* en schone vliegtuigen.

Het onderhandelingsproces over deze verordeningen verliep opvallend voorspoedig. Naast deze vier initiatieven is eind 2007 een voorstel voor een JTI Brandstofcellen en Waterstof in behandeling genomen. Dankzij het voorwerk bij de eerder afgehandelde JTI's kon besluitvorming hiervan al afgerond worden in de Raad voor Concurrentievermogen van mei jl.

In 2007 werd ook belangrijke voortgang geboekt bij de behandeling in Raadskader van de voorstellen voor coördinatie van nationale onderzoeksprogramma's gericht op onderzoeksintensief MKB (*Eurostars*) en ICT-toepassingen gericht op ouderen (*Ambient Assisted Living*). Het gaat hier om voorstellen op basis van artikel 169 van het EG-Verdrag, dat

voorziet in communautaire steun aan gezamenlijke onderzoeksprogramma's van onderzoek in de lidstaten. Vooruitlopend op definitieve besluitvorming hebben de *Eurostars*-lidstaten reeds een eerste oproep voor projectvoorstellen gedaan, waarbij meer voorstellen zijn ingediend dan was verwacht. De Commissie heeft nog twee andere artikel 169-initiatieven aangekondigd: één gericht op metrologie en één gericht op Baltische Zee-onderzoek. Naar verwachting volgen deze voorstellen in 2008/begin 2009.

De Europese Onderzoeksraad (*European Research Council, ERC*) is een belangrijk nieuw orgaan dat wordt gefinancierd vanuit het Zevende Kaderprogramma en dat, vergelijkbaar met de *National Science Foundation* in de VS en NWO in Nederland, het beste grensverleggende onderzoek financiert. De ERC is in 2007 goed op gang gekomen en Nederland heeft in de eerste oproep opvallend goed gescoord. Eind 2007 is ook de besluitvorming afgerond over het opzetten van een uitvoerend agentschap dat de wetenschappelijke raad van de ERC zal ondersteunen en de uitvoering van de ERC op zich zal nemen. In het KP7 is in 2010 een besluit voorzien over het functioneren van de ERC, mede met het oog op een eventuele alternatieve juridische opzet. De evaluatie, die ten grondslag ligt aan dit besluit, zal in 2009 moeten plaatsvinden.

De Raad nam op 30 mei 2008 conclusies aan naar aanleiding van het rapport van de Europese Rekenkamer over evaluaties van de EU-Kaderprogramma's voor onderzoek. Dit rapport verscheen eind december 2007. Uit het rapport blijkt dat de Commissie heeft voldaan aan haar verplichtingen, maar dat er ruimte is voor verbeteringen. De Raad roept de Commissie op in 2008 een coherente evaluatiestrategie op te stellen, de coördinatie op evaluatiegebied tussen de directoraten-generaal te verbeteren en de datavergaring en -analyse te verbeteren. Ook is het wenselijk beter zicht te krijgen op de effecten van het Kaderprogramma op langere termijn, al zijn deze effecten moeilijk meetbaar. De verbeteringen waartoe in de Raadsconclusies wordt opgeroepen, zijn van belang voor de tussentijdse evaluatie van KP7 in 2010. Ook de eindevaluatie van het Zesde Kaderprogramma (2002–2006), die eind 2008 verschijnt, is hiervoor van belang.

7. RAAD VERVOER, TELECOMMUNICATIE EN ENERGIE

Vergaderdata

<i>1–2 september 2008</i>	<i>Informele Raad VTE (vervoer)</i>
<i>9–10 oktober 2008</i>	<i>Raad VTE (Vervoer en energie)</i>
<i>27 november 2008</i>	<i>Raad VTE (telecom)</i>
<i>8–9 december 2008</i>	<i>Raad VTE (vervoer en energie)</i>
<i>19 februari 2009</i>	<i>Raad VTE (energie)</i>
<i>30–31 maart 2009</i>	<i>Raad VTE (vervoer en telecom)</i>
<i>29–30 april 2009</i>	<i>Informele Raad VTE (vervoer)</i>
<i>11–12 juni 2009</i>	<i>Raad VTE (vervoer, energie, telecom)</i>

Vervoer

Stand van zaken

Landvervoer

Pakket wegvervoer

Ter vereenvoudiging en verbetering van de handhaafbaarheid van de huidige wetgeving op het gebied van het wegvervoer presenteerde de Commissie in 2007 drie voorstellen voor verordeningen over toegang tot de markt voor internationaal vrachtvervoer over de weg, toegang tot het beroep van vervoerder in het wegtransport en toegang tot de markt voor busvervoer. Tijdens de Transportraad van 13 juni 2008 is een politiek akkoord bereikt over het pakket.

Schone en energiezuinige wegvoertuigen

In dit voorstel voor een richtlijn inzake de bevordering van schone en energiezuinige wegvoertuigen stelt de Commissie voor milieuaspecten zwaar te laten meewegen bij de aanbesteding van nieuwe voertuigen door en in opdracht van centrale en decentrale overheden. Nederland verwelkomt dit voorstel, omdat het een bijdrage kan leveren aan de Nederlandse milieudoelstellingen. Onnodige regeldruk voor bedrijven dient evenwel te worden voorkomen. Over het voorstel is tijdens de Transportraad van 13 juni 2008 een algemene oriëntatie bereikt.

Stedelijke mobiliteitscultuur en stedelijk vervoer

Het Groenboek over stedelijk vervoer beoogt het entameren van een discussie over de vraag hoe Europees beleid problemen van congestie, luchtkwaliteit en veiligheid in de Europese stedelijke regio's efficiënt en effectief kan oplossen. Nederland waardeert dit initiatief van de Commissie, maar wijst op het belang van toepassing van het subsidiariteitsbeginsel bij de verdere uitwerking.

Grensoverschrijdende handhaving verkeersveiligheid

Op 19 maart 2008 heeft de Commissie een voorstel voor een richtlijn over grensoverschrijdende handhaving op het gebied van verkeersveiligheid gepubliceerd. Vooralnog ziet Nederland een duidelijke meerwaarde in een Europese aanpak van grensoverschrijdende verkeershandhaving (efficiëntie en rechtvaardigheid). Dit onderwerp is een prioriteit van het Franse Voorzitterschap dat streeft naar een akkoord in de Transportraad van december 2008.

Veiligheidsbeheer wegeninfrastructuur

Over het voorstel voor een richtlijn betreffende het veiligheidsbeheer van wegeninfrastructuur, waarin onder meer procedures worden voorgesteld

voor *impact assessments*, audits en inspecties teneinde de veiligheid van bestaande en nieuwe TEN-wegen te waarborgen, is in juni 2008 een akkoord bereikt tussen de Raad en het Europees Parlement.

Interoperabiliteitspakket spoorwegvervoer

De Raad en het Europees Parlement hebben tijdens het Sloveens voorzitterschap een akkoord bereikt over de interoperabiliteitsrichtlijn en de wijziging van richtlijn 2004/49/EG inzake de veiligheid voor het communautaire spoorwegsysteem, die technische eisen voor wederzijdse erkenning van rollend materieel op het spoor bevatten. Ook is er overeenstemming over de wijziging van verordening 2004/881/EG tot oprichting van een Europees Spoorwegbureau (ERA) die het takenpakket van de ERA aanpast. Deze aanpassing van het ERA-takenpakket hangt samen met de wijzigingen van de technische eisen aan het rollend materieel.

Naar een spoorwegnet met voorrang voor goederenverkeer

De Mededeling van de Commissie Naar een spoorwegnet met voorrang voor goederenverkeer van 2007 beoogt stimulering van de ontwikkeling van een Europees spoorwegnet van spoorcorridors gericht op goederenvervoer. Deze corridors moeten leiden tot een grotere betrouwbaarheid, een kortere reistijd en een grotere capaciteit van het spoorgoederenvervoer in Europa. De mededeling ondersteunt het Nederlandse beleid voor spoorgoederenvervoer. In dit verband zijn voor Nederland de vervoersassen Amsterdam/Rotterdam–Genua/Lyon/Warschau/Praag van belang. Tijdens de Transportraad van 7 april 2008 zijn Raadsconclusies aangenomen. Concrete voorstellen van de Commissie worden verwacht in het najaar van 2008.

Beheersovereenkomsten betreffende de kwaliteit van de spoorweginfrastructuur

In de mededeling over meerjarige contracten voor het beheer van de infrastructuur van 2008 doet de Commissie aanbevelingen aan de lidstaten over de vormgeving van de relatie tussen de staat en de spoorbeheerder. Nederland vindt dat deze mededeling positief bijdraagt aan de efficiëntie en de betrouwbaarheid van (het beheer van) de Europese spoorweginfrastructuur. Tijdens de Transportraad van 13 juni 2008 zijn Raadsconclusies aangenomen.

Binnenvaart

Op grond van het actieprogramma ter bevordering van de binnenvaart (NAIADES) uit januari 2006 zijn 45 activiteiten gedefinieerd. De Commissie heeft de coördinatie van de geplande 45 activiteiten, waarbij in totaal 22 partnerinstellingen uit verschillende landen zijn betrokken, neergelegd bij de Oostenrijkse binnenvaartorganisatie Via Donau. Er zal zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht bij bestaande activiteiten van binnenvaartinstanties en rivierencommissies. Er bestaan nauwe relaties met de betrokken ministeries van vervoer en de Commissie. De Centrale Commissie voor de Rijnvaart zal lid zijn van de *steering group*.

Zeescheepvaart

Europees maritiem beleid

In december 2007 heeft de ER het Groenboek Maritiem Beleid onderschreven. Na uitgebreide consultaties over dit groenboek in 2007 heeft de Commissie de Mededeling Een geïntegreerd maritiem beleid voor de Europese Unie» uitgebracht. Hierin wordt het belang van een integraal

maritiem beleid benadrukt. In het bijbehorende actieplan worden voorstellen en acties voor 2008 en 2009 aangekondigd. Het kabinet onderschrijft in algemene zin het nut en de noodzaak van een integrale benadering van maritieme aangelegenheden op Europees niveau. De aangekondigde vervolgacties zijn over het algemeen praktisch gericht en hebben een potentiële meerwaarde voor Europese samenwerking. Het kabinet is geen voorstander van Europese regelgeving wanneer meer praktische en gerichte alternatieven voorhanden zijn, noch voorstander van voorstellen voor een Europese maritieme ruimtelijke planning en integraal kustzonebeheer.

Derde maritiem veiligheidspakket

Eind 2005 heeft de Commissie, met het oog op onder andere het ongeluk met de olietanker Erika in 1999 voor de Franse kust, een derde maritiem veiligheidspakket gepresenteerd om de resterende lacunes in de Europese wetgeving op dit gebied te dichten. Dit pakket bestaat uit zeven voorstellen. Inmiddels is over vijf voorstellen een politiek akkoord in de Raad bereikt:

- De Richtlijn betreffende de invoering van een communautair monitoring en informatiesysteem voor de zeescheepvaart.
- De Richtlijn betreffende de vaststelling van de grondbeginselen voor het onderzoek van ongevallen in de zeescheepvaartsector.
- De Richtlijn betreffende de havenstaatcontrole.
- De Richtlijn inzake gemeenschappelijke voorschriften en normen voor met de inspectie en controle van schepen belaste organisaties (klassenbureaus) en voor de desbetreffende werkzaamheden van maritieme instanties en
- Een Verordening betreffende de aansprakelijkheid van vervoerders van passagiers over zee en de binnenwateren bij ongevallen.

De twee resterende voorstellen uit het derde pakket, de Richtlijn inzake wettelijke aansprakelijkheid en financiële zekerheden van scheepseigenaars en de Richtlijn inzake de naleving van vlaggestaatverplichtingen krijgen tot nu toe in de Raad onvoldoende steun.

Havenbeleid

In 2007 heeft de Commissie een mededeling uitgebracht over het Europees havenbeleid met een actieplan, opdat het Europese havenstelsel kan voorzien in de toekomstige transportbehoeften. Nederland waardeert de mededeling positief voor wat betreft het dichterbij brengen van een *level playing field* en administratieve lastenverlichting, maar over de aanzetten van de Commissie in de richting van spreiding van vervoerstromen over zeehavens, regulering van de markt voor havendiensten en de geringe ambitie van de Commissie om de milieueffecten van havens aan te pakken is Nederland kritisch. De mededeling is niet in behandeling door de Raad, omdat nog geen van de achtereenvolgende voorzitterschappen de mededeling heeft geagendeerd. Het Europees Parlement stemt naar verwachting in september 2008 over een resolutie naar aanleiding van deze mededeling.

Luchtvaart

Externe betrekkingen

Sinds 30 maart jl. wordt de overeenkomst tussen de EU en de VS over een open gezamenlijke luchtvaartmarkt voorlopig toegepast. In de loop van 2008 zullen de onderhandelingen over de tweede fase beginnen. Hierin zal onder andere worden gesproken over verdere liberalisering van verkeersrechten en nog nauwere samenwerking op het gebied van luchtvaartbeleid.

Met Canada zijn onderhandelingen gestart over een vergelijkbaar luchtvaartakkoord over een open luchtvaartmarkt.

Vanwege de wat bekoelde betrekkingen tussen de EU en de Russische Federatie is het in 2007 gesloten akkoord over het geleidelijk afbouwen van de betalingen door luchtvaartmaatschappijen voor de overvliegrechten over het trans-Siberisch grondgebied richting bestemmingen in het Verre Oosten, nog niet geïmplementeerd.

Ook is een groot aantal bilaterale akkoorden aangepast om aan het Europees Gemeenschapsrecht te voldoen. In de afzonderlijke bilaterale akkoorden of via een horizontaal akkoord dat alle bilaterale tussen lidstaten en een derde land beslaat zijn «EU-clausules» opgenomen. Daardoor kan een Europese luchtvaartmaatschappij vanuit iedere EU-lidstaat vluchten uitvoeren onder het bilaterale akkoord tussen de betreffende lidstaat en het derde land. Voorheen was dit slechts aan nationale luchtvaartmaatschappijen voorbehouden.

Veiligheid en beveiliging

Over de Commissievoorstellen voor een Verordening inzake gemeenschappelijke regels op het gebied van de beveiliging van de burgerluchtvaart en de wijziging van de Verordening betreffende de vaststelling van gemeenschappelijke regels op het gebied van burgerluchtvaart en tot oprichting van een Europees Agentschap voor de veiligheid van de luchtvaart zijn akkoorden bereikt tussen de Raad en het Europees Parlement die alleen nog formeel bekrachtigd dienen te worden.

Tweede wetgevingspakket gemeenschappelijk Europees luchtruim en SESAR

Op 25 juni 2008 presenteerde de Commissie het tweede pakket wetgeving over het gemeenschappelijke Europese luchtruim. Het pakket bestaat uit vier pijlers:

- De voorstellen in de eerste pijler beogen verdere verbetering van de veiligheid en het milieu, beperking van vertragingen en terugdringing van de kosten.
- de tweede pijler beoogt de ontwikkeling en introductie van een nieuwe generatie Europese luchtverkeersleidingssystemen SESAR (*Single European Sky Air Traffic Management*).
- In het kader van de derde pijler zullen wederom de bevoegdheden van het Europees Agentschap voor Veiligheid van de Luchtvaart worden uitgebreid. Hierdoor kunnen uniforme en bindende regels voor de veiligheid van luchthavens, luchtverkeersbeheer en luchtvaartnavigatiediensten worden opgesteld en kan op passende wijze toezicht worden uitgeoefend.
- De vierde pijler is gericht op de capaciteit van de luchthavens

Exploitatie van vervoersdiensten

Over een verordening inzake gemeenschappelijke regels voor de

exploitatie van luchtvervoerdiensten in de Gemeenschap is een akkoord bereikt tussen de Raad en het Europees Parlement dat alleen nog formeel bekrachtigd dient te worden.

Luchthaventarieven en boekingsystemen

Onder Sloveens voorzitterschap zijn politieke akkoorden bereikt over de voorgestelde richtlijn inzake luchthaventarieven en over een verordening voor een gedragscode voor geautomatiseerde boekingsystemen.

Algemene en zakenluchtvaart

Onder het Sloveens voorzitterschap zijn unaniem raadsconclusies aangenomen over de Mededeling Een agenda voor een duurzame toekomst van de algemene en zakenluchtvaart. Nederland onderschrijft in algemene zin nut en noodzaak van een integrale benadering van aangelegenheden inzake algemene- en zakenluchtvaart op Europees niveau. Wel waakt Nederland er voor dat er geen nieuwe Europese regelgeving tot stand komt indien meer praktische en gerichte alternatieven voorhanden zijn.

Horizontale/multimodale vraagstukken

Galileo

Eind november 2007 is overeenstemming bereikt over de publieke financiering voor de bouw van Galileo. In april 2008 hebben de Raad, het Europees Parlement en de Commissie overeenstemming bereikt over een Verordening inzake bouw en exploitatie van Galileo. Hierin is goed verankerd dat de managementverantwoordelijkheid bij de Commissie ligt, waarbij de lidstaten voldoende invloed en zeggenschap hebben. Ook is vastgelegd dat er aandacht zal worden besteed aan risico- en kostenbeheersing. Verder kan het Nederlandse bedrijfsleven in voldoende mate participeren. Het Europees Parlement is bij de bouwfase betrokken via het Galileo Inter-institutioneel Panel (GIP) waarin de Raad, het Europees Parlement en de Commissie zitting hebben en dat vier maal per jaar bij elkaar komt. Voor de *Galileo Supervisory Authority* (GSA) wordt het takenpakket herzien. Nederland blijft, naast tien andere lidstaten, kandidaat voor de zetel van de GSA (Noordwijk, naast de ESA-vestiging ESTEC).

TEN-T programma

In het kader van het TEN-T (Trans European Network-Transport) programma wordt Europese co-financiering beschikbaar gesteld voor infrastructuurprojecten. Eind 2007 is het grootste deel van het TEN meerjarenprogramma 2007–2013 vastgesteld: 56% van het totale budget richt zich op de totstandkoming van grensoverschrijdende trajecten. De andere prioriteit is de duurzame ontwikkeling van het vervoer. Van de toegewezen middelen gaat 11,5% naar binnenvaartprojecten en 74,2% naar het spoor. Voorlopig is ruim €133 miljoen toegewezen aan Nederlandse projecten. Nederland heeft intensief samengewerkt met de landen van de Rotterdam-Genua spoorcorridor bij de subsidieaanvragen voor de invoering van ERTMS (*European Railway Traffic Management System*) per 2012 en het oplossen van infrastructuur-bottlenecks (zoals optimalisatie Betuweroute–Oberhausen). De gecoördineerde aanvragen zijn merendeels gehonoreerd. Nederlandse prioritaire projecten in het TEN-T zijn de Maasroute (binnenvaart), de Betuweroute, de HSL-Zuid en de HSL-stations Rotterdam Centraal en Amsterdam Zuidas.

Tijdens de Informele Transportraad van 5–6 mei 2008 is de financiering van en de voortgang bij de realisatie van het huidige netwerk besproken. De Commissie zal de uitkomsten van deze informele bijeenkomst meenemen bij het opstellen van een Groenboek over de toekomstige ontwikkeling van de TEN's, dat voor eind 2008 is voorzien. In 2009 zal een uitgebreide consultatie plaatsvinden, waarna de Commissie in 2010 een wetgevingsvoorstel zal indienen.

Actieplan inzake goederenlogistiek

In de mededeling over het actieplan goederenlogistiek geeft de Commissie aan welke acties ze nodig acht om goederenlogistiek efficiënter en duurzamer te maken. Nederland heeft als handelsland belang bij verlaging van de kosten die het handeldrijven met zich meebrengt (zoals kosten van transport, douane, ICT-informatiestromen etc.) en heeft zich daarom positief geuit over de voorstellen van de Commissie, mits dit niet leidt tot extra regelgeving. Daarnaast staat voorop dat het verbeteren van de logistiek in eerste instantie een zaak is van het bedrijfsleven.

Richtlijn vervoer van gevaarlijke goederen over land

Over het voorstel van de Commissie van 2006 voor een Richtlijn betreffende het vervoer van gevaarlijke goederen over de weg, per spoor en over de binnenwateren hebben de Raad en het Europees Parlement dit jaar een akkoord bereikt. Nederland is een groot voorstander van deze richtlijn, omdat binnen de EU nu ook voor de binnenvaart een eenduidig en hoog veiligheidsniveau ontstaat en omdat vervoerders en andere marktpartijen op een gelijk concurrentieniveau kunnen opereren. De regelgeving van de Centrale Commissie voor de Rijnvaart zal voor het vervoer van gevaarlijke stoffen naar deze nieuwe regels verwijzen.

Pakket duurzaam vervoer

Het pakket voorstellen voor duurzaam vervoer is in juli 2008 uitgekomen en bestaat uit de volgende onderdelen:

- Een strategie en een methodologie voor het internaliseren van de externe kosten van alle vervoersmodaliteiten.
- Een voorstel tot aanpassing van de Eurovignetrichtlijn als eerste stap naar het internaliseren van de externe kosten. Zonder een dergelijke herziening is er geen juridische basis voor het in rekening brengen van externe kosten voor het vrachtvervoer over de weg.
- Een mededeling over geluidsreducerende maatregelen voor bestaand spoorwegmaterieel.

Een eerste gedachteswisseling over het (op dat moment nog uit te brengen) pakket duurzaam vervoer heeft plaatsgevonden tijdens de Informele Transportraad van 5/6 mei 2008 onder Sloveens Voorzitterschap. Ook de Franse Informele Transportraad van 1–2 september in La Rochelle zal in het teken staan van dit onderwerp. De herziening van de Eurovignetrichtlijn zal een van de prioriteiten van het Franse Voorzitterschap zijn.

Beleid in voorbereiding

Op het gebied van landvervoer wordt een aantal voorstellen van de Commissie verwacht in 2008, zoals:

- Regelgeving over passagiersrechten in het busvervoer.
- Een actieplan stedelijk vervoer, het vervolg op het Groenboek stedelijk vervoer.
- Herziening van het eerste spoorpakket om het concurrentievermogen van het transport per spoor in Europa te vergroten.

Op het gebied van zeescheepvaart zal naar verwachting in het najaar van 2008 door de Commissie een nieuw zeevaartpakket worden gepresenteerd, dat zal bestaan uit:

- Een mededeling over een strategische visie op de zeevaart in Europa voor de jaren 2008–2018, gericht op het versterken van de kwaliteit en de concurrentiekracht van de Europese zeevaartsector.
- Een voorstel voor herziening van de verordening tot oprichting van het Europese Maritieme Veiligheidsagentschap (EMSA).
- Een voorstel over een Europese maritieme ruimte zonder (administratieve) barrières om het vervoer over zee binnen Europa te bevorderen.

Op het terrein van luchtvaart worden in ieder geval de volgende voorstellen verwacht:

- In december 2008 een regelgevend voorstel van de Commissie over de financiering van veiligheidsmaatregelen in de luchtvaart. Dit voorstel zal met name ingaan op de kostenverdeling tussen de gebruiker en de belastingbetaler van extra nationale veiligheidsmaatregelen in de luchtvaart.
- Een voorstel met betrekking tot het beperken van de uitstoot van stikstofdioxiden (NO_x) door de luchtvaart.

Met betrekking tot de horizontale en multimodale vraagstukken staat het volgende op de rol. Op grond van een delegatie-overeenkomst met de Commissie start ESA (*European Space Agency*) in 2008 met de aanbestedingsprocedure voor de bouw van Galileo. Uiteindelijk moet Galileo in 2013 volledig operationeel zijn. De Commissie zal nog in 2008 starten met een analyse over de betrokkenheid van private partijen bij de exploitatie. Tevens zal de Commissie eind 2008 een actieprogramma presenteren over stimulering van de toepassing van satellietnavigatie in Europa.

Telecommunicatie

Stand van zaken

Herziening EU-reguleringskader op het gebied van elektronische communicatie

Op 13 november 2007 heeft de Commissie concrete voorstellen voor wijziging van het EU-reguleringskader op het gebied van elektronische communicatie ingediend bij het Europees Parlement en de Raad.

Het reguleringskader voor de telecomsector wordt grotendeels bepaald op Europees niveau. Het is een pakket van vijf richtlijnen, een aanbeveling en een verordening dat betrekking heeft op alle aspecten van het telecombeleid: marktregulering, consumentenbescherming, nummerbeleid, universele dienst, privacy en veiligheid. Een geheel nieuw voorstel uit dat pakket betreft de oprichting van een Europese toezichthouder voor de telecomsector.

Het wetgevingspakket wordt om de vier jaar geëvalueerd om het aan te passen aan de marktontwikkelingen. Het bestaande reguleringskader is gebaseerd op richtlijnen die in 2002 zijn vastgesteld en in 2004 in nationale wetgeving zijn geïmplementeerd. Naar verwachting zullen de onderhandelingen over de aanpassingen begin volgend jaar resulteren in nieuwe Europese telecomwetgeving. Nationale implementatie zal dan in 2009 plaatsvinden. De onderhandelingen over deze voorstellen van de Commissie zijn begin dit jaar gestart. Tijdens de VTE-Raad van 12 juni 2008 heeft hierover een eerste gedachtewisseling plaatsgehad.

Nederland is met andere lidstaten tegen uitbreiding van de bevoegdheden van de Commissie om te kunnen ingrijpen bij marktregulering door nationale toezichthouders. Ook de bestaande vetobevoegdheden van de Commissie bij het vooraf toetsen van voorgenomen besluiten van nationale toezichthouders worden ter discussie gesteld. De nationale toezichthouders moeten zelfstandig en onafhankelijk besluiten kunnen nemen. De rechter kan deze besluiten toetsen.

Nederland is, evenals de andere lidstaten, ook geen voorstander van een nieuwe Europese toezichthouder. De bestaande organisaties kunnen de Commissie en Lidstaten van advies voorzien. Het bestaande Europese samenwerkingsverband van nationale toezichthouders, de *European Regulators Group*, moet wel een zwaardere rol krijgen als bewaker van de consistentie bij marktregulering.

Sinds 30 juni 2007 is een verordening van de Raad van kracht om het grensoverschrijdend mobiel bellen in de EU goedkoper te maken. De Commissie heeft zich ertoe verplicht de effecten van deze zogenaamde *roaming*-verordening binnen 18 maanden na de inwerkingtreding te evalueren op basis van marktontwikkelingen en overwegingen van consumentenbescherming. Afhankelijk van de resultaten van deze evaluatie zal de Commissie besluiten of de verordening moet worden verlengd dan wel of de werkingssfeer ervan moet worden uitgebreid tot andere mobiele telefoondiensten, zoals SMS (*Short Message Service*) en MMS (*Multimedia Messaging Service*). Er zijn inmiddels in toenemende mate signalen, afkomstig van nationale toezichthouders en consumentenorganisaties, dat de tarieven voor internationaal SMSen onverklaarbaar en onnodig hoog zijn. De Commissie heeft de Europese telecomaانبieders opgeroepen vrijwillig hun grensoverschrijdende sms-tarieven uiterlijk 1 juli 2008 te verlagen. Indien de telecomaانبieders daaraan geen gevolg geven, heeft de Commissie tijdens de VTE-Raad van 12 juni 2008 alvast aangekondigd spoedig met regelgeving te zullen komen om zodoende de gewenste tariefverlagingen te kunnen afdwingen. Nederland steunt de Commissie hierin.

Informatie- en netwerkbeveiliging

De Commissie heeft op 20 december 2007 een mededeling uitgebracht aan het Europees Parlement en de Raad over de door een externe organisatie (IDC) uitgevoerde mid-term evaluatie van het Europese Agentschap voor Netwerk- en Informatiebeveiliging (ENISA). De uitkomst ervan was dat beveiliging van elektronische communicatie en informatie aan belang toeneemt en de behoefte om vanuit de Europese Unie aan de versterking van een cultuur van informatiebeveiliging bij te dragen nog steeds actueel is. De Raad van Bestuur van ENISA (waarin alle lidstaten, de Commissie en de private sector zijn vertegenwoordigd) heeft, conform de verordening waarbij ENISA is ingesteld, de uitkomsten met een aantal aanbevelingen onderschreven. De Commissie heeft aangegeven met een nieuw voorstel te zullen komen voor netwerk- en informatiebeveiliging. In de aanloop naar dat nieuwe voorstel hebben het Europees Parlement en de Raad inmiddels ingestemd met een verlenging van het bestaande mandaat van ENISA met drie jaar tot 14 maart 2012.

Implementatie i2010

Het i2010 programma is een langlopend programma dat zorg draagt voor een geïntegreerd ICT-beleid op Europees en nationaal niveau om bij te dragen aan de Lissabondoelstelling. Prioriteiten zijn: betaalbare breedbandtoegang entoeepassingen, het ontwikkelen en distribueren van nieuwe content en services, veiligheid en vertrouwen, onderzoek en

ontwikkeling en *eInclusion* (bevorderen van mogelijkheid tot deelname van alle burgers aan de informatiemaatschappij). Daarnaast is extra aandacht besteed aan de bestrijding van spam en spyware.

Op 17 april 2008 heeft de Commissie een mededeling over een tussentijdse herziening van het i2010 programma aangeboden aan het Europees Parlement en de Raad. De Raad heeft hierover op 12 juni 2008 conclusies aangenomen. Daarin wordt onder meer de Commissie verzocht in de lente van 2009 te rapporteren aan de Europese Raad over de bijdrage van ICT aan de economische groei van Europa. Ook wordt de Commissie uitgenodigd om in overleg met de lidstaten in de herfst van 2009 daadwerkelijk een herziening van het i2010-actieplan te initiëren, rekening houdend met de Lissabonagenda.

Beleid in voorbereiding

- *Herziening EU regelgevend kader op het gebied van elektronische communicatie.*
- *Het in 2008 uitbrengen van het *eInclusion initiative* (bevorderen van mogelijkheid tot deelname van alle burgers aan de informatiemaatschappij).*
- *Herziening van het i2010-actieplan.*

Energieraad

Stand van Zaken:

Tijdens het Portugese en Sloveense voorzitterschap was veel aandacht voor de onderwerpen die onder Duits voorzitterschap ook al op hoog op de agenda van de Energieraad hadden gestaan: de vervolmaking van de interne energiemarkt en de transitie naar een duurzame Europese energiehuishouding. Op 19 september 2007 presenteerde de Commissie vijf wetgevingsvoorstellen ter verdere vervolmaking van de interne Europese energiemarkt.

Daarnaast kwam de Commissie op 23 januari 2008 met een pakket wetgevingsvoorstellen op klimaat- en energieterrein. Onderdeel van dit pakket is een voorstel voor een richtlijn die invulling moet geven aan de doelstellingen van de Voorjaarsraad 2007 om in 2020 20% van de Europese energieconsumptie uit hernieuwbare energie en 10% van het transportbrandstoffenverbruik uit biobrandstoffen te laten bestaan.

Duurzame energiehuishouding/Klimaat en energie

Op 23 januari 2008 presenteerde de Commissie haar voorstel voor een richtlijn hernieuwbare energie. In dit voorstel is ook de invulling van de 10%-biobrandstoffendoelstelling van de Voorjaarsraad 2007 opgenomen. Tijdens de Energieraad van februari 2008 is het richtlijnvoorstel een eerste keer door de Europese energieministers besproken. De daaropvolgende Voorjaarsraad heeft de politieke hoofdlijnen voor de onderhandelingen in de Raadswerkgroep Energie vastgelegd. Zo heeft een groot aantal lidstaten tijdens de Voorjaarsraad aangegeven erg veel waarde te hechten aan een goed werkend systeem voor de handel in hernieuwbare energiecertificaten en werd er – mede onder leiding van Nederland – een krachtige oproep tot een *duurzame* productie van biobrandstoffen gedaan. Nederland heeft daarbij gewezen op de noodzaak van een stap-voor-stap-benadering, waarbij voortdurend de directe en indirecte effecten van het gebruik van biobrandstoffen worden gemonitord en

waarbij wordt bijgestuurd waar nodig, in het uiterste geval door heroverweging van de kwantitatieve doelstelling.

Verdere vervolmaking van de interne energiemarkt

De vijf wetgevingsvoorstellen zijn een uitwerking van de plannen die de Commissie in de mededeling «*Een energiebeleid voor Europa*» al voor de interne energiemarkt had verwoord. Belangrijkste voorstellen van dit «*derde pakket liberalisering*», zijn de wijzigingsvoorstellen voor de gas- en elektriciteitsrichtlijnen (resp. 2003/55 en 2003/54), met als speerpunt de voorstellen voor een effectieve ontvlechting van de commerciële (productie en levering) en netwerkactiviteiten van de Europese energiebedrijven. In de afgelopen periode is in de Raadswerkgroep Energie en de verschillende Energieraden intensief onderhandeld over met name de voorstellen tot ontvlechting van de commerciële en netwerkactiviteiten. Nederland heeft zich daarbij intensief ingezet voor een voorstel dat de onafhankelijkheid van het netbeheer en de vereiste investeringen in de netten garandeert.

Tijdens de Energieraad van 6 juni jl. zijn de lidstaten ten aanzien van de ontvlechttingsvoorstellen een gemeenschappelijke aanpak overeengekomen, die erop neerkomt dat lidstaten kunnen kiezen voor drie opties: volledige eigendomsontbundeling (OU), de onafhankelijke netbeheerder (ISO) of de onafhankelijke transmissienetbeheerder (ITO). Cruciaal voor Nederland is daarbij dat lidstaten die voor OU hebben gekozen in de voorstellen de mogelijkheid wordt geboden om hun gesplitste energiebedrijven af te schermen voor overnames door niet gesplitste energiebedrijven uit lidstaten die voor het ITO-model hebben gekozen.

Ook zal na een aantal jaar gekeken worden of het ITO-model de gewenste onafhankelijkheid van het netbeheer kan garanderen. Mocht dit niet het geval zijn, dan kan de Commissie verdere voorstellen doen. Onder Frans voorzitterschap zal de gemeenschappelijke aanpak worden uitgewerkt in concrete wetgevingsvoorstellen. Naar verwachting zal de Energieraad van 10 oktober tot een politiek akkoord over de voorstellen kunnen komen.

Extern energiebeleid

De EU heeft zich het afgelopen jaar actief opgesteld in het intensiveren van de energierelaties met derde landen. Zo is tijdens de G8 van juni 2008 onder Japans Voorzitterschap de internationale kaderovereenkomst voor energiebesparing ondertekend. De Europese Unie heeft stappen gezet om de toetreding door Noorwegen, Turkije, Oekraïne en Moldavië tot de Energiegemeenschap te bevorderen. Voorts is een partnerschapsovereenkomst getekend tussen de EU en Afrika (als onderdeel van de EU-Afrika Strategie) om structureel met Afrika over energiegerelateerde onderwerpen te spreken en waar mogelijk samen te werken.

Daarnaast heeft de Unie in het afgelopen jaar de energierelaties met een significant aantal energieproducerende en -consumerende landen geïntensiveerd, onder andere door de ondertekening van een Memorandum of Understanding met Turkmenistan, als ook door intensieve samenwerking met Rusland en Oekraïne, onder andere gericht op het gasconflict aldaar. Voorts is tijdens een aantal bijeenkomsten tussen de EU en derde landen aandacht geschonken aan het thema energie (EU-India, EU-China).

Beleid in voorbereiding:

Duurzame energiehuishouding/Klimaat en energie

Het is de bedoeling om de onderhandelingen over de voorstellen van het klimaat- en energiepakket, waaronder het richtlijnvoorstel hernieuwbare energie, onder Frans voorzitterschap af te ronden. De voorstellen kunnen dan, na een plenaire stemming van het Europees Parlement begin 2009, nog voor de verkiezingen voor het Europees Parlement van juni 2009 in werking treden.

Extern energiebeleid

Het vraagstuk van de voorzieningszekerheid staat in vergelijking met de andere pijlers (marktwerking en verduurzaming) nog steeds in de kinderschoenen. Een verregaande ontwikkeling van het Europese externe energiebeleid is tot op heden niet haalbaar gebleken. Naast de bestaande samenwerkingsverbanden en dialogen in multilateraal verband en met derde landen zal de Unie het komende jaar een verdieping van de externe dimensie van het externe energiebeleid moeten ontwikkelen.

De Commissie zal hiertoe in de 2e *Strategic Energy Review* een aanzet doen: energievoorzieningszekerheid vormt daarin het hoofdthema. Frankrijk heeft aangegeven dit onderwerp hoge prioriteit toe te zullen kennen tijdens het Franse Voorzitterschap. Overigens zal het thema energie ook de nodige aandacht krijgen tijdens de onderhandelingen over het vervolg van het Partnerschaps- en Samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en Rusland.

Nederland zal zich in ieder geval sterk maken voor opname van de versterking van de relaties met de belangrijkste externe energieproducerende landen in deze *Strategic Energy Review*, met name gericht op Rusland, de Centraal-Aziatische republieken en Algerije. Daarnaast zal Nederland pleiten voor bevordering van trans-Europese netwerken ter versterking van de Europese energievoorzieningszekerheid

8. LANDBOUW- EN VISSERIJRAAD

Vergaderdata

21–23 september 2008	Informe Raad LenV
29–30 september 2008	Raad LenV
27–28 oktober 2008	Raad LenV
17–18 november 2008	Raad LenV
28 november 2008	(mogelijk) Raad LenV
17–19 december 2008	Raad LenV
12 januari 2009	(mogelijk) Raad LenV
19–20 januari 2009	Raad LenV
23–24 februari 2009	Raad LenV
23–24 maart 2009	Raad LenV
23–24 april 2009	Raad LenV
17–19 mei 2009	Informe Raad LenV
25–25 mei 2009	Raad LenV
22–23 juni 2009	Raad LenV

Stand van zaken «Health Check» Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)

Op 20 november 2007 heeft de Commissie de Mededeling *Preparing for the Health Check of the CAP reform* gepresenteerd. De *health check* is een tussentijdse evaluatie van het hervormde GLB en moet leiden tot een aantal concrete beleidsaanpassingen en additionele maatregelen in de periode tot 2013. De voornaamste voorstellen die de Commissie in haar mededeling noemt zijn verdere ontkoppeling van resterende productie-steun en afslanking van het handelsversturende markt- en prijsbeleid, meer aandacht voor nieuwe uitdagingen (klimaat, bio-energie, water-beheer, biodiversiteit en risico- en crisismanagement) en verdere versterking van plattelandsontwikkeling (door extra modulatie).

Na een aantal discussies in de Landbouw en Visserijraad, afgesloten door de aanname van Raadsconclusies in maart 2008, presenteerde de Commissie eind mei 2008 wetgevingsvoorstellen. Deze werden in de daarop volgende Raden besproken. Het streven is om tijdens het Franse voorzitterschap tot een politiek akkoord te komen over deze voorstellen en de *health check* daarmee af te ronden.

De Nederlandse inzet voor de *health check* is in een tweetal brieven¹

Nederland wil zich tevens inzetten om de huidige Europese inkomens-toeslagen in de landbouw in de toekomst meer te koppelen aan het realiseren van «maatschappelijke waarden». Nederland wil daarom in de komende periode overstappen van een toeslagensysteem gebaseerd op historische productie naar een systeem om gebiedsgericht extra betalingen te doen voor maatschappelijke prestaties voor het collectief instandhouden of realiseren van specifieke waarden die van maatschap-pelijk belang zijn, bijvoorbeeld op het terrein van landschap, natuur, duurzaam waterbeheer en milieu. Daarbij ontvangen vooral boeren in gebieden met een specifiek concurrentienadeel nog inkomenssteun, mits het voortbestaan van agrarische bedrijvigheid in dat gebied maatschap-pelijk relevant wordt gevonden. Daarnaast zouden boeren een vergoeding kunnen krijgen voor zogenaamde blauwe en groene diensten of voor het verrichten van bovenwettelijke maatschappelijke prestaties (bijvoorbeeld op het gebied van dierenwelzijn). Een verdere uitwerking van deze ideeën zal voor het einde van 2008 aan de Kamer worden toegezonden.

¹ Kamerstukken 2007–2008, 28 625, nr. 59 en nr. 54.<pa aan de Tweede Kamer uiteengezet. Nederland steunt de algemene inzet van de Commissie ten aanzien van de *health check* gericht op een verdere afbouw van markt-interventies en meer aandacht voor duurzaamheid. Nederland is echter niet overtuigd van het voorstel voor extra verplichte modulatie. Door eerdere modulatie en andere budgettaire voorstellen zijn al de nodige aangrijpingspunten voor verdere vermaatschappelijking beschikbaar.

Verruiming Melkquota

In maart 2008 heeft de Raad overeenstemming bereikt over verruiming van de melkquota. Met ingang van 1 april 2008 zijn de melkquota met 2% (2,84 miljoen ton) uitgebreid. Deze 2% verruiming komt in 11 lidstaten, waaronder Nederland, bovenop de 0,5% quotaverruiming waartoe in 2003 tijdens de *Mid Term Review* van het GLB al besloten is. Met de verruiming van de melkquota kunnen melkveehouders in Nederland en elders in Europa profiteren van de structureel stijgende vraag naar melk en melkproducten. Nederland wil in het kader van de *health check* van het GLB afspraken maken over verdere verruiming van de quota om op die manier de overgangperiode naar de volledige afschaffing van de melkquotering in 2015 goed te benutten. De mogelijkheid om meer melk te produceren geldt uiteraard binnen de vigerende milieuvorwaarden.

Hervorming marktordening wijn

In december 2007 bereikte de Raad een politiek akkoord over de hervorming van de marktverordening wijn. Doel van de hervorming is het concurrentievermogen van de Europese wijnproducenten te versterken en vraag en aanbod in evenwicht te brengen. In de onderhandelingen heeft Nederland zich samen met andere lidstaten ingezet om de traditionele methode van verrijking met suiker te behouden. In het uiteindelijke compromis is het voorstel suiker te verbieden geschrapt en zijn de zogenaamde verrijkingswaarden slechts beperkt verlaagd. Marktondersteunende maatregelen als particuliere opslag en steun voor distillatie worden over een periode van vier jaar uitgefaseerd, terwijl exportsubsidies per direct zijn afgeschaft. Met de hervorming wordt het wijnbeleid meer marktgeoriënteerd, WTO-conform en in lijn gebracht met de reeds eerder hervormde marktordeningen.

Gedistilleerde dranken

De Raad van december 2007 heeft overeenstemming bereikt over een nieuwe verordening voor gedistilleerde dranken. Deze nieuwe verordening is nodig om de regelgeving aan te passen aan nieuwe technische ontwikkelingen en aan de WTO voorschriften, met name op het vlak van geografische aanduidingen. Met de aanneming van deze nieuwe verordening krijgen jenever, jonge jenever, oude jenever, graanjenever en vruchtenjenever de status van beschermde geografische aanduidingen. Voortaan mogen deze producten alleen nog maar worden gemaakt in Nederland, België, de departementen Nord en Pas-de-Calais in Frankrijk en de Duitse deelstaten Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen. Oude en jonge jenever mogen straks alleen in Nederland en België worden gemaakt. Voor Nederland is dit het grote winstpunt van de nieuwe verordening.

Gewasbeschermingsmiddelen

Sinds 2006 wordt over drie Europese wetgevingsvoorstellen op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen onderhandeld. In de Landbouwwaard van juni 2008 is in eerste lezing een akkoord bereikt op de nieuwe verordening voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen die de Commissie in juli 2006 had voorgesteld. Het Europees Parlement heeft in oktober 2007 haar eerste lezing uitgebracht. Nederland hecht op dit dossier aan een duurzaam en effectief middelenpakket. Ten tweede is in de Landbouwwaard van mei 2008 in eerste lezing een gemeenschappelijk standpunt bereikt over de nieuwe kaderrichtlijn voor duurzaam gebruik van pesticiden die de Commissie in juli 2006 had voorgesteld. Het Europees Parlement heeft in oktober 2007 haar eerste

lezing uitgebracht. Nederland hecht op dit dossier aan harmonisatie van duurzaam gebruik en risicoreductie van het gebruik van pesticiden. Ten derde is in de Landbouwwraad van juni 2008 in eerste lezing een akkoord bereikt op de nieuwe verordening voor statistische gegevens van gewasbeschermingsmiddelen die de Commissie in december 2006 had voorgesteld. Het Europees Parlement heeft in januari 2008 haar eerste lezing uitgebracht. Nederland hecht op dit dossier aan vertrouwelijke harmonisatie van communautaire statistieken. Het Franse voorzitterschap streeft in de Landbouwwraad van december 2008 naar een akkoord in tweede lezing op deze drie dossiers.

EU-diergezondheidsbeleid 2007–2013

De Commissie heeft in september 2007 een Mededeling over een nieuwe strategie voor diergezondheid voor de EU (2007–2013) gepubliceerd die er primair op gericht is om dierziekten binnen de Unie te voorkomen en om veilige handel in dieren en hun producten binnen de Unie te bevorderen. Tevens dient de gezondheid en het welzijn van dieren te worden bevorderd. Ter nadere uitwerking van de mededeling zal de Commissie een Actieplan opstellen dat naar verwachting in september 2008 zal worden gepubliceerd

Informeel Landbouwraden september 2007 en mei 2008

De Informeel Landbouwraden in Porto van 16 tot en met 18 september 2007 had als thema «*Importance of agri-food sector to the sustainable development of rural territories*» meegekregen. De discussie werd gevoerd op basis van een werkdocument waarin het belang van de agri-food ketens voor de duurzame ontwikkeling van het platteland onder de aandacht werd gebracht. Naast het belang van landbouw voor het platteland, werd ook gesproken over de toegevoegde waarde van het platteland op het gebied van economie, toerisme en milieu, waaronder de bescherming van natuurwaarden.

Total Allowable Catches (TACs) en quota

De Raad heeft in december 2007 een akkoord bereikt over de toegestane vangsthoeveelheden voor 2008 en over de voorwaarden waaronder op betrokken bestanden kan worden gevestigd. Voor de soorten die voor Nederland van belang zijn betekent dit onder meer een daling met 15% voor tong, 2% voor schol, 41% voor haring in de Noordzee, 35% voor blauwe wijting en 9% voor makreel. De vangstmogelijkheden voor tarbot en griet zijn gelijk gebleven. De TACs voor de Noordzeekabeljauw (11%) en horsmakreel in de westelijke wateren (24%) zijn gestegen. Het aantal zeedagen gaat met 10% omlaag, waarbij er wel op gelet wordt dat er genoeg dagen overblijven om de quota op te vissen. In het zeedagen-systeem is meer flexibiliteit gebracht waardoor onder meer de mogelijkheid bestaat om maatregelen die ongewenste vangsten van kabeljauw en platvis voorkomen te belonen met extra zeedagen. De Raad heeft tevens besloten tot verlenging van het op beperkte schaal toestaan van de pulse techniek in de boomkorvisserij. Met de uitkomst van de Raad zijn besluiten genomen die recht doen aan de bestands situatie en tegelijkertijd perspectief bieden aan de visserijsectoren.

Illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij (IUU)

De Raad heeft in juni 2008 een politiek akkoord bereikt over de bestrijding van *Illegal, Unreported and Unregulated fishing* (IUU-visserij). Het betreft een breed pakket aan maatregelen. Zo worden controles in Europese havens van vissersvaartuigen uit derde landen aangescherpt en moet alle

geïmporteerde vis in de toekomst voorzien zijn van een certificaat. Ook wordt een sanctieregime en een communautair alarmsysteem opgezet.

Herstructurering vissersvloten

In juli 2008 heeft de Raad een politiek akkoord bereikt over een verordening gericht op de herstructurering van de door de economische crisis getroffen Europese visserijsector. In verband met de gestegen olieprijs is besloten de herstructurering van de vissersvloten versneld door te voeren. Hiervoor is herschikking van middelen binnen het Europees Visserijfonds (EVF) nodig. De Raad discussieerde tevens over eventuele extra financiële steunmaatregelen voor de visserijsector. Nadere discussie en meer concrete voorstellen worden in de tweede helft van 2008 verwacht.

Overige visserijdossiers

Vanwege de slechte kabeljauwbestanden in de Oostzee heeft de Raad besloten tot een meerjarenbeheerplan voor kabeljauw. Tevens is een akkoord bereikt over de gespreide terugbetaling van te veel gevangen kabeljauw door Polen.

Overbevissing op blauwvintonijn heeft geleid tot aanpassing van de quota en aanname van een herstelplan. Het gaat daarbij onder meer om versterking van handhaving en beperking van de vlootcapaciteit.

Met Mauritanië is binnen de bestaande partnerschapsovereenkomst (2006–2012) een nieuw Protocol overeengekomen. Wegens onderbenutting zijn de visserijmogelijkheden hierbij gereduceerd.

Beleid in voorbereiding:

Health check GLB

Frankrijk streeft ernaar om voor het einde van 2008 een politiek akkoord te bereiken over de wetgevingsvoorstellen in het kader van de GLB *health check*. Mogelijk zullen de Fransen ook een aantal algemene GLB-discussies entameren, bijvoorbeeld over versterking van producentenorganisaties en risico- en crisismanagement.

Schoolfruit

In de Raad van juli 2008 heeft de Commissie een voorstel gepresenteerd voor een Europees schoolfruitprogramma. Het voorstel voorziet in een EU-fonds waar lidstaten op basis van vrijwilligheid en door cofinanciering aan deel kunnen nemen. Doel is schoolkinderen te stimuleren vaker groente en fruit te eten en hen te informeren over goede voedingsgewoonten. Bespreking van het voorstel en besluitvorming is voorzien voor de tweede helft van 2008.

Hervorming GVB

Het Franse Voorzitterschap is voornemens om tijdens een informele bijeenkomst van de Visserijministers van gedachten te wisselen over de hervorming van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid in 2012.

TAC/quota 2009

De Raad van december zal de TAC/quota alsmede de begeleidende voorwaarden voor 2009 vaststellen.

Herstelplan kabeljauw

In april 2008 heeft Visserijcommissaris Borg het nieuwe voorstel voor aanpassing van het herstelplan kabeljauw aan de Raad gepresenteerd. Nieuw in het plan is de opname van de Keltische Zee, de geleidelijke

daling van de visserijsterfte en het overschakelen van inflexibele zeedagen naar een flexibel systeem op basis van kilowattdagen. Waarschijnlijk worden de onderhandelingen over het plan in de tweede helft van 2008 afgerond.

Technische maatregelen

De Commissie heeft een herziening van het bestaande stelsel van technische maatregelen in de visserij voorgesteld. Deze maatregelen hebben betrekking op de maaswijdten, de te gebruiken vistuigen, de minimum-aanlandingsmaten, toegangsbeperkingen tot viswateren etc. Naar verwachting zal in de tweede helft van 2008 worden gestart met de voorbereiding van de besluitvorming in de Raad.

Controleverordening

De Commissie zal dit najaar een nieuwe controleverordening aan de Raad voorleggen. In deze verordening zal de structuur en aanpak van de controlesystemen in de lidstaten worden opgenomen. In het licht van het recente rapport van de Europese Rekenkamer is aanpassing van de controleafspraken noodzakelijk. De Raad zal dit voorstel in het najaar en in 2009 bespreken.

9. MILIEURAAD

Vergaderdata

<i>20 oktober 2008</i>	<i>Milieuraad</i>
<i>4–5 december 2008</i>	<i>Milieuraad</i>
<i>2 maart 2009</i>	<i>Milieuraad</i>
<i>12–14 juni 2009</i>	<i>Informeel milieuraad</i>
<i>25 juni 2009</i>	<i>Milieuraad</i>

Stand van Zaken

De Milieuraad heeft zich het afgelopen jaar onder andere gebogen over klimaat en energie, bodembescherming en genetisch gemodificeerde mechanismen. Nederland heeft in het bijzonder aandacht gevraagd voor financiering van klimaatbeleid, vervuiling door de zeescheepvaart en geluidsoverlast door autobanden en AWACS radarvliegtuigen.

Klimaat en energie

In vervolg op de politieke afspraken over klimaat en energie op de Europese Raad van begin 2007 heeft de Milieuraad veel concreet werk verricht. Zo discussieerde de Raad eind 2007 over de herziening van de richtlijn Brandstofkwaliteit, in het bijzonder over de gewenste broeikasgasreductie als gevolg van nieuwe eisen voor de samenstelling van transportbrandstoffen. Ook debatteerde de Raad over de opname van luchtvaart in het Europese *Emission Trading Scheme* (ETS). Het debat hierover concentreerde zich op de ingangsdatum voor vluchten binnen en buiten de Unie, het percentage te veilen rechten en het CO₂-plafond. Op 8 juli heeft het Europees Parlement plenair gestemd en is het akkoord gegaan met de toevoeging van luchtvaart in het ETS. De Raad sprak eind 2007 over de Europese inzet bij de wereldklimaatop in Bali. De milieuministers waren vrijwel eensgezind in hun pleidooi voor het omzetten van politieke verklaringen in acties in Bali. In een latere Milieuraad zette Nederland dit pleidooi nog eens kracht bij door aandacht te vragen voor financiering voor klimaatbeleid. De Klimaatop in Bali resulteerde in het vastleggen van de internationale afspraken over de uitgangspunten van een wereldwijde post-2012 klimaatakkoord en het onderhandelingsproces daartoe in het zogenaamde Bali Actieplan, waarin de Nederlandse inzet vrijwel geheel terug te vinden is.

Begin 2008 boog de Raad zich over het pakket aan voorstellen over klimaat en energie, gepubliceerd door de Commissie op 23 januari. Het Klimaat- en energiepakket betreft vier voorstellen: de herziening van het Europese ETS, de verdeling van de inspanningen voor de reductie van broeikasgassen tussen de lidstaten, de afvang en opslag van CO₂ (*Carbon Capture and Storage; CCS*) en een voorstel voor een richtlijn hernieuwbare energie met het oog op een vergroting van het aandeel hernieuwbare energie in de energieconsumptie met inbegrip van biobrandstoffen. Het pakket leverde een groot aantal vragen van de lidstaten op, maar werd over de gehele linie toch met grote instemming ontvangen. Tijdens het Sloveense Voorzitterschap heeft de Milieuraad tweemaal een beleidsdebat gewijd aan het klimaat- en energiepakket. Hierbij kwam naar voren dat de Raad ervan overtuigd is dat uiterlijk begin 2009 overeenstemming bereikt dient te worden over het klimaat- en energiepakket. Tegelijkertijd hield een aantal lidstaten vast aan standpunten die het bereiken van een dergelijk akkoord compliceren.

De CO₂-uitstoot van auto's is het laatste jaar een aantal keer aan de orde geweest in de Raad. De Raad kwam in 2007 bij de Raadsconclusies over de Commissie-mededeling al overeen om de CO₂-uitstoot in 2012 te verminderen tot 120g/km, waarvan 130 g/km via een CO₂-norm voor nieuwe personenauto's en 10 g/km via een pakket additionele maatregelen (zoals autobanden met minder rolweerstand, zuinige bestelauto's en auto-airconditioning). De normstelling van 130 gr/km is ook opgenomen in de verordening van de Commissie van december 2007 over hetzelfde onderwerp. Hierin worden tevens sancties voorgesteld voor autofabrikanten die niet aan de norm voldoen. Langetermijndoelstellingen voor na 2012 ontbreken echter. Met name Nederland heeft zich vervolgens ingezet om ook doelstellingen op te nemen voor de CO₂-norm voor nieuwe personenauto's voor de jaren 2012–2020. Hoewel Nederland op veel bijjal kan rekenen, is nog onzeker of ook werkelijk voldoende lidstaten concrete doelstellingen voor na 2012 nu al willen vastleggen. Ook wordt door enkele belangrijke lidstaten gepleit voor een gefaseerde invoering van de sancties. Het Franse voorzitterschap streeft naar een politiek akkoord in het najaar van 2008.

Bodembescherming

Na eerdere besprekingen in de Raad over het voorstel voor de kader-richtlijn bodembescherming, lag eind 2007 een compromistekst van het voorzitterschap voor. Tijdens de Raad bleek dat niet alleen Nederland, maar ook Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Oostenrijk dit compromis niet konden steunen. Evenals Nederland vonden deze landen de Europese inmenging op dit terrein een stap te ver gaan. Er ontstond een blokkerende minderheid tegen het voorstel. Het merendeel van de overige lidstaten sprak echter uit wel richting een Europees bodembeleid te willen. Tussen het Franse en eventueel volgende inkomende voorzitterschappen en de Commissie zal beraad plaatsvinden over hernieuwde opening van de onderhandelingen.

Genetisch gemodificeerde organismen (GGO's)

Eind 2007 discussieerde de Raad opnieuw over GGO's. Ditmaal over een Commissiebesluit om Oostenrijk te dwingen zijn grenzen open te stellen voor de import en teelt van twee soorten genetisch gemodificeerd maïs die eerder door Frankrijk toegelaten waren. Voor het eerst is zo'n besluit niet verworpen. Ten aanzien van GGO's wisselde de Raad van juni 2008 uitgebreid van gedachten, onder andere over het betrekken van maatschappelijke aspecten bij het debat en over de nationale beleidsruimte van individuele lidstaten met betrekking tot teelt van in de Unie toegelaten GGO's. Het Franse voorzitterschap heeft deze discussie voortgezet in de Informele Milieuraad in juli. Voor de tweede helft van 2008 wordt voorzien dat de discussie over GGO's uitvoerig aan de orde zal komen. Er zijn twee nieuwe discussiegroepen opgericht: één zogenaamde sherpa groep onder voorzitterschap van de Commissie en één Ad hoc groep onder Frans voorzitterschap. Op basis van de discussies in de groepen zal in de Milieuraad in oktober een oriënterend debat worden gehouden. Het Franse voorzitterschap is voornemens in de milieuraad van december Raadsconclusies aan te nemen.

Nederland is tevreden over de huidige wetenschappelijke beoordelingsprocedure die de Unie voor de toelating van GGO's hanteert, maar is bereid mee te denken over mogelijke verbeterpunten. Daarnaast vindt Nederland het van belang dat er een goede discussie gevoerd wordt over andere aspecten van het GGO-beleid, zoals maatschappelijke en economische aspecten. Echter, deze discussie dient gescheiden te blijven van de

technisch-wetenschappelijke beoordeling van GGO's. Uitkomst van de discussie zou moeten zijn dat EFSA (*European Food Safety Authority*) het mandaat, gezag en vertrouwen van de lidstaten krijgt.

Zeescheepvaart

In maart 2008 riep Nederland de Raad op tot een ambitieuze inzet van de lidstaten in de op handen zijnde onderhandelingen binnen de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) over luchtvervuilende emissies van de zeescheepvaart. Een groot aantal lidstaten sprak hiervoor steun uit. Het is verheugend dat door de MEPC (*Marine environment Protection Committee*) van de IMO vervolgens inderdaad concrete afspraken zijn overeengekomen om luchtvervuilende emissies van de zeescheepvaart terug te dringen. In oktober 2008 zullen deze afspraken nog daadwerkelijk moeten worden vastgelegd. Voor 2009 zijn maatregelen in EU-verband voorzien voor dit onderwerp, en zal moeten worden bekeken hoe de doelstellingen een concrete invulling kunnen krijgen.

Geluidsoverlast door AWACS radarverkenningvliegtuigen

Nederland vroeg om aandacht voor de geluidsoverlast die AWACS radarverkenningvliegtuigen veroorzaken in de gemeente Onderbanken, en wees daarbij op het paradoxale feit dat deze toestellen, hoewel technisch gelijkstaand aan civiele luchtvaartuigen, niet onder de Europese geluidsnormen vallen. Dit leverde bijval van Duitsland op en resulteerde in aandacht van de Commissie voor het probleem. De Commissie heeft aangegeven dat een oplossing primair in NAVO-verband gezocht zou moeten worden, maar hield – voor het geval dit niet succesvol is – de mogelijkheid open om Europese maatregelen voor te stellen.

Autobanden

Nederland heeft met succes aangedrongen op een spoedige herziening van de Bandenrichtlijn en voor het aanpakken van geluidshinder met ambitieuze normen en maatregelen bij de bron. Op 23 mei 2008 heeft de Commissie een nieuw voorstel uitgebracht voor een verordening aangaande de typegoedkeuringsregelgeving voor motorvoertuigen. Dit voorstel bestaat uit drie onderdelen: een beoogde vereenvoudiging van de typegoedkeuringsregelgeving, een verplichtstelling van nieuwe verkeersveiligheidssystemen voor voertuigen en nieuwe limietwaarden voor het geluid van banden en bandendrukmeters.

In dit voorstel zijn de door het *Forum of European National Highway Research Laboratories* voorgestelde normen de facto overgenomen voor wat betreft personenauto's. De voorgestelde normen voor bestel- en vrachtwagenbanden blijven echter significant achter en moeten naar Nederlands inzicht verscherpt worden. Nederland pleit verder voor verkorting van het tijdpad van de invoering. Tot slot zal Nederland de Commissie en het voorzitterschap verzoeken om een regelmatig verslag van de stand van zaken in de Milieuraad.

Euro VI – emissienormen voor vrachtwagens

Dit jaar wordt een forse aanscherping van de emissienormen (o.a. NO_x en fijnstof) voor vrachtwagens, bussen en andere zware wegvoertuigen via het voorstel Euro VI in de Raad besproken. De voorgestelde Euro VI normen zouden vanaf april 2013 voor nieuwe typegoedkeuringen en vanaf oktober 2014 voor alle nieuw verkochte voertuigen moeten gelden. Nederland is, evenals andere lidstaten, blij met dit voorstel (omdat het bronbeleid van groot belang is voor het halen van milieukwaliteitsdoelstellingen). Nederland dringt in de Raad sterk aan op vervroeging van de inwerkingtredingsdata en krijgt daarvoor ook enige steun van andere

lidstaten. Dit is met name van belang voor Nederland met het oog op het behalen van de NO₂ luchtkwaliteitsdoelen in 2015.

Overige onderwerpen

- De Milieuraad heeft evenals de Transportraad in 2007 gesproken over de voortgang van de implementatie van de Europese Duurzaamheidsstrategie.
- Eind 2007 werden Raadsconclusies aangenomen met als doel de Commissie en lidstaten aan te sporen acties uit het Europees actieplan voor milieu en gezondheid onverminderd en op sommige punten geïntensiveerd voort te zetten.
- Op voordracht van het Portugese voorzitterschap zijn eind 2007 tevens Raadsconclusies aangenomen over waterschaarste en droogte, waarin in eerste instantie een aanpak onder de bestaande Kaderrichtlijn Water afgesproken werd.
- In 2007 en 2008 is tussen de Milieuraad en het Europees Parlement onderhandeld over de voorstellen voor milieukwaliteitsnormen voor water, het verbod van de uitvoer van metallisch kwik en afvalstoffen.
- Begin 2008 is in de Milieuraad de Europese inzet voor de 9e bijeenkomst van partijen over Biodiversiteit en 4e bijeenkomst van partijen over Bioveiligheid overeengekomen.

Beleid in voorbereiding

Klimaat en energie

Het klimaatbeleid blijft ook in 2009 één van de speerpunten van het werk van de Raad en één van de prioriteiten voor Nederland. De verwachting is dat in het voorjaar van 2009 de Raad en het Europees Parlement de voorstellen ten aanzien van klimaat en energie zullen vaststellen. Dit lijkt een realistisch scenario. De politieke wil tot op het niveau van de Europese Raad om het gehele pakket voor de zomer 2009 af te ronden lijkt zijn vruchten af te werpen. Het Frans voorzitterschap heeft gekozen voor een voortvarende aanpak en is vastbesloten om tot een akkoord te komen.

De Commissie zal nauw samenwerken met de lidstaten om de gemeenschappelijke EU-positie voor de wereldklimaatop in Kopenhagen vast te stellen. Voor Nederland is dit het komende jaar van groot belang.

Duurzaam consumeren en produceren

De Commissie heeft op 16 juli 2008 het Actieplan voor Duurzame Productie en Consumptie en Duurzaam Industriebeleid gepresenteerd. Het bevorderen van duurzame productie en consumptie en het omzetten van uitdagingen op het gebied van klimaat en milieu in economische kansen is de overkoepelende doelstelling van het Actieplan. De nadruk van het Actieplan ligt op het verbeteren van energie- en milieuprestaties van producten op de interne markt door een dynamisch raamwerk te creëren van minimumeisen voor de meest relevante milieuaspecten, ijkpunten en etikettering van consumentenproducten (topprestaties van nu zijn minimumeisen over een aantal jaar) op communautair niveau. Slimmer consumeren wil de Commissie stimuleren door bij lidstaten aan te dringen op meer gebruik van fiscale prikkels en duurzaam inkopen. Onderdeel van het Actieplan zijn daarom de Mededeling Duurzaam Inkopen en de herziening van de Richtlijnen Eco-design en Eco-label en de herziening van de EMAS-Verordening (*Eco Management en Audit Scheme*). Op het internationale vlak ten slotte zal de Commissie in de context van een internationaal klimaatakkoord, het Marrakesh-Proces en de WTO, een bijdrage willen leveren aan het bevorderen van duurzaam

produceren en consumeren buiten de Unie. Dit draagt bovendien bij aan een gelijk speelveld voor de Europese industrie ten opzichte van concurrenten uit niet-EU-landen.

Het Actieplan vormt voor Nederland een belangrijke en noodzakelijke stap ten aanzien van het beter in balans brengen van economie en ecologie. Het Actieplan moet een essentiële bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen van zowel de Europese Strategie Duurzame Ontwikkeling als de Lissabon-strategie.

Het centraal stellen van de impact op het milieu van producten, waarbij de gehele levenscyclus in ogenschouw wordt genomen, is daarbij belangrijk, evenals het benutten van economische kansen die gepaard gaan met de ambitieuze milieu- en klimaatdoelstellingen van de Unie. Hierbij dient aandacht te zijn voor de lasten voor het bedrijfsleven en mogelijke handelsverstoring. Het Franse voorzitterschap hoopt conclusies over het pakket aan te kunnen nemen tijdens de Milieuraad van 20 oktober. Parallel daaraan zullen de onderhandelingen over de drie bovengenoemde richtlijnen starten.

NEC/IPPC

In de tweede helft van 2008 wordt de herziening van de IPPC-richtlijn (*Integrated Pollution Prevention Control*, technische voorschriften vervuilde installaties) in de Raad besproken. De IPPC-richtlijn heeft tot doel milieuverontreiniging door industriële activiteiten en intensieve veehouderij te voorkomen en te bestrijden. Het belangrijkste instrument is de milieuvergunning.

- De herziening van de NEC-richtlijn (*National Emission Ceilings*, plafonds voor uitstoot van stoffen door vervuilde installaties) zal pas begin 2009 verschijnen. Dit voorstel heeft tot doel de emissie van stikstofoxiden, ammoniak, non-methaan en zwaveldioxide te verminderen. Het voorstel tot wijziging van de NEC-richtlijn zal nieuwe emissieplafonds bevatten voor 2020. Voor Nederland is de herziening van de plafonds van groot belang, omdat de NEC-plafonds een belangrijke bijdrage leveren aan de gewenste luchtkwaliteit in Nederland, maar ook omdat de doelen voor Nederland moeilijk haalbaar kunnen zijn.

Implementatie en handhaving van Europese milieuwet- en regelgeving

De Commissie zal in 2009 scherp toezien op de implementatie en handhaving van EU-milieuwetgeving. Er zal in ieder geval door de Commissie extra aandacht besteed worden aan de implementatie van wetgeving op het gebied van afval, luchtkwaliteit en water. Eind 2007 heeft de Commissie een mededeling uitgebracht over verbetering van de handhaving en de toekomstige rol daarbij van de Aanbeveling betreffende minimumcriteria voor milieu-inspecties. Tijdens een eerste behandeling van dit onderwerp in de raads werkgroep hebben enkele lidstaten aangegeven dat ze de reikwijdte van de aanbeveling niet willen veranderen. Een aantal landen heeft de voorkeur uitgesproken om de aanbeveling niet om te vormen tot een bindend instrument. De Commissie heeft aangegeven dat zij vooralsnog niet van plan is om van de Aanbeveling een richtlijn te maken. Wel heeft de Commissie in haar mededeling aangegeven dat de Commissie overweegt om bindende inspectievoorschriften in sectorale richtlijnen te gaan verwerken.

- Verder zullen in het komende jaar ontbossing en import van illegaal gekapt hout ook de nodige aandacht krijgen binnen de Raad.
- De Commissie heeft op 23 juli jl. een voorstel gepubliceerd dat zich richt op het dierenwelzijnsaspect van de zeehondenjacht. De maatregel moet garanderen dat de toegepaste jachttechnieken aan hoge normen inzake dierenwelzijn voldoen.
- Tijdens de 60ste conferentie van de Internationale Walvisvaart Commissie (IWC), die van 23 tot en met 27 juni 2008 in Chili is gehouden, is voor het eerst een door de Milieuraad gemeenschappelijk mandaat vastgesteld voor de EU-lidstaten die ook lid zijn van de IWC. De Commissie wilde met een gezamenlijke positie meer gewicht in de schaal leggen en daarmee de positie van de beschermingsgezinde landen versterken. De lidstaten brachten zelf hun stem uit. Denemarken was ten behoeve van zijn overzeese gebiedsdelen uitgezonderd van het gemeenschappelijk mandaat (artikel 25 van het Verdrag van Maastricht). Het gemeenschappelijk mandaat gold alleen voor IWC 60. Wellicht is er volgend jaar weer een gemeenschappelijk mandaat.
- Het Frans voorzitterschap zal tevens de onderhandelingen in gang zetten over een wetsvoorstel betreffende de veiligheid van motorvoertuigen. Een van de onderdelen van het in mei 2008 gepresenteerde voorstel is de rolweerstand van banden.

10. RAAD ONDERWIJS, JEUGDZAKEN EN CULTUUR

Vergaderdata:

14 februari 2008	OJC-Raad, Brussel
21 en 22 mei 2008	OJC-Raad, Brussel
20–21 november 2008	OJC-Raad
25–26 november 2008	Informeel OJC-Raad – Onderwijs
16 februari 2009	OJC-Raad
27 februari–1 maart 2009	Informeel OJC-Raad – Sport
22 maart 2009	Informeel OJC-Raad
11–12 mei 2009	OJC-Raad

Onderwijs

Stand van zaken:

Meertaligheid

Conform de wens van de Tweede Kamer heeft Nederland het afgelopen jaar een kritische houding aangenomen ten aanzien van de nieuwste ontwikkelingen rondom meertaligheid. De Commissie wil verdere acties ondernemen op dit terrein en wil het onderwerp verbreden over alle onderwijssectoren. Nederland heeft het eigen initiatief van scholen en burgers benadrukt. Daarnaast heeft Nederland kritiek geuit op de rapportageverplichtingen en de bureaucratie die daarmee gepaard gaat. Nederland is verder geen voorstander van nieuwe doelstellingen, maar wil vasthouden aan de doelstellingen van 2002, met nadruk op funderend onderwijs. Ten slotte zou de rol van de Commissie minimaal moeten zijn op het terrein van meertaligheid. Dit is immers een zaak van de lidstaten zelf.

Vrijwel alle andere lidstaten zijn echter voorstander van een verbreding van dit onderwerp naar alle onderwijssectoren. Tevens is er brede steun voor verdere acties van de Commissie op dit terrein. Er is aangekondigd dat de Commissie eind 2008 met een voorstel zal komen voor toekomstige acties op het gebied van meertaligheid.

Er zijn – met inachtneming van bovengenoemde Nederlandse kritiek – algemeen geformuleerde raadsconclusies opgesteld die tijdens de OJC-Raad van 21–22 mei 2008 aangenomen zijn. Hierin staat dat de linguïstische diversiteit gewaarborgd dient te blijven en de pariteit van de EU-talen gerespecteerd dient te worden. Kennis van talen is essentieel om actief deel te nemen aan de kennismaatschappij. Daarom moet een breed scala aan talen beschikbaar zijn voor burgers – ook de niet-Europese talen met een mondiaal bereik. Ook moet voldoende steun gegeven worden aan migranten om hen te helpen de taal van het gastland te leren spreken, terwijl het gastland ook interesse zou moeten tonen in de cultuur van de nieuwkomers. Lidstaten worden uitgenodigd om met steun van de Commissie meertaligheid te bevorderen – bijvoorbeeld door het uitwisselen van *good practices* middels de open methode van coördinatie. Vanwege het algemene karakter van de raadsconclusies heeft Nederland hiermee ingestemd.

Creativiteit en innovatie

«Creativiteit en Innovatie» was het centrale thema van het Sloveense voorzitterschap op het gebied van onderwijs. De raadsconclusies van 22 mei 2008 benadrukken dat creativiteit een belangrijke bron van innovatie is. Onderwijs kan een fundamentele rol spelen in het ontwikkelen van creatieve en innovatieve vaardigheden. Het zou goed zijn als

scholen het aanleren van specifieke kennis kunnen combineren met het leren van algemene (creatieve) vaardigheden, zoals nieuwsgierigheid en lateraal denken. Meer onderzoek is nodig naar de manier waarop een «leven lang leren» kan bijdragen aan creativiteit en innovatie en hoe dit het best gemeten kan worden.

Het jaar 2009 is uitgeroepen tot Jaar van Creativiteit en Innovatie. Het algemene doel van dit Europees Jaar is het bevorderen van creativiteit als drijvende kracht voor innovatie en als doorslaggevende factor voor de ontwikkeling van persoonlijke, professionele, sociale- en ondernemersvaardigheden. Net als bij andere Europese Jaren zullen de acties in het kader van het Jaar van de Creativiteit en Innovatie informatie- en promotiecampagnes, evenementen en initiatieven op Europees, nationaal, regionaal en plaatselijk niveau omvatten.

Nederland staat gematigd positief tegenover het idee van een Europees Jaar van de Creativiteit en Innovatie. Het instrument van een Europees Jaar kan een positieve bijdrage leveren aan het vergroten van het bewustzijn van het belang van creativiteit en innovatie. Het voorstel kijkt bij het bevorderen van creativiteit en innovatievermogen terecht naar de onderwijssector. Belangrijk is hierbij wel dat ook recht gedaan wordt aan de andere sectoren die naast het onderwijs (en vaak in samenwerking daarmee) een belangrijke rol spelen, zoals de cultuursector, de jeugdsector en het bedrijfsleven. Hierin kunnen zowel de nationale coördinatoren als de Europese coördinator een goede rol vervullen. Nederland is voornemens in het kader van dit Europees Jaar in ieder geval aandacht te besteden aan het thema cultuureducatie en zal daartoe samen met Vlaanderen een conferentie organiseren.

Leren door volwassenen

In 2006 en 2007 zijn twee mededelingen van de Commissie verschenen over volwassenenonderwijs. De aandacht voor dit onderwerp moet vooral worden gezien in relatie tot de demografische ontwikkelingen en de Europese kenniseconomie, al is er daarnaast zeker ook aandacht voor persoonlijke ontplooiing.

In de mededelingen wordt – naar tevredenheid van Nederland – recht gedaan aan de grote verscheidenheid aan organisatievormen van volwasseneneducatie in de verschillende lidstaten. Nederland onderkent het belang van post-initiële scholing aan volwassenen. De argumenten van de Commissie om werk te maken van volwasseneneducatie zijn vooral economisch georiënteerd en bestrijken dan ook een veel breder terrein dan alleen formele volwasseneneducatie. Alle vormen van onderwijs aan volwassenen worden bestreken, waaronder bijvoorbeeld ook scholing in bedrijven. Nederland besteedt actief aandacht aan de ontwikkelingen die in de mededelingen worden gesignaleerd. Een voorbeeld hiervan is de Erkenning van Verworven Competenties (EVC).

Door de Raad van 21–22 mei 2008 zijn raadsconclusies vastgesteld, waarin wordt aangegeven hoe belangrijk de rol van volwasseneneducatie kan zijn in het kader van de demografische ontwikkelingen en ter verwezenlijking van de Lissabon-doelstellingen. Volwasseneneducatie versterkt de sociale cohesie, zorgt ervoor dat mensen de vaardigheden verwerven die zij nodig hebben om een nieuwe baan te kunnen vinden en helpt Europa sterker de globalisering tegemoet te treden. Met name dient het vaardigheidsniveau van het (nog) aanzienlijke aantal laaggeschoolde

werknemers te worden verhoogd en moet aan jonge volwassenen zonder startkwalificatie een tweede kans worden geboden. Het beleid om «blijvend leren» te bevorderen blijft een nationale bevoegdheid. Nederland is tevreden met deze raadsconclusies.

Beleid in voorbereiding:

Afgaande op de agenda van de Commissie zullen de komende periode in ieder geval de volgende onderwerpen een rol gaan spelen:

Europees puntensysteem voor beroepsonderwijs (ECVET)

De aanbeveling *Europees puntensysteem voor beroepsonderwijs* is op 10 april 2008 verschenen en is gebaseerd op de uitkomsten van een openbare consultatie van afgelopen jaar. Het document bevat een aantal aanbevelingen voor het opstellen van een Europees puntensysteem voor het beroepsonderwijs vergelijkbaar met het ECTS (*European Credit Transfer System*) voor het hoger onderwijs.

Europese kwaliteitswaarborg in het beroepsonderwijs

Deze aanbeveling is op 10 april 2008 verschenen. Hij is gericht op het stimuleren van het gebruik van een Europees referentiekader dat beleidsmakers en mensen uit het onderwijsveld in de lidstaten kan helpen de effectiviteit van beleidsinitiatieven en de voorzieningen van beroepsonderwijs te beoordelen en te verbeteren op basis van gezamenlijk overeengekomen kerncriteria. Een dergelijk kader kan bijdragen aan de verbetering van coherentie en consistentie van beleid en praktijk. Het zal de transparantie van beroepsonderwijssystemen doen toenemen en daarmee het wederzijds vertrouwen. Bovendien zal het de mobiliteit tussen lidstaten vergroten.

Schoolonderwijs

Deze mededeling, die op 3 juli 2008 is verschenen, is gebaseerd op zowel de resultaten van een openbare consultatie als op recente onderzoeksbevindingen, en identificeert aspecten van scholing die moeten worden gemoderniseerd, als lidstaten hun onderwijsdoelstellingen willen bereiken.

Vervolg op het Onderwijs- en Opleidingsprogramma 2010

Om het Lissabonproces verder vorm te geven is op het gebied van onderwijs en opleiding een nieuw beleidskader nodig voor de periode na 2010. Dit beleidskader wordt een vervolg op het bestaande werkprogramma *Onderwijs en Opleiding 2010*, dat in 2002 werd aangenomen, en zal stakeholders uitnodigen meer betrokken te raken bij het Lissabonproces en de implementatie daarvan. Het beleidskader moet worden gebaseerd op een inschatting van de toekomstige uitdagingen voor onderwijs- en opleidingsbeleid, en zal gezamenlijke doelstellingen bevatten om die uitdagingen aan te gaan. Het nieuwe werkprogramma wordt gebaseerd op voorbereidende discussies met vertegenwoordigers uit lidstaten en er wordt nauwe aansluiting gezocht bij de ontwikkelingen van de Lissabonagenda na 2010.

Migratie en mobiliteit: uitdagingen en kansen voor Europese onderwijssystemen

Dit Groenboek, dat in juli 2008 is verschenen, gaat in op een belangrijke uitdaging waarmee onderwijssystemen vandaag de dag geconfronteerd worden, een uitdaging die weliswaar niet nieuw is, maar die de afgelopen jaren geïntensiveerd en meer wijdverbreid is door de aanwezigheid op scholen van grote aantallen kinderen met een migrantenachtergrond, of

kinderen die in een zwakke sociaaleconomische positie verkeren. Het doel van dit Groenboek is om in kaart te brengen wat de belangrijkste beleidsuitdagingen in verband met het verschaffen van goed onderwijs aan kinderen met een migrantenachtergrond zijn en wat de mogelijke beleidsreacties op deze uitdagingen zijn.

Jeugd

Stand van zaken:

Europese aandacht voor jeugd- en gezinsbeleid is relatief nieuw. Het EG-Verdrag biedt op diverse beleidsterreinen de mogelijkheid tot samenhangend jeugd- en gezinsbeleid. Voor de jeugdparagraaf gaat het vooral om zachtere vormen van beleid en regelgeving zoals mededelingen, aanbevelingen, richtsnoeren en het uitwisselen van goede voorbeelden. Voor andere sectoren met raakvlakken jeugd en gezin kan dit ook juridisch bindende wetgeving inhouden, zoals richtlijnen en verordeningen. Specifieke jeugdonderwerpen komen in de Jeugdraad aan de orde; gezinszaken worden als onderdeel van de Raad WSBVC behandeld.

Resolutie participatie van jongeren met minder kansen

De Jeugdraad van 22 mei 2008 nam een resolutie aan over participatie van kansarme jongeren in de samenleving, waarin bepleit werd dat bij de uitvoering van het Jeugdcompact de hoogste prioriteit gelegd zou moeten worden bij deze kwetsbare groep. Het is belangrijk dat lidstaten sectoroverstijgende nationale strategieën ontwerpen om deze jongeren meer bij de samenleving te betrekken. Ook zouden ze aandacht moeten besteden aan de bevordering van een gezonde leefstijl voor kansarme jongeren. Centraal staat het aangaan van een structurele dialoog, het uitwisselen van goede voorbeelden, het zorgen van toegang tot informatie en het zorgen voor werkgelegenheid.

Beleid in voorbereiding:

Jeugdbeleid van de Commissie

De Commissie wil in de komende periode het Europese jeugdbeleid vooruit helpen. Een eerste prioriteit is vrijwilligerswerk en mobiliteit. Een consultatieronde van de Commissie bracht naar voren dat de lidstaten verschillend denken over vrijwilligerswerk. Medio juni 2008 verscheen hierover een verslag. De Commissie bereidt daarnaast een nieuw samenwerkingsprogramma voor in het kader van het Witboek Jeugdbeleid en het Jeugdcompact dat vanaf 2009 moet gaan lopen voor een periode van 6 à 7 jaar.

Cultuur en Media

Stand van zaken:

Lopende staatssteunzaken publieke omroep

Er loopt een zaak bij de Commissie in het kader van de reguliere jaarlijkse staatssteun aan de Nederlandse publieke omroep. DG Concurrentie heeft geoordeeld dat daarbij sprake is van bestaande steun en heeft Nederland in dat kader zogenoemde dienstige maatregelen opgelegd. Nederland heeft aangegeven op welke wijze aan deze maatregelen tegemoet gekomen wordt, maar is nog in discussie met de Commissie over de voorafgaande markttoets bij de beoordeling van nieuwe media-activiteiten van de publieke omroep.

Een andere zaak bij de Commissie betreft de terugvordering van staatssteun naar aanleiding van de Commissiebeschikking van 22 juni 2006 in de zogenoemde *ad hoc* steunzaak Nederlandse publieke omroep. Het beschikkingsbedrag, inclusief rente, is in januari 2007 door de publieke omroep aan de Nederlandse Staat (de Algemene Omroepreserve) terugbetaald. De Commissie heeft hierover nadere informatie gevraagd.

Tegen de beschikking van de Commissie van 22 juni 2006, waarin zij oordeelde dat er in de periode 1995–2005 sprake is geweest van overcompensatie aan de publieke omroep van € 76 miljoen (excl. rente), is Nederland destijds in beroep gegaan bij het Gerecht van Eerste Aanleg van het Europese Hof van Justitie. Nederland bestrijdt het oordeel van de Commissie dat het hier gaat om nieuwe steun en vindt dat er geen sprake is geweest van overcompensatie. De datum van behandeling bij het Gerecht is nog niet bekend.

Mediageletterdheid

Op 8 januari 2008 verscheen de Mededeling Mediageletterdheid in de digitale omgeving. Op 21–22 mei 2008 heeft de OJC-Raad conclusies aangenomen over deze mededeling.

Onder mediageletterdheid wordt het vermogen van burgers verstaan om toegang te hebben tot de media, om de verschillende aspecten daarvan kritisch te kunnen evalueren en om in verschillende contexten communicatie tot stand te kunnen brengen. De Commissie wil het niveau van mediageletterdheid verhogen ten aanzien van commerciële communicatie, audiovisuele werken en online mediaboodschappen. Indien gewenst wil de Commissie een aanbeveling over dit onderwerp uitbrengen. De Commissie wil graag een nieuwe expertgroep instellen om thema's in dit dossier verder uit te werken.

De Raad spreekt in haar conclusies steun uit voor de plannen van de Commissie, maar benadrukt het belang van subsidiariteit. Een meerderheid in de Raad voelt, evenals Nederland, weinig voor het idee om op korte termijn een aanbeveling over dit onderwerp op te stellen. Men wenst de aangekondigde studie van de Commissie en de verplichte rapportage op grond van de richtlijn Audiovisuele Mediadiensten die voor 2011 voorzien is, af te wachten. Nederland zal daarbij aangeven dat het belangrijk is dat de lidstaten naar eigen inzicht gebruik kunnen maken van de uitkomsten daarvan. In plaats van de door de Commissie beoogde expertgroep bepleit de Raad dat uitwisseling van informatie en *best practices* via het Contact Comité loopt.

Interculturele vaardigheden

Het Sloveens voorzitterschap heeft als een follow-up op het Europees Jaar van de Interculturele Dialoog, raadsconclusies opgesteld over interculturele vaardigheden. Hierin wordt gesteld dat Interculturele dialoog een belangrijk middel is om een open maatschappij gebaseerd op Europese normen en waarden te creëren. Europese burgers moeten daarom uitgerust zijn met interculturele vaardigheden. Met het oog op het versterken van de interculturele vaardigheden van de samenleving is een benadering nodig die gericht is op het ondersteunen van initiatieven op het terrein van cultuur, onderwijs, jeugd en audiovisuele middelen. De initiatieven die genoemd worden op het terrein van onderwijs gaan niet verder dan hetgeen reeds in de kerndoelen voor het voortgezet onderwijs is opgenomen.

Beleid in voorbereiding:

Europeana

Europeana (de *European Digital Library*), wordt een *multilingual access point to Europe's distributed digital cultural heritage*. De Commissie heeft het project benoemd tot vlaggenschip van het Europese digitaliseringsbeleid. Op dit moment wordt Europeana gefinancierd door de Commissie. Nederland levert in 2008 ook een financiële bijdrage. Over toekomstige financiering wordt besloten tijdens de OJC-Raad in november 2008. Europeana is vooralsnog ondergebracht in de Koninklijke Bibliotheek. Vanwege het belang van Europeana voor digitaliseringsprojecten op het terrein van cultureel erfgoed en de Nederlandse kennispositie op dit terrein, zal Nederland zich inzetten voor behoud ervan in Den Haag.

Werkplan Cultuur 2008–2010

In de OJC-Raad van 16 november 2007 is overeenstemming bereikt over de oprichting van een aantal werkgroepen op het terrein van cultuur in het kader van de open methode van coördinatie (OMC). De Mededeling van de Commissie over een Europese agenda voor cultuur in het licht van de mondialisering van mei 2007 lag hieraan ten grondslag.

In de raads werkgroep Cultuur is tijdens het Sloveens voorzitterschap veel gesproken over het werkplan Cultuur 2008–2010 en de inrichting van de werkgroepen in het kader van de OMC. Er zullen werkgroepen komen die aan de slag zullen gaan met de volgende thema's: Mobiliteit van Kunstenaars, Toegang tot Erfgoed (o.a. cultuureducatie, collectiemobiliteit), Culturele Statistieken, Creatieve Industrie en de UNESCO Conventie Culturele Diversiteit.

Nederland steunt de voorgestelde samenwerking door de OMC, bijvoorbeeld door het gestructureerd uitwisselen van kennis en ervaring op beleidsterreinen die voor Nederland interessant zijn zoals Creatieve Industrie en Collectiemobiliteit. Inmiddels zijn reeds twee OMC-werkgroepen van start gegaan: Mobiliteit van Kunstenaars en Creatieve industrie. Nederland is deelnemer aan de eerste werkgroep en met Portugal gedeeld voorzitter van de tweede werkgroep. De OMC-werkgroep Collectiemobiliteit start op 9 oktober 2008. De werkgroep Cultuureducatie geïnitieerd door Nederland in 2001 en waaraan Nederland nu deelneemt wordt ook in het OMC-kader opgenomen en vangt aan op 22 september 2008. Besloten is dat het voorzitterschap van deze werkgroepen tijdens de eerste vergaderingen zal worden gekozen.

In de Raad zijn goede afspraken gemaakt over de transparantie en het vrijwillige karakter van de OMC-werkgroepen. Tweemaal per jaar zullen de lidstaten op de hoogte worden gesteld over de voortgang van de werkzaamheden. Ook is voor de lidstaten de mogelijkheid geschapen om naar aanleiding van deze rapportage nadere sturing te geven aan de OMC-werkgroepen om het gewenste eindresultaat en de samenwerking van de werkgroepen te garanderen. De OMC-werkgroepen zullen in juli 2009 een tussentijds rapport presenteren over de tot dan toe uitgevoerde werkzaamheden. Eind 2010 leveren de werkgroepen een eindrapport over de implementatie van het werkplan Cultuur 2008–2010.

Content online

De samenleving digitaliseert in een rap tempo. Het Europees regelgevend kader moet daarop blijven aansluiten. Een mededeling over creatieve online inhoud (14 januari 2008) met bijbehorende consultatie moeten in

de visie van de Commissie eind 2008 uitmonden in een aanbeveling aan de Raad en het Europees Parlement.

De Commissie wil de verspreiding en toegankelijkheid van online verspreide creatieve inhoud verbeteren. Hiertoe moet gekeken worden naar het gebruik van nieuwe businessmodellen om het online aanbod te vergroten en moet de werking van *digital rights management (DRM) systemen* verbeterd worden. Ook moet illegaal aanbod teruggedrongen worden en is een innovatieve aanpak van grensoverschrijdend collectief auteursrechtenbeheer nodig om gebruik te maken van de voordelen van de interne markt.

Nederland staat positief tegenover het initiatief van de Commissie. Wel meent Nederland, evenals het Europees Parlement en diverse andere lidstaten, dat met name het laatstgenoemde punt gezien moet worden in relatie tot het behoud van een cultureel divers aanbod. Nederland heeft hiervoor via onder meer een *position paper* aandacht voor gevraagd. De OJC-Raad van 21–22 mei 2008 heeft zich over deze thematiek gebogen.

Een aanverwant thema betreft de verschillen in regelgeving die lidstaten hanteren ten aanzien van de zogenaamde thuiskopie. Het ontbreken van enige harmonisatie op dit punt werkt zowel mededingingsversturend als innovatiebelemmerend. Nederland zal aandacht blijven vragen voor deze problematiek.

Safer Internet Plus

Het *Safer Internet* Programma wil een veilig gebruik van internet en andere communicatietechnologieën bevorderen. Het huidige programma loopt eind 2008 af. De Commissie stelt voor om dit programma in licht gewijzigde vorm en met gelijkblijvend budget (€ 55 miljoen) voort te zetten voor de periode 2009–2013. De OJC-Raad heeft hierover op 21–22 mei 2008 een algemene benadering bereikt. In de loop van 2008 moeten de onderhandelingen met het Europees Parlement tot een politiek akkoord leiden.

Consultatie Commissie over Omroepmededeling

Begin 2008 hield de Commissie een consultatie over de Mededeling Staatssteun Publieke Omroep uit 2001 (de zgn. Omroepmededeling). De Commissie wil deze mededeling mogelijk (begin) 2009 herzien. Nederland heeft het initiatief genomen voor een gezamenlijk *position paper* van lidstaten, waaraan nog wordt gewerkt. De inzet is tweeledig:

- 1) Subsidiariteit: lidstaten moeten zelf, niet gehinderd door gedetailleerde voorschriften van de Commissie, kunnen beslissen over de taak, organisatie en financiering van hun publieke omroepen.
- 2) Technologische neutraliteit: het moet toegestaan zijn dat publieke omroepen alle kanalen – oude en nieuwe – benutten om het publiek te bereiken.

Verder stelt het paper dat betaaldiensten niet *a priori* kunnen worden uitgesloten van de publieke taak.

Een concept van het *position paper* is verspreid en toegelicht op een deskundigenbijeenkomst die het Franse voorzitterschap organiseerde op 17 en 18 juli 2008, en op de informele raad van ministers voor Cultuur en Media op 21 en 22 juli 2008. Meerdere lidstaten spraken hun steun uit voor het Nederlandse initiatief.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft in augustus een (tweede) brief naar alle lidstaten gestuurd met de vraag of zij het *position*

paper willen onderschrijven. Een definitieve versie gaat half september naar de Commissie.

Sport

Stand van zaken:

De EU wil een Europees sportbeleid ontwikkelen dat strategisch richting geeft aan de rol van sport in Europa, het debat over specifieke problemen bevordert door een internationaal platform te bieden, de zichtbaarheid van sport in de Europese beleidsvorming vergroot en mensen bewuster maakt van de behoeften en de specifieke kenmerken van de sector. Het Verdrag van Lissabon voorziet in een rechtsbasis voor sport, waarbij slechts een ondersteunende en coördinerende competentie aan de Unie wordt toebedeeld. Na inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon zullen sportonderwerpen in een formele Raad aan de orde komen (in plaats van een informele raad, zoals nu nog het geval is).

Witboek sport

Met het in juli 2007 gepresenteerde Witboek Sport wil de Commissie sport een duidelijker plaats binnen de Unie geven om zo meer recht te doen aan de maatschappelijke waarde van sport. De Commissie legt daarbij relaties met andere pijlers binnen de Unie door het aansnijden van sportbrede thema's. Het witboek noemt voorstellen voor het sportbeleid in de EU en mogelijke samenwerkingsverbanden als aanvulling op een toekomstig wettelijk kader voor sport. Bij de uitwerking worden het gemeenschapsrecht en het subsidiariteitsbeginsel gerespecteerd. Nederland en Frankrijk hebben in reactie op dit witboek in oktober 2007 een memorandum gepresenteerd, waarin is benadrukt dat de specificiteit en de maatschappelijke functie van sport sterker uit de verf moeten komen dan in het witboek is gebeurd. Met name stelt het memorandum dat de rechtszekerheid van de sportbonden moet worden vergroot. Het Franse voorzitterschap zal op basis van dit memorandum de discussie in Raadskader voortzetten en mogelijk conclusies voorbereiden voor de Europese Raad van december 2008.

Fiches opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoostellen (BNC) in de periode 2007–2008

Overzicht fiches opgesteld door de Werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC) 2008

	Titel fiche	Dept	Nr Comdoc (def)	Kamerstuk 22 112/...
1.	Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the coordination of procedures for the award of certain public works contracts, public supply contracts and public service contracts in the field of defence and security	DEF EZ	(07) 766 final	22 112/606
2.	A strategy for a Stronger and More Competitive European Defence Industry	EZ DEF	(07) 764	22 112/606
3.	Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de vereenvoudiging van de voorwaarden voor de overdracht van defensie-gerelateerde producten binnen de Gemeenschap	EZ BZ	(07) 765	22 112/606
4.	Mededeling Kansen, toegang en solidariteit: naar een nieuwe sociale visie voor Europa van de 21e eeuw	SZW	(07) 726	22 112/606
5.	Voorstel voor een kaderbesluit van de Raad over het gebruik van persoonsgegevens van passagiers (PNR-gegevens) voor wetshandavingsdoeleinden	JUS BZK	(07) 654	22 112/608
6.	Richtlijn van de Raad tot wijziging van enkele bepalingen van Richtlijn 2006/112/EG van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde wat betreft de behandeling van verzekerings- en financiële diensten. Verordening van de Raad tot vaststelling van maatregelen ter uitvoering van Richtlijn 2006/112/EG van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde wat betreft de behandeling van verzekerings- en financiële diensten	FIN	(07) 747 def (07) 746 def	22 112/608
7.	Mededeling van de Commissie Financiële Educatie	FIN	(07) 808 final	22 112/608
8.	Voorstel: Precommerciële inkoop: aansturen van innovatie voor het waarborgen van duurzame hoogkwalitatieve overheidsdiensten in Europa	EZ	(07) 799 def	22 112/608
9.	Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en van de Raad betreffende de typegoedkeuring van motorvoertuigen en motoren met betrekking tot emissies van zware bedrijfsvoertuigen (Euro VI) en de toegang tot reparatie- en onderhoudsinformatie	VROM	(07) 851	22 112/608
10.	Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad over industriële emissies (IPPC)	VROM	(07) 844 (07) 843	22 112/608
11.	Mededeling van de Commissie inzake consulaire bescherming in derde landen	BZ	(07) 767 final	22 112/609
12.	Mededeling inzake creatieve online-inhoud in de interne markt	OCW JUS EZ	(07) 836	22 112/609
13.	Verordening van het Europees Parlement en van de Raad tot vaststelling van emissienormen voor nieuwe personenauto's, in het kader van de communautaire geïntegreerde benadering om de CO ₂ -emissies van lichte voertuigen te beperken	VROM	(07) 856	22 112/609
14.	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – Naar een gemeenschappelijk immigratiebeleid	JUS BZ	(07) 780 def	22 112/609
15.	Mededelingen van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement en het Europees economisch en sociaal comité: Antimisbruikmaatregelen op het gebied van de directe belastingen – toepassing in de EU en ten aanzien van derde landen	FIN	(07) 785	22 112/609
16.	Mededeling van de Commissie inzake «belemmeringen voor grensoverschrijdende investeringen door risicokapitaalfondsen opheffen»	EZ FIN	(07) 853 def	22 112/609
17.	Mededeling over een lead market initiatief voor Europa	EZ	(07) 860 final	22 112/609
18.	Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad inzake het Europees Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting (2010)	SZW	(07) 797 final	22 112/609
19.	Mededeling mobiliteit, een instrument voor meer en betere banen: het Europees actieplan voor arbeidsmobiliteit	SZW	(07) 773	22 112/610
20.	Mededeling «Een Europese aanpak van mediageletterdheid in de digitale omgeving»	OCW	(07) 833	22 112/610
21.	Commissievoorstel voor een Raadsbesluit tot vaststelling van het tijdens de vergaderingen van de Internationale Walvisvaartcommissie namens de Europese Gemeenschap in te nemen standpunt (821) Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Parlement betreffende communautaire actie op het gebied van de walvisvangst (823)	LNV	(07) 821 (07) 823	22 112/610
22.	Mededeling van de Commissie inzake een agenda voor een duurzame toekomst van de algemene en zakenluchtvaart	VenW	(07) 869	22 112/614
23.	Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende nieuwe voedingsmiddelen en tot wijziging van Verordening (EG) nr.	VWS	(07) 872	22 112/614

Overzicht fiches opgesteld door de Werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC) 2008

Titel fiche	Dept	Nr Comdoc (def)	Kamerstuk 22 112/...
24. Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2252/2004 van de Raad betreffende normen voor de veiligheidskenmerken van en biometrische gegevens in door de lidstaten afgegeven paspoorten en reisdocumenten	BZK	(07) 619 def	22 112/614
25. Gewijzigd voorstel voor een Richtlijn van het Europese Parlement en de Raad inzake de bevordering van schone en energiezuinige wegvoertuigen	VenW VROM	(07) 817 final	22 112/614
26. Mededeling betreffende een eerste beoordeling van nationale actieplannen voor energie-efficiëntie als vereist bij Richtlijn 2006/32/EG betreffende energie-efficiëntie bij het eindgebruik van diensten	EZ	(08) 11	22 112/619
27. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the geological storage of carbon dioxide and amending Council Directives 85/337/EEC, 96/61/EC, Directives 2000/60/EC, 2001/80/EC, 2004/35/EC, 2006/12/EC and Regulation (EC) No 1013/2006 Communication from the Commission to the European Parliament and the Commission; Supporting Early Demonstration of Sustainable Power Generation from Fossil Fuels (Nederlandse versies nog niet beschikbaar)	VROM EZ	(08) 18 (08) 13	22 112/619
28. Voorstel voor een Richtlijn van het Europese Parlement en van de Raad voor de bevordering van het gebruik van hernieuwbare energie.	EZ	(08) 19 final	22 112/619
29. Mededeling van de Commissie: Doorlichting van de beleidsresultaten voor consumenten in de interne markt: het scoreboard voor de consumentenmarkten	EZ	(08) 31 final	22 112/624
30. Voorstel voor een beschikking van het Europees Parlement en de Raad inzake de inspanningen van de lidstaten om hun broeikasgasemissies terug te dringen om aan de verbintenissen van de Gemeenschap op het gebied van het terugdringen van broeikasgassen tot 2020 te voldoen	VROM	(08) 17	22 112/624
31. Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van de EU houdende wijziging van richtlijn 2003/87 teneinde het systeem van emissiehandel van broeikasgasemissierechten in de EU te verbeteren en uit te breiden. Deze richtlijn is onderdeel van het klimaat- en energiepakket dat de Europese Commissie op 23 januari 2008 heeft gepresenteerd	VROM EZ	(08) 16	22 112/624
32. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Examining the creation of a European Border Surveillance System (EUROSUR) (officiële Nederlandse vertaling nog niet beschikbaar)	JUS	(08) 68 final	22 112/623
33. Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 638/2004 betreffende de communautaire statistieken van het goederenverkeer tussen de lidstaten	EZ (CBS) FIN	(08) 58	22 112/623
34. Mededeling tweede strategische evaluatie van Betere Regelgeving in de Europese Unie	FIN EZ	(08) 32, 33, 35	22 112/623
35. Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de veiligheid van speelgoed	VWS	(08) 9	22 112/623
36. Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verstrekking van voedselinformatie aan de consumenten	VWS	(08) 40	22 112/623
37. Mededeling: Naar een gemeenschappelijk milieu-informatiesysteem (SEIS)	VROM	(08) 46	22 112/623
38. Initiatief van de Republiek Slovenië, de Franse Republiek, de Tsjechische Republiek, het Koninkrijk Zweden, het Koninkrijk Spanje, het Koninkrijk België, de Republiek Polen, de Italiaanse Republiek, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk der Nederlanden, de Slowaakse Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Oostenrijk en de Portugese Republiek inzake een Ontwerpbesluit van de Raad inzake het versterken van Eurojust en tot wijziging van Besluit 2002/187/JBZ van de Raad van 28 februari 2002, teneinde de strijd tegen ernstige vormen van criminaliteit te versterken, zoals gewijzigd bij Besluit 2003/659/JBZ van de Raad betreffende de oprichting van Eurojust	JUS	5037/08 COPEN 1 EUROJUST 1 EJN 1	22 112/623
39. Initiatief van de Republiek Slovenië, de Franse Republiek, de Tsjechische Republiek, het Koninkrijk Zweden, het Koninkrijk Spanje, het Koninkrijk België, de Republiek Polen, de Italiaanse Republiek, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk der Nederlanden, de Slowaakse Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Oostenrijk en de Portugese Republiek inzake ontwerpbesluit van de Raad betreffende het Europees Justitieel Netwerk (EJN)	JUS	5 039/08 COPEN 3 EUROJUST 3 EJN 3	22 112/623
40. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Preparing the next steps in border management in the European Union (Nederlandse titel nog niet beschikbaar)	JUS	(08) 69	22 112/625

Overzicht fiches opgesteld door de Werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC) 2008

	Titel fiche	Dept	Nr Comdoc (def)	Kamerstuk 22 112/...
41.	Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Report on the evaluation and future development of the FRONTEX Agency (officiële Nederlandse vertaling nog niet beschikbaar)	JUS	(08) 67 final	22 112/625
42.	Mededeling van de Commissie aan de Raad. Het Europees Parlement. Het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Een bijzondere plaats voor kinderen in het externe optreden van de EU	BZ	(08) 55 def	22 112/625
43.	Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: Beheers-overeenkomsten betreffende de kwaliteit van de spoorweginfrastructuur	VenW	(08) 54	22 112/625
44.	Beschikking van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 76/769/EEG van de Raad betreffende beperkingen van het op de markt brengen en van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten (Dichloromethaan) (wijziging van Richtlijn 76/769/EEG van de Raad)	VWS	(08) 80	22 112/
45.	Voorstel voor een Besluit van de Raad betreffende het standpunt met betrekking tot de goedkeuring van bepalingen voor de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels dat de Gemeenschap zal innemen in de Stabilisatie- en associatieraad die is opgericht bij de Stabilisatie- en associatieovereenkomst tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, anderzijds. Idem voor de Republiek Kroatië Voorstel voor een Besluit van de Raad betreffende het standpunt met betrekking tot de goedkeuring van bepalingen voor de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels dat de Gemeenschap zal innemen in de Associatieraad die is opgericht bij de Euro-mediterrane overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en het Koninkrijk Marokko, anderzijds. Idem voor de Staat Israël Idem voor de Republiek Algerije Idem voor de Republiek Tunesië	SZW	(07) 787 final (07) 790 final (07) 792 final (07) 793 final (07) 789 final (07) 788 final	22 112/
46.	Richtlijn van de Raad houdende een algemene regeling inzake accijns	FIN	(08) 78	22 112/
47.	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, Raad en Europese Rekenkamer: Een actieplan ter versterking van de toezichhoudende rol van de Commissie in het kader van het gedeeld beheer van structurele acties	FIN	(08) 97 def	22 112/628
48.	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en Raad over de Jaarlijkse Beleidsstrategie 2009	BZ	(08) 72	22 112/628
49.	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over het concurrentievermogen van de basismetalaalindustrie, een bijdrage tot de EU-strategie voor groei en werkgelegenheid	EZ	(08) 108 final	22 112/628
50.	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad betreffende een innovatieve en duurzame houtsector in de Europese Unie; Een bijdrage aan de EU-strategie voor groei en werkgelegenheid	EZ	(08) 113 final	22 112/628
51.	Mededeling van de Commissie over de oprichting van een Forum voor de bespreking van het justitiële beleid en de justitiële praktijk in de EU	JUS	(08) 38 def	22 112/?
52.	Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 562/2006 wat betreft het gebruik van het visuminformatiesysteem (VIS) in het kader van de Schengengrenscore	JUS	(08) 101 def	22 112/?
53.	Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Western Balkans: enhancing the European perspective COM(2008)127	BZ	(08) 127	22 112/?
54.	Voorstel voor een verordening van het EP en Raad betreffende het in de handel brengen en het gebruik van diervoeders	LNV	(08) 124	22 112/633
55.	Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de raad tot vaststelling van een meerjarenprogramma van de Gemeenschap betreffende de bescherming van kinderen die het internet en andere communicatietechnologieën gebruiken	EZ	(08) 106 final	22 112/633
56.	Naar een grotere bijdrage van normalisatie aan innovatie in Europa	EZ	(08) 133 def	22 112/633
57.	Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2001/82/EG en Richtlijn 2001/83/EG, wat wijzigingen in de voorwaarden van vergunningen voor het in de handel brengen van geneesmiddelen betreft.	VWS LNV	(08) 123	22 112/633
58.	Aanbeveling van de Commissie aan de Raad teneinde de Commissie te machtigen namens de Europese Gemeenschap de onderhandelingen te beginnen met Albanië, Bosnië en Herzegovina, Kroatië, de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Servië en Kosovo inzake een verdrag tot oprichting van een vervoersgemeenschap	VenW	SEC(08) 287 final	22 112/633

Overzicht fiches opgesteld door de Werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC) 2008

Titel fiche	Dept	Nr Comdoc (def)	Kamerstuk 22 112/...
59. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad: Europese agentschappen – Verdere ontwikkelingen	BZ BZK	(08) 135 final	22 112/635
60. Mededeling n.a.v. het onderzoek naar de toepassing van de Richtlijn Informatie en Raadpleging (2002/14/EC)	SZW	(08) 146	22 112/635
61. Fast Track Actions 2008 ter verlaging van de administratieve lasten in de Europese Unie	FIN EZ	(08) 141	22 112/647
62. Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2005/35/EG inzake verontreiniging vanaf schepen en invoering van sancties voor inbreuken	JUS VenW	(08) 134 def	22 112/647
63. Mededeling inzake Plan D voor Democratie, Dialoog en Debat	BZ	(08) 158 def	22 112/657
64. Mededeling inzake de implementatie van een ecosysteembenadering van de zeeën	LNV	(08) 187 def	22 112/657
65. Verordening betreffende gewasstatistieken	LNV EZ	(08) 210 def	22 112/657
66. Mededeling tussentijdse evaluatie van i2010	EZ	(08) 199	22 112/657
67. Richtlijnen Finaliteit en Financiële zekerheidsovereenkomsten	FIN	(08) 213	22 112/657
68. Mededeling inzake videospellen	JUS	(08) 207	22 112/657
69. Verordening inzake toegang publieke toegang tot documenten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie – Eurowob	BZK	(08) 229	22 112/659
70. Mededeling van de Commissie over het aanpakken van de uitdagingen van de stijgende voedselprijzen	LNV	(08) 321	22 112/659
71. Health Check Wetgevingsvoorstellen Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	LNV	(08) 306/4	22 112/662
72. Mededeling inzake Europees partnerschap voor onderzoekers	OCW	(08) 317	22 112/662
73. Mededeling inzake ICT bijdrage aan energie-efficiëntie	EZ	(08) 241	22 112/662
74. Verordening inzake veiligheidseisen motorvoertuigen	VenW VROM EZ	(08) 316	22 112/662
75. Mededeling inzake de Unie voor Mediterrane regio	BZ	(08) 319	22 112/319
76. Mededeling inzake toepassing Internet protocol versie 6	EZ	(08) 313	22 112/664
77. Verordening inzake meerjarenplan haring in wateren ten westen van Schotland	LNV	(08) 240	22 112/664
78. Verordening inzake dierlijke bijproducten	LNV	(08) 345	22 112/665
79. Mededeling inzake nucleaire veiligheid en nucleaire beveiliging	BZ	(08) 321	22 112/665
80. Verordening inzake bouwproducten	VROM	(08) 311	22 112/665
81. Beleidsverklaring vangstmogelijkheden voor 2009	LNV	(08) 331	22 112/665
82. Verordening inzake steunregelingen voor landbouwers	LNV	(08) 247	22 112/665
83. Verordening inzake instandhouding van visbestanden	LNV	(08) 324	22 112/665
84. Richtlijn inzake batterijen en accu's	VROM	(08) 211	22 112/654
85. Voorstel studiepuntenoverdracht voor beroepsonderwijs- en opleiding ECVET	OCW	(08) 180	22 112/653
86. Aanbeveling Europees referentiekader kwaliteitsborging beroepsonderwijs	OCW	(08) 179	22 112/653
87. Richtlijn bestrijding van belastingfraude in het intercommunautaire verkeer	FIN	(08) 147	22 112/651
88. Beschikking betreffende het Europees jaar van de creativiteit en innovatie	OCW	(08) 159	22 112/651
89. Verordening betreffende het herstel van kabeljauwbestanden	LNV	(08) 162	22 112/651
90. Richtlijn betreffende grensoverschrijdende handhaving verkeersveiligheid	VenW	(08) 151	22 112/651
91. Mededeling inzake EU als wereldpartner in het ontwikkelingsproces	BZ	(08) 177	22 112/651
92. Mededeling inzake vermindering administratieve lasten voor bedrijven	FIN en BZ	(08) 141	22 112/
93. Richtlijn scheepsverontreiniging	JUS en VenW	(08) 134	22 112/

Stand Implementatie Europese Regelgeving

Voor het bewaken van de implementatietermijnen van Europese richtlijnen en kaderbesluiten houdt het Ministerie van Buitenlandse Zaken een implementatie-overzicht bij. Elk kwartaal bespreekt de Interdepartementale Commissie Europees Recht, subcommissie Implementatie (ICER-I), aan de hand van dit implementatie-overzicht de bestaande achterstanden in de omzetting van richtlijnen en kaderbesluiten. Op basis van dit overzicht wordt gerapporteerd aan de Ministerraad. Buitenlandse Zaken zendt het kwartaaloverzicht implementatie EG-richtlijnen/EU-kaderbesluiten vervolgens naar de Tweede en Eerste Kamer.

Schematisch overzicht van de stand van zaken van de implementatie:

Tot en met	Totale achterstand	Uitgevoerd <i>in</i> betrokken kwartaal	Uitgevoerd <i>t/m</i> betrokken kwartaal
30-06-08	18	13	21
31-03-08	16	8	8
31-12-07	12	39	58
30-09-07	18	19	19

Het Directoraat-Generaal voor de Interne Markt van de Europese Commissie publiceert tweemaal per jaar het zogenaamde Interne Markt scorebord. Hierin wordt de stand van zaken met betrekking tot de implementatie van de interne markt-richtlijnen van alle lidstaten weergegeven.

Uit het scorebord van 9 juli 2008 is gebleken dat Nederland op de 9de plaats in de EU-rangorde staat: 0,8% van de Europese interne marktregelgeving is door Nederland nog niet of slechts gedeeltelijk geïmplementeerd (tegenover een EU-gemiddelde van 1,0%). Thans mag het deficit maximaal 1,5% bedragen; dit cijfer zal vanaf 2009 verlaagd worden naar 1,0% (conform het besluit van de Europese Raad uit maart 2007). Met de meest recente score voldoet Nederland dus al aan de doelstelling van 2009.

Volgens de meest recente cijfers van de Europese Commissie (d.d. 9 juni jl.) staat Nederland bij de implementatie van alle richtlijnen (waarbij dus niet alleen gekeken wordt naar richtlijnen m.b.t. de interne markt) met een 13de plaats in de middenmoot.

TABELLEN

Tabel 1. De FINANCIËLE PERSPECTIEVEN 2007–2013 (in miljoenen euro, in lopende prijzen)

vastleggingskredieten ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	totaal 07–13
1. Duurzame groei	53 979	57 653	59 700	61 782	63 638	66 628	69 621	433 001
<i>1a. Concurrentievermogen</i>	<i>8 918</i>	<i>10 386</i>	<i>11 272</i>	<i>12 388</i>	<i>12 987</i>	<i>14 203</i>	<i>15 433</i>	<i>85 587</i>
<i>1b. Cohesie</i>	<i>45 061</i>	<i>47 267</i>	<i>48 428</i>	<i>49 394</i>	<i>50 651</i>	<i>52 425</i>	<i>54 188</i>	<i>347 414</i>
2. Landbouw en Natuurbeheer <i>waarvan: directe steun en markt- maatregelen</i>	55 143 45 759	59 193 46 217	59 639 46 679	60 113 47 146	60 338 47 617	60 810 48 093	61 289 48 574	416 525 330 085
3. Burgerschap, vrijheid, veiligheid & recht	1 273	1 362	1 523	1 693	1 889	2 105	2 376	12 221
<i>3a. Vrijheid, veiligheid en recht</i>	<i>637</i>	<i>747</i>	<i>872</i>	<i>1 025</i>	<i>1 206</i>	<i>1 406</i>	<i>1 661</i>	<i>7 554</i>
<i>3b. Burgerschap</i>	<i>636</i>	<i>615</i>	<i>651</i>	<i>668</i>	<i>683</i>	<i>699</i>	<i>715</i>	<i>4 667</i>
4. Extern beleid	6 578	7 002	7 440	7 893	8 430	8 997	9 595	55 935
5. Administratieve uitgaven ²	7 039	7 380	7 699	8 008	8 334	8 670	9 095	56 225
6. Compensatie ³	445	207	210	0	0	0	0	862
Totaal vastleggingskredieten	124 457	132 797	136 211	139 489	142 629	147 210	151 976	974 769
Vastleggingskredieten als % BNI	1,04%	1,06%	1,04%	1,02%	1,00%	0,99%	0,98%	1,02%
Totaal betalingskredieten	122 190	129 681	123 858	133 505	133 452	140 200	142 408	925 294
<i>betalingskredieten als % EU-BNI</i>	<i>1,02%</i>	<i>1,03%</i>	<i>0,94%</i>	<i>0,97%</i>	<i>0,93%</i>	<i>0,94%</i>	<i>0,91%</i>	<i>0,96%</i>

Cijfers van maart 2008, na akkoord over Galileo en technische aanpassing FP (bron: COM (2008) 152 dd 14-3-2008).

¹ Vastleggingskredieten geven de bovengrens aan voor de uitgaven waartoe de EU zich in de loop der jaren kan verplichten. Betalingskredieten maken het mogelijk verplichtingen uit het lopende en eerdere begrotingsjaren na te komen.

² Pensioenuitgaven zijn opgenomen exclusief werknemersbijdragen met een maximum van 500 mln (prijzen 2004) voor de periode 2007–2013.

³ Als gevolg van de afspraken rond de uitbreiding van de Unie hebben Roemenie en Bulgarije een tijdelijke compensatie toegewezen gekregen opdat hun netto-positie niet meteen negatief zou zijn of ter financiering van tijdelijke begrotingssteun.

Tabel 2. Voorontwerp van de begroting 2009 – Commissievoorstel voor vastleggingen (in miljoenen euro's)

	Begroting 2008	Financiële Perspectieven 2009	Voorontwerp ² begroting 2009	Vershil in % (3)/(1)	Marge (2)-(3)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. Duurzame groei	57 963,9	59 700	60 103,9	3,7%	96
1a. Concurrentievermogen	11 086,0	11 272	11 690,0	5,4%	82
1b. Cohesie	46 877,9	48 428	48 413,8	3,3%	14
2. Landbouw en Natuurbeheer	55 041,1	59 639	57 525,7	4,5%	2 113
3. Burgerschap, vrijheid, veiligheid & recht	1 342,9	1 523	1 467,9	9,3%	55
3a. Vrijheid, veiligheid en recht	728,0	872	839,1	15,2%	33
3b. Burgerschap	614,8	651	628,7	2,2%	22
4. Extern beleid	7 311,2	7 440	7 440,4	1,8%	244
5. Administratieve uitgaven ³	7 283,9	7 699	7 647,9	5,0%	129
6. Compensatie	206,6	210	209,1	1,2%	1
Vastleggingskredieten Totaal	129 149,6	136 211	134 394,9	4,1%	2 638
Betalingskredieten Totaal	120 346,8	123 858	116 736,4	- 3%	

¹ Na transfer vanwege modulatie naar plattelandsontwikkeling en suikerhervorming

² De noodhulp reserve (244 mln in 2009) wordt door de Commissie wel meegerekend in het Voorontwerp van de begroting, maar deze is niet meegerekend in de Financiële Perspectieven en ook niet in de marge voor Categorie 4. Bij categorie 1a is het globaliseringsfonds (500 miljoen) in het Voorontwerp opgenomen, maar niet in de Financiële Perspectieven of in de marge.

³ In de marge van categorie 5 is een bedrag van 78 miljoen euro voor personeelsbijdragen aan de pensioenregeling meegerekend (bovenop het bedrag in Tabel 1)

Tabel 3. Nettoposities EU-27, 2007 (gerangschikt op % BNI)

Bronnen: EU budget 2007 Financial Report (Europese Commissie) en Eurostat economic data pocketbook

Boekhoudkundige Definitie				Definitie Commissie			
	mln €	%BNI	per hoofd		mln €	%BNI	per hoofd
1. Nederland	- 4 386	- 0,77%	- 268	1. Nederland	- 2 866	- 0,50%	- 175
2. Zweden	- 1 256	- 0,39%	- 137	2. Luxemburg	- 115	- 0,40%	- 239
3. Duitsland	- 9 226	- 0,38%	- 112	3. Duitsland	- 7 420	- 0,30%	- 90
4. Denemarken	- 770	- 0,33%	- 141	4. Zweden	- 996	- 0,29%	- 109
5. VK	- 6 016	- 0,30%	- 99	5. Denemarken	- 605	- 0,26%	- 111
6. Cyprus	- 44	- 0,29%	- 55	6. België	- 869	- 0,26%	- 82
7. Oostenrijk	- 620	- 0,23%	- 75	7. VK	- 4 168	- 0,21%	- 69
8. Italië	- 2 709	- 0,18%	- 46	8. Oostenrijk	- 564	- 0,21%	- 68
9. Frankrijk	- 3 092	- 0,16%	- 49	9. Frankrijk	- 3 001	- 0,16%	- 48
10. Finland	- 206	- 0,11%	- 39	10. Italië	- 2 017	- 0,13%	- 34
11. Slovenië	31	0,09%	15	11. Finland	- 172	- 0,10%	- 33
12. Spanje	2 957	0,29%	66	12. Cyprus	11	- 0,07%	- 13
13. Ierland	580	0,37%	134	13. Slovenië	89	0,27%	44
14. België	1 307	0,39%	123	14. Spanje	3 650	0,36%	81
15. Roemenië	513	0,44%	24	15. Ierland	672	0,42%	155
16. Tsjechië	554	0,46%	54	16. Roemenië	596	0,51%	28
17. Malta	32	0,62%	79	17. Malta	28	0,54%	69
18. Bulgarije	301	1,05%	39	18. Tsjechië	656	0,55%	64
19. Slowakije	563	1,06%	104	19. Bulgarije	335	1,17%	44
20. Estland	200	1,37%	149	20. Slowakije	618	1,17%	115
21. Portugal	2 444	1,56%	230	21. Estland	226	1,54%	169
22. Hongarije	1 557	1,67%	155	22. Portugal	2 474	1,58%	233
23. Polen	4 978	1,69%	130	23. Hongarije	1 606	1,72%	160
24. Griekenland	5 409	2,42%	483	24. Polen	5 136	1,75%	135
25. Letland	476	2,48%	209	25. Griekenland	5 436	2,43%	485
26. Litouwen	773	2,87%	229	26. Letland	489	2,55%	215
27. Luxemburg	985	3,40%	2 052	27. Litouwen	793	2,95%	235

Tabel 4. Vergelijking Nederlandse nettobetalingen (in % BNI) tussen 2006 en de periode 2007–2013

Nettopositie Nederland	2006	2007–2013	
	realisatie	raming, gemiddeld over de periode	
		huidig systeem van Eigen Middelen	nieuw systeem van Eigen Middelen
boekhoudkundige definitie, % BNI	– 0,72%	– 0,75%	– 0,57%
Commissie-definitie, % BNI	– 0,47%	– 0,51%	– 0,31%

Tabel 5. Nederlandse afdrachten aan EU, o.b.v. ACOR cijfers mei '07 en inwerkingtreding Eigen Middelenbesluit in 2009

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BNP-afdracht	3 266	4 029	2 147	3 379	3 618	3 730
BTW-afdracht	958	954	396	400	391	409
Landbouwheffingen	405	413	422	430	439	448
Invoerrechten	2 040	2 081	2 123	2 165	2 208	2 253
Totaal EU-afdrachten (bruto)	6 669	7 477	5 087	6 375	6 657	6 839
Perceptiekostenvergoeding voor inning landbouwheffingen	101	103	105	108	110	112
Perceptiekostenvergoeding voor inning invoerrechten	510	520	531	541	552	563
Totaal perceptiekostenvergoedingen	611	624	636	649	662	675
Totaal EU-afdrachten netto	6 058	6 853	4 451	5 726	5 995	6 164

Tabel 6. Nederlandse ontvangsten uit de EU beleidsuitgaven in 2007, 2006 en 2005, in lopende prijzen
 Bron: the EU budget 2007 Financial Report (Europese Commissie)

	2007		2006		2005	
	Miljoenen euro	% EU	Miljoenen euro	% EU	Miljoenen euro	% EU
1. Landbouwbeleid , waarvan:	1 211,3	2,2%	1 220,1	2,4%	1 268,3	2,6%
– Exportsteun	197,8	13,7%	308,1	12,9%	429,5	14,1%
– Inkomenssteun	800,8	2,2%	658,8	1,6%	554,1	1,6%
– Plattelandsbeleid	62,9	0,6%	68,2	0,9%	63,4	1,0%
2. Structuurbeleid , waarvan:	251,4	0,7%	463,9	1,6%	411,6	1,3%
– Doelstelling 1 (convergentie)	11,7	0%	31,2	0,2%	28,4	0,1%
– Doelstelling 2 en 3	225	2,9%	369	5,2%	332,5	4,5%
– Overig (exclusief cohesiefonds)	14,6	1,1%	63,6	3,3%	50,4	2,0%
3. Intern Beleid (concurrentie, JBZ en burgerschap), waarvan:	375,9	4,8%	429,4	4,8%	348,1	5,3%
– Onderzoek en Ontwikkeling	216,8	5,3%	294,9	5,8%	228,7	6,1%
– Trans-Europese Netwerken	29,2	7,8%	35,2	4,7%	42,9	6,6%
– Onderwijs	40,2	4,2%	29,4	3,3%	24,9	3,0%
TOTAAL	1916,4	1,7%	2 190,4	2,1%	2 027,9	2,2%

TREFWOORDENREGISTER

ACS 19, 20, 77, 79
Actieprogramma ter bevordering van de binnenvaart 62
Administratieve lasten 24, 26, 39, 49, 55, 56, 63, 94
Afrika 19, 31, 70
Ambient Assisted Living 59
Arbeidstijdenrichtlijn 44, 45
ARF 15
Artikel 169-initiatieven 60
ASEAN 15, 18
ASEM 15
Asiel en migratie 5, 7, 34
Azië 14, 15
Begroting 7, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 57, 96, 97
Betere regelgeving 55, 56
Binnenvaart 62, 65, 66
Biobrandstoffen 6, 69, 77
BNC 91, 92, 93, 94
Bodembescherming 77, 78
Brain drain 32
Brandstofkwaliteit 77
Broeikasgasreductie 77
Broeikasgassen 6, 7, 77, 92
Bronbeleid 79
Circulaire migratie 32
Collectiemobiliteit 88
Concurrentievermogen 5, 28, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 66, 73, 93, 96, 97
Creatieve industrie 88
Cultuur 61, 68, 83, 84, 86, 87, 88, 89
Derde maritiem veiligheidspakket 63
Décharge-advies 22
Diensten van algemeen belang 46
Dierenwelzijn 72, 82
Digitalisering 88
Doha-ronde 17
Duurzaamheid 72, 80
Duurzame energiehuishouding 69, 71
Duurzame ontwikkeling 14, 18, 43, 65, 74
EAS 15
Economic Partnership Agreement 19
ECVET 85, 94
Eigen middelen 25
Eigen Middelen 29, 30, 98
EInclusion initiative 69
EInclusion 69
EIT 28, 29, 57, 58
Emancipatie 46
Emissienormen 79, 91
Energiebeleid 70, 71
Energie 5, 6, 7, 14, 15, 16, 25, 28, 39, 57, 58, 61, 69, 70, 71, 72, 77, 80, 92, 94
ERA 58, 62
ERC 60
ERTMS 65
ESA 65, 67
EU Coördinator Terrorismebestrijding 39

Eurogroep 21
 Eurojust 36, 39, 92
 Euromed 31
 Europees Ontwikkelingsfonds 28
 Europese Onderzoeksraad 60
 Europese Onderzoeksruimte 57, 58
 Europese Rekenkamer 22, 60, 76, 93
 Europol 36, 37, 38, 39
 Eurostars 59, 60
 EVDB 7, 10, 12, 13, 14
 Financiële Perspectieven 27, 28, 29, 97
 Flexicurity 45, 46
 Frontex 33, 34, 36
 Fruit 75
 FTA 15, 18
 Galileo 28, 29, 57, 65, 67, 96
 GBVB 12, 29
 Gedistilleerde dranken 73
 Gegevensbescherming 37, 38
 Gelijke kansen 43, 47
 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 72, 94
 Genetisch gemodificeerde organismen 78
 Gezamenlijke Technologie Initiatieven 59
 Gezinsbeleid 86
 GLB 72, 73, 75
 Goed werk 56, 69
 GO 78, 79
 Grensbeheer 33
 Grondwettelijk Verdrag 5
 Haags Programma 31, 34, 35, 37, 42
 Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht 41
 Handelsbetrekkingen 17
 Health check 72, 73, 75
 Hernieuwbare energie 6, 7, 55, 69, 71, 77, 92
 Hervorming marktordening wijn 73
 Hervormingsverdrag 5
 Het Verdrag van Prüm 37
 High Level Forum on Aid Effectiveness 18
 HSL 65
 I2010 68, 69, 94
 ICC 15
 ICTY 6, 9, 11
 Ijpunten 12
 IMO 79
 IM 22, 23
 Innovatie 28, 40, 48, 52, 55, 57, 59, 83, 84, 89, 91, 93, 94
 Intellectueel eigendom 16, 56, 57, 58
 Interculturele dialoog 87
 Intergouvernementele Conferentie 5, 57
 Internationale kaderovereenkomst voor energiebesparing 70
 Internationale Maritieme Organisatie 79
 Interne markt 46, 48, 51, 54, 56, 80, 89, 91, 92, 95
 Jeugdbeleid 86
 Jeugdcompact 86
 Jeugd 84, 86, 87
 Justitiële samenwerking 36, 41
 Kaderprogramma 29, 48, 59, 60

Kandidaat-lidstaten 7, 8
 KIG 57
 Klassenbureaus 63
 Klimaatdoelstellingen 81
 Klimaat 5, 6, 7, 15, 16, 23, 25, 69, 71, 72, 77, 80, 92
 Klimaatverandering 5, 6, 14, 25, 57, 58
 Kopenhagen-criteria 5, 9
 KP7 59, 60
 Kroatië 9, 10, 93
 Leven lang leren 45, 84
 Lissabonproces 85
 Lissabonstrategie 43
 Luchtkwaliteit 61, 80, 81
 Luchtvaart 64, 65, 67, 77, 79, 91
 Medische hulpmiddelen 48
 Melkquotering 73
 Midden-Oosten Vredesproces 12
 Midterm review 53, 54
 Migratie 3, 5, 6, 7, 14, 16, 31, 32, 33, 34, 41, 85, 91
 Milieu 5, 14, 26, 28, 38, 56, 61, 63, 64, 72, 73, 74, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 92
 MKB 54, 56, 59
 Mobiliteitspartnerschappen 32
 Nabuurschapsbeleid 6, 7
 Nationaal Strategisch Rapport over Sociale Bescherming en 44
 NAVO 7, 14, 79
 NEC-richtlijn 81
 Nettopositie 29, 30, 97, 98
 Netwerk- en informatiebeveiliging 68
 Niveau 7
 Non-proliferatie 15
 NO 67
 Oekraïne 34, 70
 Onderwijs 19, 44, 57, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 94, 98
 Onderzoek 12, 25, 28, 29, 31, 40, 48, 50, 57, 58, 59, 60, 63, 68, 84, 85, 94, 98
 Ontwerpbegroting 26, 27, 28
 Ontwikkelingssamenwerking 8, 12, 18, 19
 Oostenrijk 40, 62, 78, 92, 97
 Orgaandonatie en -transplantatie 51
 OVSE 12
 Passenger Name Records 36
 PNR 36, 37, 91
 Politiesamenwerking en justitiële samenwerking 36
 Proportionaliteit 24
 PSO 15, 18
 Publiek-private samenwerking 59
 Radicalisering 39
 REACH 14
 Referendum 5, 6
 Review van de Interne Markt 53
 Review 7, 44, 53, 71, 73
 Richtlijn bodembescherming 78
 Roaming 68
 Roemenië 10, 11, 40, 97
 Ruimtelijke planning 63
 SAARC 15
 SAO 10, 11

Schengen Informatie Systeem 41
 SESAR 64
 SIS 41
 Slaperrechten 45
 Sociaal beleid 43
 Sociale bescherming 44
 Sociale diensten van algemeen belang 43, 44, 46
 Sociale Insluiting 44
 Sociale insluiting 44, 46
 SPC 44, 46
 Sport 83, 90
 Strategisch partnerschap 15
 Structuurfondsen 22
 Subsidiariteit 24, 61, 87, 89, 90
 Suiker 73, 97
 Telecommunicatie 67
 Terrorismebestrijding 38
 Terrorisme 13, 15, 36, 38, 39
 Total Allowable Catches 74
 Transparantie 23, 28, 51, 85, 88
 Transport 28, 39, 61, 62, 63, 65, 66, 69, 77, 80
 Twee-staten oplossing 12
 Uitbreiding 5, 6, 7, 8, 9, 22, 26, 36, 40, 44, 46, 47, 48, 68, 96
 Veiligheid 5, 10, 12, 13, 14, 19, 28, 33, 34, 40, 49, 51, 52, 55, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 79, 80, 82, 92, 94, 96, 97
 Verdrag van Prüm 37
 Verenigd Koninkrijk 13, 22, 29, 78
 Verenigde Staten 14, 17
 Vergrijzing 21, 32, 43, 49, 50
 Verordening voor gedistilleerde dranken 73
 Vervoer 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 93
 VIS 72, 93
 VN 9, 12, 13, 18, 50, 51
 Voedselveiligheid 48
 Voedselzekerheid 14
 Voorjaarsraad 7, 58, 69
 Voorwaardelijke straffen 40
 Vrij verkeer van werknemers 51
 Vrijhandelsakkoord 15, 18
 Vrijheid, veiligheid en recht 6, 31, 96, 97
 Water 59, 63, 66, 72, 74, 76, 80, 81, 94
 Wederzijdse erkenning 40, 53, 62
 Welzijn 74
 Werkgelegenheid 5, 6, 29, 31, 32, 43, 47, 86, 93
 Werkgelegenheidsrichtsnoeren 43
 Westelijke Balkan 6, 7, 9, 10, 14, 34
 Witboek Sport 90
 WTO 14, 16, 17, 18, 73, 80
 Zeescheepvaart 62, 63, 67, 77, 79

LIJST VAN AFKORTINGEN

ACS-landen	Landen in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan
ARF	Asean Regional Forum
ASEAN	Association of South-East Asian Nations
ASEM	Asia-Europe Meeting
ATLAS	Samenwerkingsverband van (<i>anti-terrorisme</i>) speciale interventie eenheden van <i>politie</i> en <i>leger</i> in de EU
AU	Afrikaanse Unie
AWACS	Airborne Warning and Control System
BNI	Bruto Nationaal Inkomen
BNP	Bruto Nationaal Product
BTW	Belasting op Toegevoegde Waarde
CCS	Carbon Capture and Storage
CEPOL	Europese Politieacademie
CVM	Cooperation and Verification Mechanism
DAB	Diensten van Algemeen Belang
DAS	Déclaration d'Assurance (Betrouwbaarheidsverklaring van Europese Rekenkamer)
DRC	Democratische Republiek Congo
EAS	East Asea Summit
ECB	Europese Centrale Bank
Ecofin	Raad Economische en Financiële Zaken
ECTS	European Credit Transfer System
ECVET	European Credit transfer system for Vocational Education and Training
EG	Europese Gemeenschap
EIT	Europees Instituut voor Innovatie en Technologie
EJN	Europees Justitieel Netwerk
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme
EMSA	European Maritime Safety Agency
EMU	Economische Monetaire Unie
ENB	Europees Nabuurschapsbeleid
ENISA	European Network and Information Security Agency
EP	Europees Parlement
EPA	Economic Partnership Agreement
EPC	Economic Policy Committee
ER	Europese Raad
ERA	European Research Area of: European Railway Agency
ERC	European Research Council
ESA	European Space Agency
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures
ESRIF	European Security Research and Innovation Forum
ESTA	Electronic System for Travel Authorization
ESTEC	European Space Research and Technology Centre
ETS	Emission Trading Scheme
EU	Europese Unie
EULEX	European Union Rule of Law Mission in Kosovo
EUPOL	European Union Police Mission
Eurojust	Europese Eenheid voor Justitiële Samenwerking
Europol	Europese Politiedienst

EUROSUR	European Border Surveillance System
EUSEC	EU security sector reform mission in the Democratic Republic of Congo
EVDB	Europees Veiligheids- en Defensiebeleid
EVF	Europees Visserijfonds
FNL	Forces Nationales de Libération
FP's	Financiële Perspectieven
FRONTEX	Agentschap voor het beheer van de buitengrenzen
FTA	Free Trade Agreement
FYROM	Former Yugoslavian Republic of Macedonia
GBVB	Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid
GGO	Genetisch Gemodificeerde Organismen
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GSA	Galileo Supervisory Authority
GVB	Gemeenschappelijk Visserijbeleid
HSL	Hoge Snelheids Lijn
HV	Hoge Vertegenwoordiger
IAB	Impact Assessment Board
ICC	International Criminal Court (Internationaal Strafhof)
ICTY	Joegoslavië Tribunaal
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IMO	Internationale Maritieme Organisatie
IPPC	Integrated Pollution Prevention Control
ISAF	International Security Assistance Force
ISO	Independent System Operator
ITO	Independent Transmission Operator
IUU	Illegal, Unreported and Unregulated fishing
JBZ	Justitie en Binnenlandse Zaken
JTI's	Joint Technology Initiatives
KIG	Kennis en Innovatie Gemeenschappen (van het EIT)
KP7	Zevende Kaderprogramma Onderzoek en Innovatie
MDG's	Millennium Development Goals
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MOVOP	Midden-Oosten Vredesproces
NAIADES	Actieprogramma ter bevordering van de binnenvaart
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NEC	National Emission Ceiling
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OJC	Onderwijs, Jeugdzaken en Cultuur
OLAF	Office européen de Lutte Anti-Fraude (Europees Bureau voor Fraudebestrijding)
OMC	Open Methode van Coördinatie
PCA	Partnership and Cooperation Agreement
PNR	Passenger Name Records
PSO	Partnerschaps- en Samenwerkingsovereenkomst

RAZEB	Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen
REACH	Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals
SAARC	South Asian Association for Regional Cooperation
SADC	Southern African Development Community
SAO	Stabilisatie- en Associatie Overeenkomst
SBA	Small Business Act
SDAB	Sociale Diensten van Algemeen Belang
SER	Sociaal-economische Raad
SESAR	Single European Sky ATM Research (waarbij: ATM = Air Traffic Management)
SIS	Schengen Informatiesysteem
SPC	Social Protection Committee
TAC's	Total Allowable Catches
TEN's	Trans-Europese Netwerken
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
VN	Verenigde Naties
VTE	Raad Vervoer Telecom en Energie
VWP	Visa Waiver Program
WSBVC	Raad Werkgelegenheid, Sociaal beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken
WTO	World Trade Organisation